

DIAKONIA

1/2017

Oikeus
ihmisarvoiseen
elämään

Arvottoman
arvo

Mekin
olemme
ihmisiä

Tuleeko
köyhä oikeasti
kuulluksi?

1 • 2017

sisältö

3	Pääkirjoitus
– Oikeus ihmisarvoiseen elämään	36	Mahdollisimman pitkään ja turvallisesti omassa kodissa
4	Arvottoman arvo – teologinen näkökulma ihmisarvoon	37	Yhteinen keittiö
7	Uhrit kullissien kätköissä	38	Arvokas elämä ja elämän päätös
8	Painajaisten avioliitto	40	Ihmisarvoa tuetaan
9	Syyrian verinen sota keskeytti nuorten koulunkäynnin	42	Jokaisella ikäpolvella on jotain annettavaa toisilleen
12	Ihmisarvo ja hyvä elämä	44	Päihdekäyttäjien läheisten tukeminen
14	Nostoja diakoniabarometristä	46	Vammaisen ihmisen ihmisarvo
16	Ajatuksia ihmisarvosta	48	Näkövammaisten avun tarve kasvaa, itsemurhariski koholla
18	Ihmisarvon teemat koskettavat	50	Sukupuolivähemmistöillekin ihmisarvoista kohtelua
20	Uskonnonvapautilanne Suomessa	52	Uskonnonvapaus ja vankeus
22	Millainen on vieraanvarainen seurakunta?	54	Tuleeko köyhä oikeasti kuulluksi?
24	Mekin olemme ihmisiä	56	Vapaaehtoiset auttavat talous-ongelmissa
26	Paperittomien kohtelu hyvinvointivaltiossa	58	Yritys-Suomi Talousapu -neuvonta-palvelusta yrittäjä saa apua
28	Olenko olemassa – tulenko näkyväksi?	60	Kirkon alan yamk-tutkinto uudistuu
30	Henttiset – Sanasta miestä, sarvesta härkää	62	Menninkäinen – Keitä ovat kirkon kokoomus
32	Ihmisarvoinen asuminen – asunottomuus Lahdessa	63	Kirjat
34	Ensisuoja palvelee apua tarvitsevia	64	Hartaus – Peukutusten takana

Oikeus ihmisarvoiseen elämään

Kirkon diakonian tunnuksen liittyvä vaade ”Oikeus ihmisarvoiseen elämään”. Kovin harva olisi osannut ennustaa, että vietämme kirkkona reformaation merkkivuotta tai yhteiskuntana itsenäisyyden juhluvuotta näin huolestuttavassa tilanteessa. Muutokset ovat olleet osin hiipiviä, osin sellaisia, että niiden on toivonut ja uskonut olevan juuri räikeytensä vuoksi satunnaisia ilmiöitä. Emme ole osanneet kuvitella asiointilojen voivan muuttua radikaalistikin huonompaan suuntaan.

Kristillinen käsitys ihmisestä ei ole mairitteleva. Syntiinlankeemus kertomus tarjoaa yhden selityksen sille, miksi hyvään ja kauniiseen ky-

kenevä ihminen voi toisessa hetkessä ja toisenlaisissa olosuhteissa tuhotua elämää ja edistää paha. Vaikka moniarvoisessa yhteiskunnassa kaikki eivät uskokaan tällaiseen selitykseen, tällainen – joidenkin mielestä pessimistinen, toisten mielestä realistinen – ihmiskäsitys olisi tarpeen ottaa kasvatuksen ja demokratian edistämisen lähtökohdaksi. Jos paha ei osata tunnistaa itsessä, on riskinä ulkoistaa paha itsensä tai yhteisönsä ulkopuolelle. Ja tällainen paha täytyy joko tuhotua tai sulkea vaikkapa muurilla oman yhteisön ulkopuolelle.

Mahatma Gandhi muistutti aikanaan, että poliittista kamppailua va-

pauden, yhdenvertaisuuden, myötätunnon ja kunnioituksen puolesta käydään ennen kaikkea jokaisen yksilön sisällä.

Myötätuntoa voi heikentää fyysisellä tai psykologisella etäisyydellä, epätodellisen tunnolla. Mielikuvitus-taan voi herättää muistuttamalla toisen inhimillisyydestä, puhuttelemalla sekä älyä että tunteita. Erityisen tärkeää on henkilökohtainen esimerkki, joka vahvistaa muiden uskoa hyvään ja oikeaan – tiehen, totuuteen ja elämään.

Kalle Kuusimäki

kalle.kuusimaki@evl.fi

1/2017

JULKAISIJA Diakonia ry, Kirkon diakonia ja sielunhoito, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinussäätiö. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA Tiina Laine KUSTANTAJA Kotimaa Oy TOIMITUSKUNTA Pekka Asikainen, Kari Latvus, Heini Lekander, Irene Nummela, Marko Pasma, Sari Peltonen, Terttu Pohjolainen, Seppo Sulkkonen TOIMITUS PL 210, 00131 Helsinki PÄÄTOIMITTAJA Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901 TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Raili Suviranta: ext-raili.suviranta@evl.fi TAITTO JA KUVANKÄSITTELY Kotimaa Oy TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET Perry Johansson, p. 040 734 4015, perry.johansson@ekumenia.fi TILAUSHINTA kotimaahan 45 €/vuosikerta, ulkomaille 50 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €. Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. KANSI Antti Sepponen LEHTI ILMESTYY 4 kertaa vuodessa. Numero 2/2017 ilmestyy 11.5.2017. Lehden teemana on Mistä diakoniassa ei keskustella? ISSN 0355-8797 ILMOITUSHINNAT nelivärisenä 1,30 €/pmm. Ilmoitushintoihin lisätään arvonnäkövero 24 %. ILMOITUSMYynti Pirjo Teva, p. 040 680 4057, pirjo.teva@kotimaa.fi ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS ilmoitusmyynti@kotimaa.fi

Arvottoman arvo – teologinen näkökulma ihmisarvoon

1. Jumalan kuva: toimintaa vai olemista?

Käsitys ihmisestä Jumalan kuvana on kaiken kristillisen ja myös juutalaisen teologian ihmistä koskeva tarkastelun lähtökohta. Ajatus ihmisyksilöiden yhtäläisestä arvosta ja heille kuuluvista perusoikeuksista on usein nähty seurauksena ihmisen asemasta Jumalan kuvana. Vaikka termit 'arvo' ja 'oikeudet' ovat saaneet nykyisen merkityksensä vasta vähitellen, ainakin yhden niiden juuren voi katsoa olevan juutalais-kristillisessä ajattelussa.

Ei ole kuitenkaan itsestään selvää, mistä jumalankuvaisuudessa ja ihmisarvossa on kysymys. On huomionarvoista, että vanhatestamentillinen käsitys ihmisestä Jumalan kuvana on välittynyt kristilliselle ajattelulle kahdessa muodossa. Ensimmäinen perustuu heprelaiseen Vanhaan testamenttiin ja jälkimmäinen sen kreikankieliseen käännökseen, Septuagintaan. (Groß 2001, 11.) Heprealaisen Vanhan testamentin mukaan ihmisen luominen Jumalan kuvaksi tarkoittaa, että hän on Jumalan edustaja suhteessa muihin luotuihin. Ihmiselle on annettu valta, jonka päämäärä on Jumalan luoman järjestyksen ylläpitäminen. Ihmisen toiminnan ehdot muuttuvat erityisesti vedenpaisumuksen jälkeen, silloin kysymys on entistä enemmän elämäntaistelusta. Perustehtävä säilyy kui-

**On eri asia sanoa,
että tunnustan toisen
ihmisen arvon tai
että annan toiselle
ihmiselle arvon.**

tenkin ennallaan. Ihmisen arvo on ennen muuta hänen asemansa luomakunnassa ja vastuunsa Luojalle. (Groß 2001, 34–35.)

Septuaginta puolestaan antaa koko asialle uuden sävyn. Se ei sano, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi, vaan että hänet on luotu Jumalan kuvan mukaan. Heprealaiseen Raamattuun verrattuna tässä painottuu ajatus alkukuvasta ja sen mukaan tehdystä jäljennöksestä. Kyse ei ole niinkään toiminnallisesta kuin olemiseen perustuvasta suhteesta, jumalankaltaisuudesta ennen kaikkea toimintaa. Ihmisarvo perustuu tässä käsityksessä siihen, mitä ihminen on, ei siihen, miten hän toimii tai millaista valtaa hän käyttää.

Kristillinen teologia on tarkastellut aiheita ennen muuta Septuagintan välittämässä merkityksessä. Uudessa testamentissa aihe esiintyy paavalilaisissa kirjoituksissa. Niiden uusi piirre on kuitenkin käsitys Kristuksesta Jumalan kuvana ja ihmisistä tämän kuvan mukaan luotuin. Uustestamentillinen korostus onkin ihmisten ”sa-

manarvoisuus” Kristuksessa, jossa ei tehdä erottelua miehen ja naisen tai juutalaisen ja kreikkalaisen välillä. Toisaalta 1. Kirjeessä Korinttilaisille (11:7) on UT:n ainoa viittaus ihmiseen nimenomaan Jumalan kuvana. Siinä seurataan ajan juutalaista näkemystä, jonka mukaan mies on Jumalan kuvana välittömässä suhteessa Jumalaan ja nainen vain epäsuorasti miehen välityksellä. (Groß 2001, 35–38.) Kristillisessä teologiassa on vaikuttanut samanaikaisesti käsitys yhtäläisestä ihmisarvosta, joka perustuu ”Kristuksessa olemiseen” sekä miehen ja naisen erilaisesta ihmisarvosta, joka johtuu siitä, että vain miestä pidetään välittömästi Jumalan kuvana.

2. Puuttuva ja menetetty arvo

Raamattu sisältää paitsi jossakin määrin jännitteisen käsityksen ihmisarvosta, myös näkemyksen ihmisen arvottomuudesta. Se, että ihmisellä itsellään ei ole arvoa, voidaan ymmärtää kahdella tavalla. Ensiksi arvottomuus voi tarkoittaa sitä, että arvo ei ole ihmisen ominaisuus, vaan hänen täytyy jatkuvasti saada arvo tai tulla siitä osalliseksi. Toiseksi arvottomuus voi tarkoittaa sitä, että ihminen on jostakin syystä menettänyt arvonsa. Kristillisessä teologiassa tämä liittyy erityisesti syntiinlankeemukseen. Lankeemus

Antti Raunio kysyy, onko lähimmäisen rakastamiselle ja arvostamiselle olemassa ehtoja.

on tehnyt ihmisen arvottomaksi siten, että hän on menettänyt hänelle alunperin annetun arvon. Kristillinen teologia ei silti ole yleensä ymmärtänyt asiaa niin, että ihmisarvo olisi kokonaan menetetty.

Ihmisen oma arvottomuus ilmenee sielläkin, missä ihmisen korkeaa asemaa ihmetellään ja siitä kiitetään. Psalmissa 8 kirjoittaja hämmästelee sitä, että kaiken Luoja muistaa myös ihmisyksilön ja välittää hänestä. Siinäkin ihmisarvo ilmenee ennen muuta asemassa ja tehtävässä luotujen hallitsijana (jakeet 7–9). Arvo ei kuitenkin näytä olevan ihmisen pysyvä ominaisuus, vaan se annetaan hänelle ja sen voi myös menettää. (Neumann-Gorsolke 2001, 62–65.)

Olellainen kysymys ihmisarvosta onkin, perustuuko se johonkin ihmi-

sen ominaisuuteen tai kykyyn, vai annetaanko se hänelle ilman mitään ehtoja tai edellytyksiä. Edelleen voi kysyä, onko arvo tai ”arvokkuus” osa ihmisluontoa vai onko se aina tietynlainen suhde, joka edellyttää, että joku arvostaa tai antaa arvon. On eri asia sanoa, että tunnustan toisen ihmisen arvon tai että annan toiselle ihmiselle arvon. Ensimmäinen lausuma edellyttää, että tunnustan ja hyväksyn asian, joka toisella ihmisellä on. Jälkimmäinen puolestaan tarkoittaa, että toisella ei välttämättä ole arvoa ennen kuin annan tai myönnän sen hänelle.

3. Ansaittu vai lahjoitettu arvo

Teologia lisää edellä sanottuun kysymyksen ihmisen arvosta suhteessa

Jumalaan. Tällöin tarkastellaan yhtä kaikkein keskeisimmistä teologisista teemoista, eli sitä, pitääkö ihmisen olla jonkinlainen tai tehdä jotakin saadakseen arvon Jumalan silmissä vai onko ihmisen arvokkuus jotakin, jonka Jumala lahjoittaa hänelle.

Nykyisin ihmisarvo ja ihmisoikeudet ymmärretään yleisesti ihmisen joihinkin ominaisuuksiin perustuviksi. Ajattelutavalla on juurensa antiikin filosofisissa ihmiskäsityksissä, joita myös kristillinen teologia on ainakin osittain omaksunut. Antiikista lähtien ihmisarvon on katsottu perustuvan siihen, mikä tekee ihmisen ihmiseksi ja erottaa hänet muista elollisista. Tämä erityinen ihmisluontoon kuuluva piirre on järki tai ihmisen rationaalinen sielu, johon kuuluu paitsi järki myös tahto ja omatunto.

Kaikilla on ihmisarvo, kaikki eivät ole yhtä arvokkaita.

Kirkkoisien teologiassa ihmisen jumalankuvaisuus tarkoittaa yleisesti juuri rationaalisia sielunkykyjä, jotka jollakin tavalla heijastavat Jumalan mieltä. Jumalan kuvan nähdään säilyneen lankeemuksessa, vaikka nuo kyvyt ovat heikentyneet ja menettäneet alkuperäisen jumalankaltaisuutensa. Ihmisen elämän tarkoitus onkin edetä pelkästä jumalankuvaisuudesta takaisin jumalankaltaisuuteen.

Renessanssiajan raamatuntutkimuksessa tultiin siihen tulokseen, että 'Jumalan kuva' ja 'Jumalan kaltaisuus' eivät alkukielessä tarkoita kahta eri asiaa, vaan ilmaisevat ihmisen tiettyä asemaa suhteessa Jumalaan. Muiden muassa **Martti Luther** omaksui tämän näkemyksen ja tulkitsi ihmisen jumalankuvaisuuden perinteisestä poikkeavalla tavalla. 'Jumalan kuva ja kaltaisuus' tarkoittaa ihmisen osallisuutta jumalalliseen elämään eli – kuten hän sanoo – kaikkeen, mitä Jumala on ja mitä hänellä on. Lankeemuksessa tämä osallisuus on melkein kokonaan menetetty, mutta jotakin siitä on kuitenkin jäljellä. Ihmisellä on yhä luomakunnan hallinta ja sitä koskeva vastuu. Lutherin käsitys langenneen ihmisen jumalankuvaisuudesta muistuttaa heprealaisen Raamatun käsitystä ihmisen vedenpaisumuksen jälkeisestä

asemasta. Ihmisen tarkoitus on kuitenkin tulla jälleen osalliseksi jumalallisesta elämästä, toisin sanoen Jumalan lahjoittavasta rakkaudesta. (Raunio 2010.) Tässä merkityksessä ihmisarvo on jotakin sellaista, joka ihmisen on jatkuvasti saatava ja otettava vastaan Jumalalta ja myös annettava eteenpäin toisille ihmisille.

4. Ehdollinen ja ehdoton ihmisarvo

Kristillinen teologinen perinne sisältää kahdenlaista aineistoa. Yhtäältä ihmisarvo perustuu ihmisen ominaisuuksiin ja siltä pohjalta ihminen on sitä arvokkaampi, mitä parempia hänen ominaisuutensa ovat. Tämän näkemyksen perusteella kaikilla on kyllä ihmisarvo, mutta kaikki eivät ole yhtä arvokkaita. Länsimainen ihmisarvo- ja ihmisoikeusajattelu näyttää suurelta osin edellyttävän tämäntapaisen käsityksen. Toisaalta kristillinen teologia sisältää myös ajatuksen ihmisen omasta "arvottomuudesta" ja hänen arvostaan jatkuvasti vastaanotettavana lahjana. Tämä näkemys esiintyy rinnakkain edellä mainitun kanssa Paradoksaalisesti tällainen ajatus ihmisen arvottomuudesta antaa ihmisille yhtäläisemmän arvon kuin näkemys, että ihmisen itseisarvo perustuu hänen tiettyihin ominaisuuksiinsa. Juutalais-kristillinen perinne sisältää myös käskyn ja veloituksen rakastaa lähimmäistä. Se sisältää myös jonkin verran jännitteisiä vastauksia siihen, asettaako tämä rakkaus ja sen mukainen toiminta lähimmäisen arvostamiselle joitakin ehtoja vai onko se täysin edellytyksetöntä.

Antti Raunio

systemaattisen teologian professori, Itä-Suomen yliopisto

Kirjallisuus

Groß, Walter

2001 "Gen 1,26.27; 9,6: Statue oder Ebenbild Gottes? Aufgabe und Würde des Menschen nach dem hebräischen und den griechischen Wortlaut." – Ingo Baldermann & al. (hrsg.), Menschenwürde. Jahrbuch für biblische Theologie 15. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag 2001, 11–38.

Neumann-Gosolke,

Ute 2001 ">>Mit Ehre und Hoheit hast du ihn gekrönt<< (Ps 8,6b). Alttestamentliche Aspekte zum Thema Menschenwürde." – Ingo Baldermann & al. (hrsg.), Menschenwürde. Jahrbuch für biblische Theologie 15. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag 2001, 39–65.

Raunio, Antti 2001

"Human Being." – Olli-Pekka Vainio (ed.) Engaging Luther. A (New) Theological Assessment. Eugene, OR: Cascade 2010, 27–58.

Yhteisvastuu 2017 torjuu ihmiskauppaa

Uhrit kulissien kätköissä

Rikos, jota on vaikea tunnistaa

Ihmiskauppa on yksilöön kohdistuva rikos ja vakava ihmisoikeusloukkaus.

Ihmiskauppaa tapahtuu kaikkialla maailmassa.

Tyypillistä ihmiskaupan uhria ei ole. Hän voi olla nuori tai vanha, mies tai nainen, suomalainen tai ulkomaalainen. Sama koskee ihmiskauppaan syyllistyneitä.

Hyväksikäyttö näkyy harvoin ulospäin. Uhria kontrolloidaan esimerkiksi uhkailemalla tai kiristämällä.

Pelon, häpeän ja tiedon puutteen vuoksi uhrit eivät uskalla hakea apua.

Ihmisten liikkuvuuden myötä ihmiskaupan riskit kasvaneet ja avuntarve suuri.

Tutun lounasravintolan kokki, oman porraskäytävän siivoaja tai saman talon asukas? Ihmiskaupan uhri voi olla yllättävän lähellä, mutta sinulla ei ole aavistustakaan, että jokin olisi pielessä.

Mielikuvat vaikeuttavat uhrien tunnistamista

Ihmiskauppaa ja siihen rinnastettava hyväksikäyttöä pidetään yhtenä tämän hetken suurimmista ihmisoikeushaasteista. Ihmiskauppaa on vaikea havaita, mutta se on läsnä kaikkialla. Myös Suomessa. Ihmisten liikkuvuuden lisääntymisen myötä myös ihmiskaupan riskit ovat kasvaneet ja avuntarve suuri. Työperäisen ihmiskaupan lisäksi ihmiskaupan muotoja ovat muassa seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkoavioliitot, rikolliseen toimintaan pakottaminen ja elinkauppa.

Ihmiskauppaan liittyy monia harhaanjohtavia mielikuvia, jotka vaikeuttavat uhrien tunnistamista. Todellisuudessa ihmiskauppa näyttää kovin arkiselta. Kahlittujen ja verille

TÄSSÄ PITI OLLA KOSKETTAVA JA AJATUKSIA HERÄTTÄVÄ KUVA IHMISKAUPASTA. SUUNNATTUNA MEILLE, TAVALLISILLE SUOMALAISILLE, JOTTA PYSÄYTYSIMME, JOTTA OSAISIMME AUTTAA. MUTTA VERIHIMME PÄÄLLE MUSTAA TUSSIA. JOTTA EMME ALISTAISI, JOTTA EMME ESINEELLISTAISI, JOTTA NAKISIMME ASIAT SELLAISINA KUIN NE OVAT.

IKÄVÄ KYLLÄ, IHMISKAUPPA ON ALISTAVAA. SE ON IRVOKASTA. SIINA EI OLE MITÄÄN KAUNISTA. SE ON PILOSSA, MUTTA LASNA KAIKKIALLA MYÖS SUOMESSA. KOKO AJAN.

KUVAN PEITTÄMINEN EI POISTA ONGELMAA. IHMISKAUPAN UHRIIT TARVITSEVAT APUA. MYÖS HE, JOTKA OVAT OLOSUHEIDEN PAKOSTA VAARASSA JOUTUA UHREIKSI.

YHTEISVASTUU 2017 TORJUU IHMISKAUPPAA. TUNNISTA – TOIMI – TUE!

 SOITA JA LAHJOITA 0600 1 7010
(10,26 € / PUH + PVM / MPM)

YHTEISVASTUU.FI

hakattujen uhrien sijaan saatamme kohdata arjessamme tuikitavallisen näköisiä ihmisiä, joilla ei kuitenkaan ole lainkaan päätösvaltaa omasta elämästään. Joku toinen hallitsee heitä ja heidän tekemisiään.

Uhria kontrolloidaan näkymättömin keinoin, kuten uhkaamalla uhrin tai hänen perheensä turvallisuutta tai käyttämällä hyväksi esimerkiksi uhrin huumeriippuvuutta, sairautta, velkasuhdetta, osallisuutta rikoksiin, viranomaispelkoa tai tietämättömyyttä suomalaisyhteiskunnan toiminnasta. Monesti uhrin valtaan ottaminen tapahtuu hitaasti ja huomaamatta. Pelko, häpeä ja tiedottomuus omasta tilanteesta estävät uhria hakemasta apua.

Ihmiskaupassa ei myöskään ole tyypillistä uhria. Hän voi olla mies tai nainen, nuori tai vanha, suomalainen tai ulkomaalainen. Sama koskee ihmiskauppiaita. Hän voi olla esimerkiksi uhrin sukulainen, puoliso tai työnantaja, jolla on usein samaa etnistä taustaa uhrin kanssa. Olennaista on, että hän tuntee valtakulttuurin säännöt ja osaa käyttää

hyväkseen uhrin tietämättömyyttä. Ihmiskauppaa tapahtuu myös ihmis-
salakuljetuksen ja maahantulon jär-
jestämisen yhteydessä.

Haasteita auttamisjärjestelmässä

Suomessa jo epäily ihmiskaupan
uhriksi joutumisesta oikeuttaa pää-
syy ihmiskaupan uhrien auttamis-
järjestelmään, jonka kautta uhreille
tarjotaan muun muassa neuvontaa
ja ohjausta, sosiaali- ja terveyden-
huoltopalveluja, turvallista majoit-
tusta sekä tulkki- ja käännöspalve-
luja. Apua on mahdollista saada,
vaikka uhriksi olisi joutunut ulko-
mailla tai hyväksikäyttö olisi jo
päättynyt.

Auttamisjärjestelmän toimintaa
koordinoidaan Joutsenon vastaanot-
tokeskuksessa. Vuoden 2016 aikana
ihmiskaupan uhrien auttamisjärjes-
telmään tuli lähes 2,5-kertainen
määrä hakemuksia edelliseen vuo-
teen verrattuna. Auttamisjärjestel-
mään hyväksyttiin viime vuonna
130 uutta asiakasta, kun luku vuon-
na 2015 oli 52. Uhrien todellista
määrää on mahdotonta arvioida.

Jos ihmiskaupparikoksen tunnus-
merkistö ei rikostutkinnassa täyty
vaan kyseessä todetaan olevan esi-
merkiksi työperäinen kiskonta tai
törkeä paritus, henkilö voidaan pu-
dottaa kokonaan pois auttamisjärjes-
telmästä. Tällöin uhri voi jäädä täy-
sin ilman tukea. Suomessa Yhteis-
vastuu 2017 kanavoi apua juuri vi-
rallisten tukiverkoston ulkopuolel-
le putoaville ihmiskaupan tai ihmis-
kaupan kaltaisten rikosten uhreille.

Salla Peltonen

Lähteet:

ihmiskauppa.fi

syrjinta.fi/ihmiskauppa

Painajaisten avioliitto

Lähi-idästä kotoisin oleva 23-vuotias
Dinah pakotettiin avioitumaan Suo-
messa asuvan pikkusiskonsa miehen
serkun kanssa. Kun sisko oli mennyt
naimisiin, perheellä ei ollut riittävästi
rahaa myötäjaisiin. Suvut olivat sopi-
neet, että isosisko naitetaan pikkusis-
kon miehen serkulle korvaamaan
puuttuneita myötäjaisrahoja.

Mies oli asunut Suomessa jo vuo-
sia ja hänellä oli menestyvä yritys.
Kun Dinah saapui Suomeen, avio-
mies lukitsi hänet kotiinsa ja otti pas-
sin sekä muut asiakirjat haltuunsa.
Dinah ei osannut suomea eikä hänel-
lä ollut yhtään rahaa, joten hän oli
täysin riippuvainen miehestään.

Mies pakotti Dinahin tekemään
kaikki kotityöt. Tämän lisäksi hän
joutui tekemään 12-tuntisia työ-
päiviä sukulaisen yrityksessä ilman
palkkaa. Dinah kuljetettiin työpai-
kalle ja takaisin, joten pakenemisen
mahdollisuutta ei ollut. Mies käytti

fyysistä, seksuaalista ja henkistä vä-
kivaltaa.

Lopulta Dinah tuli raskaaksi. Neu-
voläkännin yhteydessä hänelle an-
nettiin Monika-Naiset Liitto ry:n esi-
te, josta hän luki mahdollisuudesta
hakea apua väkivaltaan. Nainen on-
nistui soittamaan Voimavarakeskus
Monikan auttavaan puhelimeen,
missä hänelle kerrottiin mahdolli-
suudesta hakeutua ihmiskaupan uh-
rien auttamisjärjestelmään.

Dinah ei toistaiseksi ole uskaltanut
viedä asiaansa eteenpäin. Hän pel-
kää, että avun hakeminen aiheuttaisi
suurempia vaikeuksia ja saattaisi hä-
nen pikkusiskonsa ja muun perheen
hengenvaaraan. Tukisuhde avustus-
järjestöön on edelleen olemassa.

Kertomus perustuu tositapahtu-
miin. Yksityiskohtia ja henkilöjen
tietoja on muutettu asianosaisten
yksityisyyden suojelemiseksi.

Keräystuotolla tukea ihmiskaupan uhreille Suomessa

Välitöntä kriisiapua muun muassa
majoituksen, ruoan, hygienian ja
vaatetuksen järjestämiseen.

Matalan kynnyksen oikeudellista
neuvontaa ja tukihenkilötoimintaa.

Osaamista etsivään työhön ja
uhrien tunnistamiseen.

Mohammed, 14, työskentelee siivojana, jotta hänen perheellään olisi varaa laskuihin.

Syyrian verinen sota keskeytti nuorten koulunkäynnin

Yhteisvastuukeräyksellä tuetaan sotaa paenneita syyrialaisnuoria. Jordaniassa Kirkon Ulkomaanavun toiminta palauttaa nuorille itseluottamuksen ja toivon.

Matka Syyrian Homsista pääkaupunki Damaskokseen oli kamala. Tienlaidat olivat täynnä ruumiita, kertoo 14-vuotias **Mohammed Rajub**.

Matkustajia kehoitettiin pitämään

suut auki, jotta pommitusten paine ei särkisi korvia. Tarkastuspisteellä Mohammedin sisko yritettiin raiskata. Isää kuulusteltiin ja kohdeltiin kuin orjaa.

”Se oli elämäni rumin päivä”, Mohammed kertoo.

Mohammedin kotikaupunki Homs on ollut yksi Syyrian kuusi vuotta jatkuneen sodan polttopisteistä. Kapi-

nalliset pitivät Homsia hallussaan sodan alkuvaiheessa ja hallitus pommitti sitä ankarasti.

Pommituksissa kuoli tuhansia siviilejä. Oli pienestä kiinni, että silloin 10-vuotias Mohammed ei ollut heidän joukossaan. Hänen perheensä talo kuitenkin tuhoutui ja perhe joutui pakenemaan. Damaskoksen esikaupunkialueella he odottivat kuu-

Fatima Hariri, 20, opiskelee kotonaan työmaaparakissa Za'atarin pakolaisleirillä. Kirkon Ulkomaanavun sirkustoiminta on palauttanut Fatiman itseluottamuksen.

kausia tilaisuutta paeta Jordaniaan, kunnes tie aukesi.

Istumme suojassa paahtavalta auringolta Kirkon Ulkomaanavun koulutuskeskuksen sisäänkäynnillä Itä-Ammanissa. Täällä Mohammed oppii englantia ja pelaa jalkapalloa ystäviensä kanssa. Syyriassa hän oli kympin oppilas.

”Isäni sanoo, että koulutukseni on viimeinen asia, josta voimme pitää kiinni. Menetimme kaiken muun.”

Keskuksessa pakolaiset saavat koulutusta. Vapaa-ajan aktiviteetit ovat samalla psykososiaalista tukea. Mohammedin käymät englannintunnit ovat keskuksen suosituimpia aktiviteetteja. Käsityöpajoista, parturikursseista ja valokuvausopinnoista oppii taitoja toimeentulon hankkimiseksi.

Kurssit vaihtuvat kysynnän mukaan. Kävijöitä on noin sata päivässä, arvioi keskuksen jordonialainen koordinaattori **Omayma Qattash**. Täällä pakolaiset tutustuvat myös toisiinsa – ja jordonialaisiin.

”Moni tulee tänne ikään kuin olisivat huolineen yksin. Täällä he huomaavat, että kaikki ovatkin samassa veneessä ja että heidän kohtalonsa liikuttaa myös paikallisia”, Qattash sanoo.

Jordaniaan saapuneista pakolaisista yli 80 prosenttia asuu kaupungissa, loput pakolaisleireillä. Aavikolla lähellä Syyrian rajaa sijaitseva Za'atarin pakolaisleiri on 80 000 asukkaallaan Jordanian suurin.

Kesäisin paahtava kuumuus korventaa pakolaisten asuttamia työmaaparakeja ja tuulessa pölyävä hiekka tunkeutuu kaikkialle. Talvisin sade möyhentää maaperän liejuksi, kurjuus koettelee toivoa.

20-vuotias **Fatima Hariri** on asunut Za'atarissa jo neljä vuotta. Alussa äiti itki jatkuvasti ja nuorin sisar sairastui vakavasti.

”Tuntui kuin kaikki unelmani olisivat kuolleet”, Fatima kertoo kotonaan leirillä.

Pakolaisten suurin huoli on lasten ja nuorten tulevaisuus. Yli kolmasosa pakolaislapsista ja -nuorista on nyt koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Luokkahuoneet ovat pullollaan, kun 6,6 miljoonan asukkaan Jordania on ottanut vastaan ainakin 650 000 pakolaista. Todellisuudessa heitä on arviolta yli miljoona.

Kouluun pääsyä estää myös byrokraatia, joka esimerkiksi edellyttää henkilötodistuksia, joita kaikilla pakolaisilla ei ole mukanaan. Useimmat

eivät uskoneet sodan venyvän vuosikausien mittaiseksi.

Fatiman pelastukseksi koitui sirkus. Vanhemmat kannustivat tyttäntään liittymään Kirkon Ulkomaanavun sirkuskouluun. Nyt hän työskentelee osa-aikaisesti nuorten tyttöjen ohjaajana.

Fatima on myös päässyt yliopistoon lukemaan sairaalahallintoa. Siitä hän kiittää sirkuksen elämään tuomaa järjestystä ja itseluottamusta.

Harrastuksilla ylläpidetään toivoa, ja Ulkomaanapu järjestää sirkuksen lisäksi muun muassa jalkapalloa, musiikkia ja shakkia.

”Saavuttuani leiriin olin vihainen. Sirkuksen ansiosta olen löytänyt toivon, hymyn ja ilon uudelleen”, Fatima sanoo.

Mohammed menestyi aluksi hyvin jordonialaisen koulun kuudennella luokalla. Syksyllä hän joutui silti jättämään koulun kesken ja tekee nyt 11-tuntisia päiviä siivoajana. Isän palkka tarjoilijana ei riitä laskuihin.

Yli 60 prosenttia syyrialaisperheistä on riippuvaisia töissä käyvistä lapsista. Mohammed ei kuitenkaan ole lanistumassa. Hän saa voimia äidiltään, ja he lohduttavat vuoroin toisiaan.

Äiti toistaa usein Mohammedille, että huomenna on parempi päivä. Mohammedin suosikkihetkiä ovat, kun hän joskus saa äitinsä nauramaan.

”Jos murehdimme vain menneitä, voimme samalla unohtaa tulevaisuuden.”

Erik Nyström

Katso yhteisvastuudokumentit osoitteessa youtube.com/yhteisvastuukerays. Osallistu Yhteisvastuukeräykseen ja mahdollista toivo Mohammedille ja Fatimalle yhteisvastuu.fi

Maija Paavilainen

Armollista menoa

Piirrosaforismikokoelma johdattaa reformaation merkivuoden kunniaksi luterilaisuuden keskeisiin asioihin ja uskonpuhdistajan aatoksiin. Luterilaisuus – tiukkaa puurtamista ja hymytöntä ikävänpitoa? Wittenbergiläisen kirsikkapuun alta helähtää vastalause. Maija Paavilaisen aforismit ravistelevat pölyt merkivuoden sankarin yltä ja kutsuvat levollisempaan ja armollisempaan elämänmenoan.

16,90 (18,90)

16⁹⁰

Liisa Seppänen

Sadetta ja siunauksia

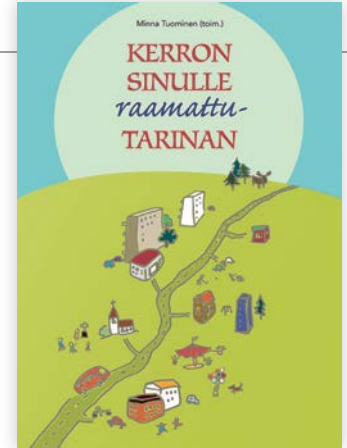
– Pyhiinvaellus Walesissa

Liisa Seppänen palaa kelttiläisille poluille, tällä kertaa keväiseen Walesiin. Reitti polveilee Cardiffista Holywelliin. Tuulen pieksämällä rannikolla ja hiljaisissa laaksoissa kuuluu yhä kaikuja pyhästä Davidista kumppaneineen. Hulvattomat legendat, pyhät paikat ja vieraanvaraiset walesilaiset valloittavat vaeltajan. Kansallisyhteisö koskettaa, vaikka kymrin kieli jää hepreaksi.

23,90 (28,90)

23⁹⁰

Minna Tuominen (toim.)

Kerron sinulle raamattu-tarinan

Raamaton henkilöille ja kertomuksille mikään inhimillinen ei ole vierasta. Tarinakirjan lähtökohta on raamatunkertomuksissa ja samalla ne kulkevat nykyihmisen rinnalla. Raamattua nykykielelle kääntää mm. Pauliina Kuokka, Arto Köykkä, Maija Nyman, Lauri Thurén, Miia Moisio, Kaisa Kariranta, Erkki Lampén ja Aino-Kaarina Mäkisalo.

25,90 (30,00)

25⁹⁰

Emeritusarkkipiispa John Vikströmin lohduttava kirja läheisensä menettäneelle. Omien kokemustensa perusteella Vikström ymmärtää, miltä tuntuu surun kutsumaton läsnäolo. Kirja kertoo siitä, minkälainen seuralainen suru on.

11,61 (12,90)

Väh. 20 kpl 9,90

Väh. 100 kpl 9,20

Alk.

9²⁰

Anna-Maija Raittila, Anna-Mari Kaskinen

Ota hänet vastaan

– Sanoja suruun

Lohdullinen ja hoitava kirja läheistään surevalle. Teos sisältää kahden rakastetun kirjailijan ajatuksia ja pohdintoja tueksi omaistaan kaipaavalle.

8,95 (9,90)

Väh. 20 kpl 7,50

Alk.

7⁵⁰

Laaja
valikoima
surukirjoja
www.sacrum.fi

Amerikkalainen News-week-aikakauslehti listasi muutama vuosi sitten maailman parhaat maat elää. Suomi vei ykkössijan. Maamme on sittemmin menestynyt upeasti monissa muissakin kansainvälisissä vertailuissa. Vertailu herättää kuitenkin kysymyksen, mitä on hyvä elämä.

Ihmisarvo ja hyvä elämä

Hyvän elämän eväät

Newsweekissa arvioitiin maita koulutuksen, elinajanodotteen, elämänlaadun, taloudellisen vireen ja poliittisen ilmapiirin suhteen. Suomi oli kokonaisarvioinnin ykköinen ja paras maa koulutuksessa, kun otettiin huomioon PISA-menestys, lukutaitoisten osuus ja kansalaisten keskimääräinen koulutusvuosien määrä. Nyttemmin PISA-menetyksemme on ollut hieman heikompi ja sijoituksemme on pudonnut. Olemmeko siis hukanneet hyvän elämän eväät?

Hyvinvointia ja elämänlaatua koskevien maavertailujen tekeminen on vaikeaa. Ensinnäkin pitäisi määrittää sopivat arviointiperusteet. Niistä tulisi saada luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa eri maista. Arviointiperusteiden määrittäminen on myös arvovalinta, joka riippuu muun muassa ihmiskuvasta, yhteiskuntakäsityksestä ja elämäntähtäyksistä. Vertailuissa jää helposti pohtimatta, mikä on ihmiselle hyvää ja miksi.

Onnellisuus ja luonteen hyveet

Nikomakhoksen etiikassa **Aristoteles** esittää yhden länsimaisen filosofian historian vaikutusvaltaisimmista ihmiskuvista ja elämäntähtäyksistä. Aristoteleen mukaan ihmiselämän päämäärä on onnellisuus, joka ei ole varsinaisesti olotila vaan toimintaa. Ihmiselle lajityypillistä toimintaa on järjen käyttö. Niinpä Aristoteles pitää on-

nellisenä elämänä sellaista, jossa ihminen elää järjensä ohjaamana.

Näin ymmärrettynä onnellisuus edellyttää tekoja. Onnellisuus on siis jotain, joka rakennetaan. Aristoteleen mukaan se rakennetaan hyveellisillä teoilla. Hyveet kuten rohkeus, itsehillintä, oikeudenmukaisuus ja käytännöllinen viisaus ovat kasvatuksen kautta opittuja ja suhteellisen pysyviä luonteenpiirteitä. Ne tekevät mahdolliseksi hyvän elämän.

Jos maavertailu perustuisi Nikomakhoksen etiikassa esitetyille ajatuksille, vertailussa arvioitaisiin elämäntähtäystä kansalaisten hyveiden perusteella. Parhaita maita ja yhteiskuntia elää olisivat ne, joissa harjaannutaan järjen käyttöön ja joissa ihmisistä kasvaa ystävällisiä, kohtuullisia ja oikeudenmukaisia.

Julkinen sektori ei vain kuluta voimavaroja vaan myös lisää niitä

Nikomakhoksen etiikkaan nojaava yhteiskunnan kehittäminen lähtisi siis arvoista ja hyveistä. Myös liikeyritysten toimintaa ohjaavat taloudellisten arvojen lisäksi monet muut perusteet kuten perinne ja ammattitilpeys. Liikeyritys voisi kuitenkin teoriassa perustua vain taloudellisen kannattavuuden ja tuottavuuden tavoitteille. Sen sijaan yhteiskuntaa ei voida rakentaa pelkästään niiden varaan. Valtio ei ole liikeyritys vaan hyvän yhteisöllisen elämän mahdollistaja.

Tommi Lehtonen painottaa ihmisen olevan arvokas sinänsä eikä pelkästään välineenä jollekin toiminnalle.

Kun valtion ja kuntien velkataakka kasvaa ja verotulot vähenevät, päädytään nopeasti karsimaan julkisia palveluita ja tulonsiirtoja. Näin tapahtuu varsinkin nyt, kun edessä näyttää olevan pitkä hitaan talouskasvun ajanjakso.

Leikkauslistoja laadittaessa jää kuitenkin helposti sivuun se, että julkinen sektori ei vain kuluta yhteiskunnan voimavaroja vaan myös lisää ja ylläpitää niitä. Tällaiset pitkän aikavälin saavutukset unohtuvat, kun taloussuunnittelu keskittyy lyhyen aikavälin tuloihin ja menoihin.

Talouden perspektiivi ja ihmisarvon perspektiivi

On vakava ongelma, että talouden perspektiivi on paljon lyhyempi kuin yhteiskunnallisten arvojen perspektiivi. Tämä on myös yksi ympäristökriisin keskeisistä syistä. Lyhyen tähtäimen taloustavoitteiden näköpiiriin ei välttämättä mahdu ihmisen eikä luonnon pitkän aikavälin hyvä.

Diakoniatyötä ei olisi koskaan keksitty lyhyen aikavälin voitontavoittelun pohjalta. Vaikka diakoniatyö voi ylpeillä myös aineellisilla ja mitattavilla saavutuksillaan, diakonia perustuu muuhun kuin taloudellisiin arvoihin. Diakoniatyön keskeinen eettinen lähtökohta on ihmisarvo.

Ihmisarvo on kaikilla ihmisillä yhtäläinen ja luovuttamaton. Ihmisarvo näkyy niissä sanoissa ja teoissa, joilla

osoitamme toiselle ihmiselle, että tämä on arvokas sinänsä eikä pelkkä väline. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että tervehdimme ja kiitämme kaupan kassaa. Niin emme teki robotille tai automaatille. Kaupan kassa on asiakkaalle ostosten tekemisen ja maksun hoitamisen väline, mutta ennen kaikkea itsessään arvokas ihminen.

Diakoniatyössä ollaan tekemisissä ihmisten moninaisten huolten ja ongelmien kuten köyhyyden ja sairauden kanssa. YK:ssa pidetään köyhyyden poistamista ihmisarvokysymyksenä. Ongelmallista on, että köyhyysongelman odotetaan ratkeavan talouskasvulla. Se on toiveajattelua, sillä luonnonvarojen ehtyminen vetää henkseleitä talouskasvun päälle.

Arvovalinta

Taloudellisten tekijöiden huomioon ottaminen on vastuullisen yhteiskunnallisen päätöksenteon välttämätön, mutta ei riittävä ehto. Vaikka jaettavana olisi vain niukuutta, senkin jakaminen on poliittinen kysymys ja arvovalinta. Tästä ollaan diakoniassa piinallisen tietoisia.

Tommi Lehtonen

soveltavan filosofian professori
Vaasan yliopisto

Ihmisarvoa puolustava asenne- vaikuttaminen on kirkon työtä

Maailman tilanteessa näkyy aiempaa enemmän erilaisia uhkakuvia.

Talouden laskusuhdanteisiin, väkivallantekoihin, pakolaisuuteen tai jopa väestön ikääntymiseen näyttää olevan tavallista suhtautua ensin pelolla ja sen jälkeen käpertymällä, omia etuja varmistamalla. Kristitty ei voi toimia näin.

Kun syksyn 2015 turvapaikanhakijoiden mittavasta saapumisesta oli kulunut puoli vuotta, Diakoniabarometri 2016 -kyselyssä diakoniatyöntekijöiltä kysyttiin mielipiteitä väitteisiin koskien turvapaikanhakijoiden auttamista. Diakoniatyöntekijöistä 91 % oli täysin tai osittain samaa mieltä väitteestä ”Turvapaikanhakijoiden ihmisarvoa puolustava asennevaikuttaminen on seurakunnan työtä.”

Muutama vastaaja ei ottanut väitteeseen kantaa, ja jotkut olivat osittain eri mieltä. Aiheeseen liittyi kyselyn aikaan vastakkainasetteluja ja voimakkaita kirjoituksia mediassa.

Osoittaa suoraselkäistä kristillisyyttä pysyä arvojensa takana myös mahdollisen arvostelun aikana. Paavi **Franciscuksen** sanoin ”on tekopyhää kutsua itseään kristityksi, jos ajaa pakolaiset, nälkäiset, janoiset tai apua pyytävät pois”.

Ihmisarvolla tarkoitetaan jokaisen ihmisen luovuttamatonta arvoa ja oikeutta olla olemassa. Kristityn tulee puolustaa tätä erityisesti nyt, kun esimerkiksi uskonnollisesta vakaumuksesta ja kansallisuudesta on tullut peruste erilaiseen kohteluun Yhdysvalloissa. Pienemmässä mittakaavassa samaa tapahtuu Suomessa muun

muussa sairauden, työttömyyden, vamman tai päihdeongelman vuoksi.

Marginaaliin työnnetty seurakunnassa

Diakoniatyöntekijät työskentelevät eri tavoin marginaaleihin työnnettyjen kanssa. Köyhyys, työttömyys, vammaisuus, päihdeongelma, sairaus tai näiden yhdistelmä aiheuttavat monenlaista ulossulkemista suomalaisessa yhteiskunnassa ja myös seurakunnissa. Osa ihmisarvoa painavasta asenteellisyydestä ja toiminnasta on näkyvää ja selkeää, osa huo- maamattomampaa, piiloutuvaa. Toisinaan toimintatavat johtuvat ajattelamattomuudesta, toisinaan tarkoituksellisesta eriarvoistavasta ajattelusta. Näkyväksi tällaiset asetelmat tulevat parhaiten silloin, kun toimintatapoja tarkastellaan asianosaisen silmin.

Edellytetäänkö esimerkiksi seurakunnan tilaisuuteen tulevalta kykyä kävellä kahdella jalalla vai voiko myös pyörätuolia käyttävä tulla? Entä miten suhtaudutaan henkilöön, joka tuli eilen käyttäneeksi alkoholia, mutta tänään hakee nälkäänsä leipää? Tai kertooko seurakunta toi-

minnastaan vain suomeksi / ruotsiksi, vai toivotetaanko myös muita kieliä puhuvia tervetulleiksi kirkkoon?

Kasautuva ja periytyvä huono-osaisuus näkyy diakoniatyöntekijöille

Diakoniabarometri 2016 kartoitti diakoniatyöntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä työstään. Barometrin mukaan diakoniatyöntekijät näkevät suomalaisen huono-osaisuuden moninaiset kasvot. Diakoniatyöntekijät kohtaavat säännöllisesti fyysisesti ja psyykkisesti sairaita, pitkittyneesti viimesijaisen sosiaaliturvan varassa eläviä, pitkäaikaistyöttömiä, ylivelkaantuneita ja pitkäaikaisesta yksinäisyydestä kärsiviä. Kaikkiaan 35 kohtaisen listan jokaista huono-osaisuuden osa-alueetta diakoniatyöntekijät tapaavat työssään, osa työntekijöistä joka viikko. Kovin usein kohdataan henkilöitä, jotka ovat luovuttaneet eli eivät jaksakaan enää koettaa saada elämänsä paremmalle tolalle. Joka viikko 40 % diakoniatyöntekijöistä tapaa ihmisiä, joiden elämään liittyy 5 tai useampi erilaista huono-osaisuuden ulottuvuutta. Suomalainen huono-osaisuus paitsi kasau-

Diakoniatyössä
nähdään
huono-
osaisuuden
moninaiset
kasvot.

tuu, myös periytyy. Toisen tai kolmannen polven sosiaalitoimen tai diakonian asiakkaita tapaa noin kolmasosa diakoniatyöntekijöistä viikoittain, lähes 70 % kuukausittain.

Osallisuuden yhteisöä mahdollistava diakoniatyö

Turvapaikanhakijoita tai pakolaisia ei ole jokaisen seurakunnan alueella, mutta ihmisarvoa puolustavaa arvo-

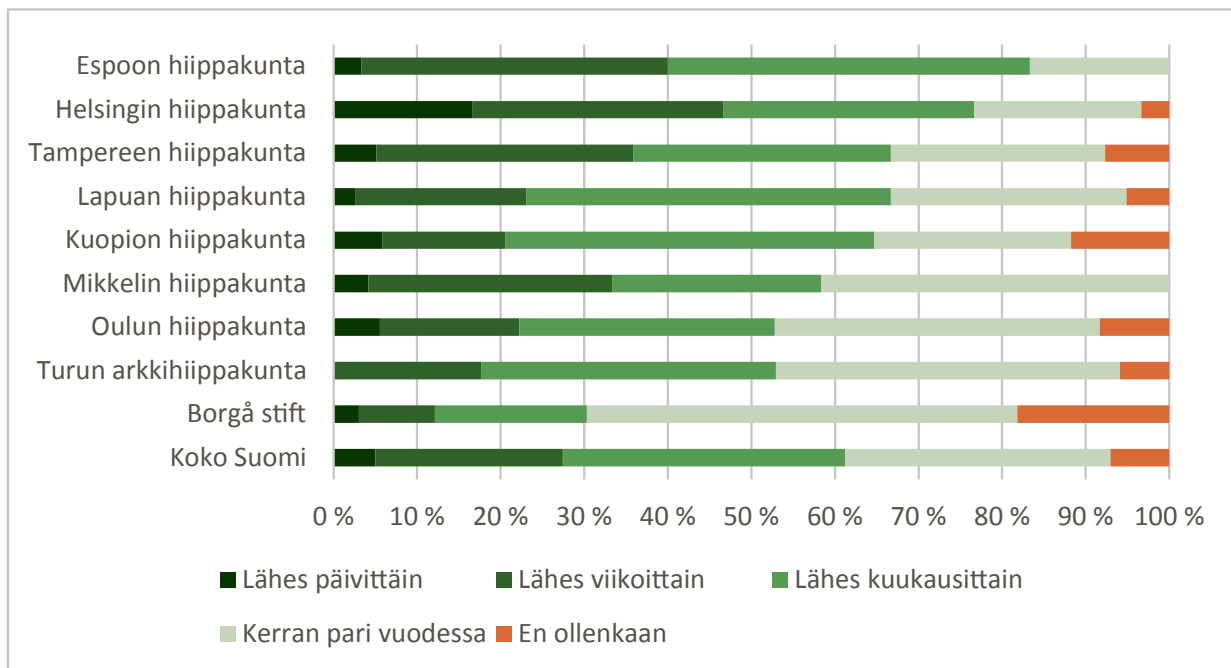
vaikuttamista voi ja tulee tehdä kaikkialla. Lisäksi jokaisella paikkakunnalla on varmasti tekemistä vielä sen puolesta, että jokainen taloudellisesta, sosiaalisesta tai terveydellisestä tilanteestaan riippumatta voisi kokea olevansa merkityksellinen osa seurakuntaa. Diakoniabarometrissa selvitettiin, miten paljon diakoniatyöntekijöiden työstä on tällaista osallisuuden mahdollistamista. Hieman yli 60 % diakoniatyöntekijöistä kertoo tevänsä tällaista työtä vähintään kuu-

kausitasolla. Hiippakunnittain tarkasteltuna tavallista enemmän tämä on keskiössä Espoon, Helsingin, Tampereen, Lapuan ja Kuopion hiippakunnissa. Todelliseen osallisuuden yhteisöön on vielä matkaa. Ihmisarvon puolustamista tarvitaan edelleen, nyt jopa aiempaa enemmän.

Titi Gävert

asiantuntija,
Kirkkohallitus
sakasti.ev.fi/diakoniabarometri

Olen edistänyt huono-osaisten mahdollisuutta kokea olevansa merkityksellinen osa seurakuntaa

Ajatuksia ihmisarvosta

Kirkon perusolemukseen kuuluu heikommasta huolehtiminen.

Tämä näkyy erityisesti diakoniatyössä, jossa kohdataan erilaisia, eri-ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Ihmisiä, jotka ovat monella tavalla elämän kolhimia, oman ihmisarvonsakin hukanneita.

Raamatun alkulehdillä luomiskertomuksessa on nähtävissä kristillisen ihmiskuvan olemus. Tämän mukaisesti jokainen ihminen kantaa Jumalan kuvaa, ainutlaatuisena yksilönä. Tuohon ihmiskuvaan kuuluu ihmisen luovuttamaton arvo sellaisenaan, yksilöllisenä ja erilaisena, omana itsenään. Suhteesta toiseen ihmiseen Raamatun lehdiltä löytyy huono-osaisuuteen ja köyhyyteen liittyviä ajatuksia, jotka kehottavat laupeuteen. Myös Jeesuksen elämästä kertovista evankeliumeista on löydettävissä mallia toisen ihmisen arvokkaaseen ja arvostavaan kohtaamiseen.

Diakonian perustana on paitsi kirkkolaki ja järjestys, myös Raamatusta nousevat ajatukset huolenpidosta ja välittämisestä. Perinteisesti diakoniaan on liitetty Jeesuksen puhe lähimmäisyydestä laupiaan samarialaisen kertomuksen myötä, mutta toisesta ihmisestä puhuvat myös rakkauden kaksoiskäsky ja ns. kultainen sääntö. Tässä yhteydessä nos-

tan esille muutamia näkökohtia näiden edellä mainittujen raamatunkoh-tien äärellä.

Laupias samarialainen

Tätä Jeesuksen kertomusta on totuttu pitämään diakonian mallikuvana. Samarialainen oli Jeesuksen kertomuk-sessa se, joka toimi lähimmäisen hä-dän huomattuaan, kahden muun kulkijan mentyä ohi tekemättä mi-tään. Kertomus oli kuitenkin Jeesuk-sen vastaus kysymyksen, kuka on lähimmäinen.

Lähimmäinen on kuka tahansa, tuttu tai tuntematon, toinen ihminen. Lähimmäinen on myös vähimmäinen, se, joka on riisuttu paljaaksi omassa elämässään ja on avun tarpeessa.

Tästä kertomuksesta on löydetty valtavasti erilaisia tulkintoja, mutta yhtenä diakonisena näkökulmana ih-misen arvokkaaseen kohtaamiseen haluan nostaa ajatuksen ”saattaen vaihtamisesta”. Samarialainen teki osuutensa, sen mihin pystyi, ja dele-goit homman eteenpäin. On hyvä huomata, että samarialaisen uskosta ei kerrota mitään, mutta sääli sai hä-net toimimaan ja auttamaan.

Rakkauden kaksoiskäsky

”Opettaja, mikä on lain suurin käs-ky?” Jeesus vastasi: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käs-kyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäis-täsi niin kuin itseäsi. Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.” (Matt 21:36–40)

Kaksi yhtä tärkeää käskyä, joista molemmat kehottavat rakastamaan. Jumalasuhte on ykkösasia, mutta yh-tä tärkeänä tulee lähimmäinen. Toi-seen ihmiseen pitäisi siis suhtautua

Lähimmäinen on myös vähimmäinen.

kuin omaan itseensä, arvostaen ja hyväksyen, mutta myös inhimillisyyden huomioiden: kohtaaminen voi olla kunnioitettavaa ja arvostavaa myös eri tavalla ajattelevien ihmisten kesken. Entä kun ihmisen oman arvon tunne on heikentynyt syystä tai toisesta eikä itseensä kykene arvostamaan, saati terveellä tavalla rakastamaan. Voiko toisen ihmisen arvon, erilaisuuden ja kunnioituksen löytää ilman, että osaa arvostaa itse elämää, ihmisyyttä, ai-nutlaatuisuutta tai keskeneräisyyttä myös itsessään?

Kultainen sääntö

”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten te-kevän teille, tehkää te heille ” (Matt.7:12). Ohje, joka kertoo, millä tavalla suhtautua toiseen ihmiseen. Jokainen halunnee hyvää, kaunista ja arvokasta kohtelua, miksi se ei siis voisi olla hyvänä periaatteena ihmis-arvoiseen kohtaamiseen suhteessa toiseen ihmiseen yli kulttuuri- ja us-kontorajojen, yli erilaisten ennakkoluulojen ja luokkajakojen ja ohi tuot-tavuus- ja hyötynäkökohtien. Kultai-sen säännön perusajatus tarkoittaa kuitenkin myös taitoa asettua toisen asemaan ja kykyä ymmärtää toisen tilannetta eli empatiaa. **Antti Raunio** pohtii artikkelissaan: ”Miten saada selville, mikä on aidosti hyvää toisel-le? Tämä on luterilaisen etiikan ja diakonian teologian keskeinen ongel-ma, kun pyritään selvittämään, mitä lähimmäisen hyväksi tulisi tehdä. Lutherin ”metodina” lähimmäisen tarpeiden ja hyvän löytämiseksi on asettaa itsensä hänen asemaansa. Se

sisältää haasteen rakastaa toista ih-mistä hänen itsensä eikä minkään hänestä saatavan hyvän ja hyödyn vuoksi.” Näin eläytyvä toisen ase-maan asettuminen luo pohjaa ihmi-syyttä arvostavalle kohtaamiselle.

Elämme jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa, jossa eriarvoistumi-nen on osa arkitodellisuutta. Diako-nian perusolemukseen kuuluu inhi-millisyyden, toisen ihmisen arvostami-nen ja arvokas kohtaaminen, jota vanha termi ”rinnalla kulkeminen” edelleen hyvin kuvaa. Kokonaisval-taisessa kohtaamisessa ja ihmisen ar-von tunnustamisessa on diakonian vahvuus, mutta myös haaste erityi-sesti ihmisarvoon liittyvien epäkoh-tien esille nostamisessa.

Tuula Laitinen

diakoni

Saarijärven seurakunta

Lähteet:

Thuren Lauri, Rakkautta koko rahalla – diakonian juuret Uudessa testamentissa, artikkeli: Diakonian tutkimus 3, 2015.

Raunio, Antti, Kultainen sääntö, empatia ja toisen asemaan asettuminen – luterilainen näkökulma diakonisen toiminnan lähtökohtiin, artikkeli: Diakonian tutkimus 3, 2015.

Latvus, Kari & Elenius, Antti (toim.) Auttamisen teologia, Kirjapaja, Helsinki 2007.

Kirkon vahvuusryhmä

Ihmisarvon teemat koskettavat

Miksi kirkon on tärkeää puhua ihmisarvosta? Kirkon viestijänä ajattelen, että tehtävämme on nostaa esiin yhteiskunnallisesti tärkeitä teemoja, jotka nousevat syvältä kristinuskon ytimestä, herättävät keskustelua ja kysymyksiä ja jotka voimme kirkkona täysin allekirjoittaa. Ihmisarvo on tällainen teema.

Koordinoin kirkon vahvuuksien ryhmän työtä Kirkon tiedotuskeskuksesta käsin. Kirkon vahvuuksien ryhmä on kirkon viestinnän parissa toimivien tekijöiden verkostomainen ja avoin yhteenliittymä, joka kokoaa näkemyksellisiä ihmisiä yhteen eri puolilta kirkkoa. Ryhmän juuret ovat vuoden 2014 seurakuntavaaleihin valmistautumisessa, ja se on kokoonnutunut kirkon yhteisten viestinnällisten teemojen äärelle siitä lähtien.

Kirkon vahvuuksien ryhmä määrittä keväällä 2014 tavoitemielikuvakseen olla Rohkea, ihmiskasvoinen, pyhä ja intohimoinen. Haluamme, että nämä määritteet ovat sisäänkirjoitettuna tekemisessämme. Ihmisarvon kysymysten ja epäkohtien esille tuominen yhteiskunnallisessa keskustelussa rohkeasti ja ihmiskasvoisesti on yksi ilmentymä ja tapa tehdä tätä työtä.

Suuremman suojassa – ylös ja sivulle päin

Kirkon vahvuuksien ryhmä päätti pitää vuosina 2016 ja 2017 esillä ihmisarvon teemaa tunnuksella Suuremman suojassa. Suuremman suojassa -tunnus sisältää kaksi ulottuvuutta. Ensinnäkin jokainen ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Kukin meistä on arvokas juuri omanlaisenaan ja kullakin meistä on absoluuttinen ih-

misarvo, koska olemme Jumalan kuvia. Suuremman suojassa -ajattelu heijastelee sitä, että jokainen meistä Jumalan kuvana on tärkeä ja ainutlaatuinen.

Toinen ulottuvuus liittyy horisontaalisiin suhteisiin. Meidän tehtävämme on pitää huolta toinen toisistamme. Olemme Suuremman suojassa, ja samalla tehtävämme on luoda suojaa toinen toisillemme. Tähän ajatukseen kytkeytyvät kaikki yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kysymykset, köyhyyden, sairauden, ihmisarvoisen vanhuuden, turvallisen kasvuympäristön ja riittävän huolenpidon, yhdenvertaisuuden ja heikommassa asemassa olevan tukemiseen liittyvät kysymykset. Sekä paljon muuta. Ihminen ihmiselle. Kirkko voi ja sen pitää sanoa tästä jotakin.

Kirkon ääni kuuluu

Viime vuoden eräs vaikuttavimmista kirkollisista mediateoista oli Aleppon kello -nimen saanut kampanja. Kallion seurakunnasta Helsingistä liikkeelle lähteneellä haasteella soittaa kirkonkelloja joka päivä samaan aikaan haluttiin kiinnittää huomiota Syyrian Aleppossa elävien ihmisten hätään sotatilanteessa. Seurakuntalaisen aloitteesta liikkeelle lähteneeseen kellojen soittoon liittyi 12 päi-

vän aikana yli 500 kirkkoa yli 20 maassa. Viesti kantoi laajalle ja kuului kauas Kallion ulkopuolelle, Helsingin ja Suomen ulkopuolelle: kuulkaa aleppolaisten hätä. Vaikuttavuus sosiaalisessa mediassa toimii juuri näin. Kirkon edustajat ovat viime aikoina ottaneet kantaa myös esimerkiksi perheenyhdistämisen kohtuutomiin vaatimuksiin ja näin tuoneet

Rohkea,
ihmiskasvoinen,
pyhä ja
intohimoinen.

Aarne Ormio

esiin näkemystä siitä, että inhimillisyyden äänen täytyy kuulua yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Suunnitelmia vuodelle 2017

Millaisia sitten voivat olla ne ihmisarvon teemat, joita kirkko haluaa kuuluvana vuonna yhteisesti pitää esillä?

Reformaation merkkivuonna 2017 mietitään ja muotoillaan monissa työryhmissä ja monilla foorumeilla, mitä on se yhteiskunnan reformaatio, uudelleen muodostus, jota tässä ajassa tarvitaan. Pitämällä esillä ihmisarvon puolustamisen tärkeyttä ja toiveikkaan tulevaisuuden näkökulmaa kirkko toteuttaa omaa olemustaan evankeliumin eteenpäin viejänä.

Valtakunnallista medianäkyvyyttä keskitetään tänä vuonna pyhäinpäivän aikaan. Vuoden pimeimpään aikaan toteutettavan näkyvyyskampanjan kohderyhmäksi on valittu nuoret aikuiset, 18-35-vuotiaat. Kampanjan konkreettisempia muotoja haetaan tuomalla esille valoa ja sen merkitystä. Ihmisarvon ja oikeudenmukaisuuden kysymykset ovat kohderyhmälle tutustusti tärkeitä, ja liittymäpintaa kirkon sanomaan löytyy valon, toivon ja tulevaisuudenuskon kautta.

Vaikka asiat ovat huonosti ja pelko ja huoli valtaavat alaa maailmassa, sen tilanteessa, omassa elämässä – niin kirkko, evankeliumin sanoma ja ihmiset toinen toisillensa ovat valon saattajia ja tuojia. Valo on toivon symboli, ja sitä maailmamme tarvitsee. Tekemällä hyvää toinen toisillemme, puolustamalla heikompaa ja vahvistamalla inhimillisyyden ääntä yhteiskunnassa luodaan Suuremman suojaa.

Hanna Piira

kampanjapäällikkö, pastori,
kirkon tiedotuskeskus

**SUUREMMAN
SUOJASSA.fi**

Ajatuksen,
omantunnon ja
uskonnon vapaus
on jakamaton
yksilön oikeus.

Uskonnonvapauttilanne Suomessa

YK:n ihmisoikeuksien julistuksen 18. artiklan mukaan jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja. Kyseessä on jakamaton yksilön oikeus, jonka piiriin kuuluvat perinteiset, ei-perinteiset ja uususkonnolliset näkemykset sekä ei-uskonnolliset vakaumukset, kuten ateismi ja humanismi.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) toimitti ulkoasianministeriön kutsumana lausunnon Suomen ihmisoikeustilannetta käsittelevään raporttiin 11.1.2017. Raporttia tarkastellaan 3.5.2017 osana YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallista

määräaikaistarkastelua (Universal Periodic Review, UPR), joka keskittyy YK:n jäsenvaltioiden ihmisoikeustilanteen seurantaan ja valvontaan.

Lausunnossa kiinnitettiin huomiota Suomen uskonnon tai vakau-

muksen vapauden tilanteen kipukohtiin, joihin tarttumiseksi annettiin suosituksia. Kokonaisuudessaan tilanne Suomessa on hyvä, mutta on tiettyjä kohtia, joihin olisi syytä reagoida. Esille nostettiin turvapaikanhakijoiden uskonnon tai vakaumuksen vapauden puutteellinen toteutuminen, negatiivisen sekularismin voimistuminen ja uskontokuntiin kuuluviin kohdistuvan vihapuheen ja syrjinnän yleistyminen sekä uskonnonvapauden edistäminen kansainvälisissä yhteyksissä.

Turvapaikanhakijoiden oikeus uskonnon tai vakaumuksen vapauteen

Turvapaikanhakijoiden uskonnon tai vakaumuksen vapaus ei toteudu Suomessa yhdenvertaisesti. Uskonnon tai vakaumuksen vapauden keskiössä on sisäinen uskonnonvapaus, forum internum, eli vapaus valita uskonto tai vakaumus, tunnustaa sitä, vaihtaa sitä tai luopua siitä. Tätä oikeutta ei ole lupa rajoittaa missään olosuhteissa. Turvapaikanhakijoiden turvapaikkaperustetta arvioitaessa kristityksi kääntyneitä hakijoita on arvioi-

SUOMEN EKUMEENINEN NEUVOSTO
EKUMENISKA RÅDET I FINLAND
FINNISH ECUMENICAL COUNCIL

Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) on kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelin. Jäseniksi voidaan hyväksyä yhteisöjä, jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.

Yhdistyneinen kansakuntien Euroopan päämaja, Kansojen Palatsi, Geneve.

tu epäluotettavia tuloksia tuottaneella puhuttelulla. SEN suositteleekin puhuttelumenettelyn uudistamista tilanteeseen sopivammaksi.

SEN suositteli myös uskonnon tai vakaumuksen vapauden tasapuolisen ja yhdenvertaisen toteutumisen turvaamista vastaanottokeskuksissa. Toistaiseksi vastaanottokeskusten käytänteet ovat olleet vaihtelevia. Tärkeää on myös viranomaisten uskontolukutaidon lisääminen ja uskontoperäistä vainoa paenneiden tai uskonnosta luopuneiden olosuhteiden tehokkaampi tunnistaminen. Niin uskontoihin kuuluvat kuin myös ateistitkin altistuvat vainolle eri puolilla maailmaa esimerkiksi maissa, joissa valtauskonnosta luopuminen on kriminalisoitu. Lausunnossa suositeltiin myös paperittomien tilanteen asiallista selvittämistä sen sijaan, että paperittomat luokiteltaisiin laittomasti maassa oleviksi.

Uskonto julkisessa tilassa

Yhteiskunnassamme voimistunut pyrkimys uskontojen työntämiseksi pelkästään yksityiselle ja näkymättö-

mälle alueelle sotii kansainvälisiä uskonnonvapausitoumuksia vastaan. Negatiivisessa sekularismissa uskonnot ja vakaumukset on poistettu julkisuudesta, kun taas positiivisessa sekularismissa uskonnot ja vakaumukset saavat näkyä vapaasti julkisessa tilassa. Julkisen vallan ei tule argumentoida uskonnollisesti, mutta sen tulee olla avoin ja antaa tilaa uskonnon julkiselle ja yhteisölliselle harjoittamiselle. Vastaaminen negatiivisen sekularismin ja aggressiivisen ateismin asettamaan haasteeseen nostettiin esille lausunnossa. Suomen viranomaisia suositeltiin ottamaan painokkaampi linja positiivisen uskonnon tai vakaumuksen vapauden turvaamiseksi.

Hyvien väestösuhteiden edistäminen ja vihapuheen vähentäminen ovat tärkeitä Suomen koventuneessa asenneilmapiirissä. Uskontoa tai vakaumusta tunnustavien, erityisesti uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien, syrjintä, häirintä ja heihin kohdistuva vihapuhe ovat yleistyneet saaden joskus jopa väkivaltaisia muotoja. Hyvien väestösuhteiden edistämiseksi ja vihapuheen suitsimiseksi tuleekin lisätä uskontolukutai-

toa sekä osaamista uskonnonvapauskysymyksissä, globaalikasvatusta ja systemaattisesti edistää uskontodia-logia ja uskontojen, vakaumusten sekä uskonnottomien kohtaamista kaikilla yhteiskunnan tasoilla.

Suomi osana globaalia maailmaa

Suomi on aktivoitunut uskonnon tai vakaumuksen vapauden edistämiseksi kansainvälisesti. Kouluttautumisen lisäksi suositeltiin laatimaan konkreettiset tavoitteet ja toimintatavat sekä vahvistamaan yhteistyötä YK:n uskonnonvapauden erityisraporttoijan kanssa tukien raporttoijan työtä niin taloudellisesti kuin poliittisesti.

Lausunto verkossa: http://www.ekumenia.fi/sen_toimii/ihmisoikeus-tyo/uskonnonvapaus/suomen_ekumeenisen_neuvoston_lausuntoykn_ihmisoikeusneuvoston_yleismaailmalliseen_maaraaikaistarkasteluun_upr_1112017/

Anna Hyvärinen

ihmisoikeusasiantuntija
Suomen Ekumeeninen Neuvosto

Millainen on vieraanvarainen seurakunta?

"Vieraanvaraisuus on kirkon sekä yhteiskunnan ydin", vakuuttaa hollantilainen pastori Dick Couvée. Miten tällainen arvo voi toimia käytännössä, erityisesti valtiossa, jossa vierastetaan vieraanvaraisuuden ajatusta?

Pastori **Dick Couvée** johtaa Rotterdamin Paulus-kirkkoa ja sen diakoniakeskusta vieraanvaraisuus-periaatteen mukaan. Tämä seurakunta elää keskellä Rotterdamin karua todellisuutta, yhteiskunnan reunamaila, sataman liepeillä, ja se on uskaltanut kohtaamaan ihmisten todellisuuden. Seurakunnan johtoajatus on ihmisten perustarpeista ja heidän oikeudenmukaisesta kohtelustaan huolehtiminen.

Paulus-kirkolla ei ole jäseniä. Se on avoin yhteisö, jossa vieraillaan ja jossa toimitaan ja joka rajoittamatta ja ilman ehtoja ottaa vastaan kaikenlaisia apua kaipaavia ihmisiä. Kirkko tarjoaa suojaa ympärivuorokautisesti, ruokaa, juomaa, peseytymismahdollisuuden, sosiaalista neuvontaa ja perusterveydenhoitoa. Uskonyhteisönä se on diakoninen yhteisö, joka ei hylkää ketään avun tarpeessa olevaa ihmistä. Lähtökohtana on kaikkien ihmisten näkeminen ja vastaanottaminen kanssaihmisinä ja arvollisina saamaan sitä apua, mitä suinkin

Kuvat Kari Latvus

Paulus-kirkossa on kahvila, tietokonesali ja myös kirkkosali. Hollannissa kaikki pyöriävät ja kirkolla on oma polkupyöräpaja.

on mahdollista antaa. Tätä on Kristuksen seuraaminen, inhimillisyys, solidaarisuus.

BBB-kampanja

Rotterdamissa osoitettu ystävällisyys katujen kansalle levisi 2000-luvun alkuvuosilta laajamittaiseksi BBB- eli Bed, bath and bread -kampanjaksi. Hollannin kaupungeissa on nykyisin 25 BBB-keskusta, jotka tarjoavat ihmisille apua heidän perustarpeissaan. Kirkon diakonia on toiminut käyn-

nistäjänä laajemmalle solidaarisuusliikkeelle. Kirkot korostavat voimakkaasti, että jokainen ihminen tarvitsee ihmisarvoisen mahdollisuuden elää. Tässä argumentoinnissa ei tarkoiteta vain haavoittuvassa asemassa olevia vaan myös meitä itseämme. Kuka tahansa meistä voi joutua taloudellisesti epävakaa maailmassa tilanteeseen, jossa kamppailee perustarpeiden tyydyttämiseksi.

Hollannissa syntyi viime vuonna turvapaikanhakijoiden myötä julkista keskustelua myös mahdollisuudes-

Vapaaehtoiset ovat aktiivisesti mukana toiminnassa, vaikkapa esittelemässä kirkon tiloja.

ta pestä alusvaatteensa tai ostaa uusia vanhojen tilalle. Tämäkin alettiin ymmärtää ihmisarvokysymyksenä samoin kuin hyvän ruoan riittävä saanti. On uskallettava haastaa ajattelu, jonka mukaan köyhälle riittää pussillinen jauhoja tai kauraryynejä.

Ihmisoikeussopimuksissa ja Euroopan sosiaalisessa asiakirjassa ihmisarvoisen elämän turvaamiseksi on kirjattu ns. säällisen elämisen mahdollistavat perustarpeet. Ne löytyvät myös Suomen perustuslain pykälästä 7 ja 19. Jos perustuslaissa taattua yhdenvertaisuutta puretaan, on suuri riski, että sen myötä myös sitoutuminen ihmisarvoiseen kohteluun vaarantuu. Perustuslaki on Suomessa ollut se fundamentti, jonka pohjalta on voitu rakentaa kestävää sosiaalista järjestelmää. Ihmisten pakottaminen ulos

maasta perusoikeuksia rajoittamalla ja säällisen elämän mahdollisuuksia kaventamalla on julmaa ja ihmisarvoa alentavaa kohtelua.

Vieraanvaraisuuden kulttuuri

Pastori Couvèe puhuu läntisen Euroopan kristallipalatsi-imagosta. Sاداتtuhannet ihmiset kolkuttavat vauraan maailman oville, mutta törmäävätkin vaurauden kuplaan. Rotterdamissa 100 000 ihmistä on pudonnut köyhyysrajan alapuolelle hyvin lyhyessä ajassa. Kaksi jokaisesta viidestä asukkaasta on riippuvainen sosiaaliavusta. Kaupungissa on 50 000 paperitonta ja koko maassa 100 000–150 000. Todellisuus on joko kristallipalatsin sisäistä tai sen ulkopuolella.

Vieraanvaraisuuden kulttuuri luo turvaverkkoja.

Vieraanvaraisuus on siltojen rakentamista erilaisten yhteiskunnallisten todellisuuksien välille, ihmisten saattamista yhteen ja mielekkään tekemisen tarjoamista tyhjiin päiviin. Yhteen tulossa keskinäiset pelot voivat hälvetä. Vieraanvaraisuuden kulttuuri luo turvaverkkoja. Monilla taivoin haavoittuneiden ja murtuneiden ihmisten peloton vastaanottaminen nostaa heidän ihmisarvoaan.

Couvèe korostaa diakoniatyöhön kuuluvan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ajamista. Kirkko toimii poliittisella areenalla olematta poliittinen puolue. Se puhuu ulkopuolelle hylättyjen ja pohjalle pudonneiden ihmisten puolesta ja vaatii, että yhteiskunnassa kohdellaan kaikkia ihmisiä kuten toivomme itseämme kohdeltavan. Pitää uskaltaa luoda kontakteja poliitikkoihin paikallisesti ja kansallisesti ja raportoida siitä, mitä ihmisille kuuluu. Tärkeää on valmistautua hyvin faktoilla ja hyvillä perusteluilla.

Couvèe pitää tärkeänä myös sitä, että hiljaisuuden, rukouksen ja levhättämisen pyhättöjä on julkisilla paikoilla. Ihmisille tulee tarjota suojaa urbaanin ympäristön meteliltä, puheilimilta ja päivittäiseltä hektisyydeltä.

Marja-Liisa Laihia
asiantuntija
Kirkkohallitus

Mekin olemme ihmisiä

Työskennellessäni turvapaikanhakijoiden kanssa olen usein keskustellut heidän kanssaan siitä, mikä on inhimillistä, ihmisarvoista kohtelua ja mikä taas epäinhimillistä.

Olemme miettineet, miten me eri kansallisuuksia, kulttuureja, uskontoja sekä elämäntilanteita ja -kohtaloita edustavat ihmiset olemme samanlaisia ja miten erilaisia. Hayder, Muhammed, Omar, Jihad ja Ahmed auttoivat tämän artikkelin tekemisessä.

Turvapaikanhakijat ovat tulleet maamme etsimään turvallista ja ihmisarvoista elämää, tavallista ihmisen elämää. He toivovat voivansa nukkua yönsä rauhassa pelkäämättä, että joku tulee yöllä tappamaan tai että pommi osuu kotitaloon. He toivovat voivansa tehdä työtä, hankkia toimeentulon itselleen perheelleen sekä kouluttaa lapset.

Turvapaikanhakijat odottavat, että heitä kohdellaan täällä samalla tavalla inhimillisesti, yhteiskunnan tapojen ja lakien mukaan niin kuin kohtelemme kantasuomalaisiakin.

Mitä hymy maksaa?

”Suutuin sille työntekijälle, kun se ei edes tervehti. Ei tervehtiminen ja hymy mitään maksa. Me [vastanottokeskuksen asukkaat] olemme myös ihmisiä, emme esineitä tai ilmaa.”

”Jo hymykin on hyvä. Monet vastaanottelijat hymyilevät kaupungilla. Koemme itsemme tervetulleiksi.”

”On paljon yksittäisiä ihmisiä, jotka auttavat ja noudattavat Suomen yhteiskunnan hienoja periaatteita. Heidän asenteensa on hyvä meitä kohtaan.”

Syksyllä 2015 lähes jokainen turvapaikanhakija törmäsi maassamme jonkin asteiseen rasismiin. Pelko nä-

kyi monien suomalaisten kasvoista. Joku vaihtoi toiselle puolelle katua, kun tumma mies tuli vastaan. Suomalaiset eivät uskaltaneet puhua heille. Turvapaikanhakijat olivat ihmeissään kuvasta, joka meillä oli heistä. He halusivat tulla kuulluiksi ja nähyiksi omana itsenään. Kaikki kohtaamiset kasvokkain tulijoiden ja kantaväestön kanssa ovat olleet silmiä ja sydämiä avaavia, poistaneet ennakkoluuloja sekä synnyttäneet ymmärrystä ja ystävyyttä.

Olemmeko me jokin peli?

”Olemmeko me jokin peli tai harrastus, jota te pelaatte ja harrastatte niin kauan kuin teitä huvittaa ja se on teistä hauskaa. Tai lupaatte jotain, mutta muutatte sitten mielenne. Voiko meitä kohdella miten tahansa?”

Auttajilla on hyvä tarkoitus sekä jokin käsitys siitä, kuka tarvitsee apua ja millaista apua. Nuo käsitykset voivat olla myös vääriä. Suomeen tuli vuonna 2015 monen mielestä vääränlaisia pakolaisia. He olivat liian hyvätuloisen ja hyvinvoivan näköisiä, liian omatoimisia ja osaavia sekä väärää sukupuolta ja väärän ikäisiä. Mitä apua he tarvitsevat? Emme ole eläneet heidän elämänsä emmekä kokeneet heidän kokemuksiiaan.

Uskallammeko me auttajat luopua ennakkokäsityksistämme tai -asenteistamme ja antaa asianomaisten itse kertoa, mitä he tarvitsevat? Toive kuulluksi tulemisesta kohdistuu vahvasti myös viranomaisten suuntaan.

Linkki meidän ja suomalaisten välillä

”On myös ihmisiä, joka auttavat erityisesti meitä pakolaisia, jotka olemme niin vaikeassa tilanteessa. He tekevät enemmän kuin on normaalia. He osaavat auttaa meitä, koska tietävät, millaista maassamme on ja mitä lähdimme pakoon. He auttavat meitä tuntemaan olomme turvalliseksi sekä liittymään suomalaiseen yhteiskuntaan. He opettavat meille kulttuuria ja esittelevät meille tätä yhteiskuntaa.”

”Monet suomalaiset eivät tiedä, että useat pakolaiset ovat hyvin koulutettuja, suurin osa osaa monia töitä sekä haluaa tehdä työtä.”

Erityisen merkittävänä varsinkin miehet ovat pitäneet perehdyttämistä suomalaisen työelämään. Haasteena on tehdä tulijoiden toisenlaisen koulutus ja osaaminen näkyväksi meidän työelämäkoodistossamme. Työnteko rakentaa elämää ja arkea. Se olisi aikuisille turvapaikanhakijoille yhtä

tärkeää kuin koulunkäynti on pakolaislapsille.

Kaksi kastia

”Suurin osa suomalaisista suhtautuu meihin neutraalisti tai välinpitämättömästi. He eivät puhu meille eivätkä ota kontaktia. He antavat meidän olla rauhassa.”

”Suomalaisilla ja pakolaisilla on eri säännöt.”

”Suomalaisten ei ole turvallista matkustaa Bagdadiin, mutta ajatellaan, että meidän turvallista asua siellä. Emmekö me ole kuolevaisia?”

Työssä turvapaikanhakijoiden kanssa olen suomalaisenakin joutunut huomaamaan, että sanoilla ”turvallinen”, ”inhimillinen”, ”perusturva” tai ”kii-reellinen terveydenhoito” on virallisessa kielenkäytössä eri merkitys riippuen siitä, kuka ja missä asemassa on. Jos turvapaikanhakijalle tulee sellainen olo, ettei häntä kohdella ihmisenä, inhimillisuus tuskin toteutuu.

Turvapaikanhakijat, pakolaiset ja ehkä kaikki maahanmuuttajat elävät jossain määrin suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolella. Emme ole ottaneet heitä mukaan meidän elämäämme. Toimimme ristiriitaisesti. Yritämme perehdyttää ja kotouttaa heitä, mutta samalla suljemme heidät ulkopuolelle tavoillamme ja laeillamme. Tilanteesta, jossa on ”me” ja ”he”, syntyy aina ongelmia.

Yhteisen elämän jakamisesta molemmat rikastuvat.

Keskusteluhetken päätteeksi minut kutsuttiin yhteiselle aterialle. Pienen pöydän ääressä kuusi ruokailijaa jakoi kolme lautasta sekä yksinkertaisen, herkullisen aterian. Minulle tuli kokemus, että minua kohdeltiin inhimillisesti ja tasa-arvoisesti.

Auni Kaipia

kappalainen
Kangasalan seurakunta

Kaivannon vastaanottokeskuksen asukkaat saivat pitää keräämiensä puolukoiden myyntitulon itsellään.

Paperittomien kohtelu hyvinvointivaltiossa

Paperittomuuden tilaan on voinut vahingossa joutua kuka tahansa henkilö viisumin tai oleskeluluvan umpeuduttua tai saatuaan kielteisen päätöksen oleskelulupaansa. Nykyinen hallitus on kuitenkin synnyttänyt paperittomuutta poliittisilla päätöksillä yrittämällä pakottaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita palaamaan sotatilassa oleviin kotimaihinsa.

Kun ihminen valitsee paperittoman elämän, hän tekee sen tietoisesti, ja hänen syynsä jäädä maahan ovat painavampia kuin kotiin palaamisen vaihtoehto. Hän itse kokee olevansa pakotettu jäämään.

Millaiseen todellisuuteen paperittomat törmäävät Suomessa? Tästä kolme näkökulmaa.

Kriminalisointi ja leimaaminen

Hallituksen 16.12.2016 esittämät suunnitelmat paperittomuuden poistamiseksi Suomesta yllättivät kovuudellaan eivätkä lupaa ihmisarvoista kohtelua paperittomille valtiovallan taholta.

Paperittomat, ilman lupaa maassa olevat ihmiset julistettiin kertaheitolla laittomiksi. Termiä 'laiton' on jo kauan kritisoitu kansainvälisesti, koska sen on todettu johtavan ihmisten kriminalisointiin. Laittomaksi määritely oleskelu maassa yhdistyy oikeudettomaksi asemaksi, lainsuojattomuudeksi, joka uhkaa yhteiskunnan normaaliksi miellettyä järjestystä. Paperittomuus on kuitenkin useimpien ihmisten elämässä ohimenevä vaihe.

Kieli luo todellisuutta. Kriminalisoiva termistö on tuottanut sen tuloksen, mitä poliittisesti on haluttu. Mikä tahansa ei-toivottu yhteiskun-

nan ryhmä voidaan eristää ja leimata uhkatekijäksi yhteiskunnan yhteiselle edulle. Paperittomia ei haluta tähän maahan, heidän tarinansa ja tilanteensa on jo torjuttu. Heidän kohtalonsa ei kiinnosta. Kuka tahansa voi ilmiantaa heidät.

Viranomaiset ovat käyttäneet toistuvasti myös uhripuhetta, paperittomien suurta riskiä joutua hyväksikäytettäväksi. Eikö tästä synny pikemminkin kuva suomalaisen yhteiskunnan vaarallisuudesta?

Kiistely perusoikeuksista

Perustuslain §19 mukaan ”Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.”

Kansallisen lainsäädännön mukaan paperittomilla lapsilla on oikeus perusopetukseen ja perheillä oikeus toimeentulotukeen ja kiireelliseen terveydenhuoltoon. Valtakunnallinen Paperittomat-verkosto ja muutamat ammattiliitot terveydenhoidon alalla ovat tehneet määrätietoista lobbauksia terveydenhoidon turvaamiseksi. Helsingissä ja Espoossa onkin tehty päätökset raskaana olevien naisten ja lasten pääsystä välttämättömään hoitoon.

Lasten oikeudet on laissa määritellyt hyvin yksiselitteisesti. Esimerkiksi lastensuojelulaki edellyttää kunnilta tarpeen mukaisen asunnon ja riittävän toimeentulon järjestämistä lapsiperheille.

Majoituksen järjestäminen sen sijaan näyttää monissa kunnissa olevan erittäin haasteellista. Miksi näin on? Hätämajoitusta saatetaan tarjota muutamaksi yöksi, vaikka on ilmiselvää, ettei se riitä.

Jos ei heti tartuta epäinhimillisiin käytäntöihin, ne voivat vakiintua. Mitä epäselvempi ja kiistanalaisempi perusoikeuksien ymmärtäminen on, sitä enemmän syntyy haavoittuvuutta. Kun hallituksen turvapaikkapolitiikan tavoitteena on erilaisin keinoin estää kansainvälisen suojelun saantia ja kansallisen talouden rasisitusta, se näkyy myös ihmisten tylynä kohteluna.

Oikeuksien mahdollistamiseksi on olemassa hyviä yksinkertaisia toimintamalleja eri Euroopan maista.

Auttamista pihtaillaan

Vuoden sisällä on poliittisissa linjauksissa tapahtunut suuri muutos. Vaikka valtioilla on oikeus hallita rajojaan, niiden on silti varmistettava, että noudattavat kansainvälisten lakien asettamia velvoitteita. Paperitto-

Termi 'laiton' johtaa ihmisten kriminalisoimiseen.

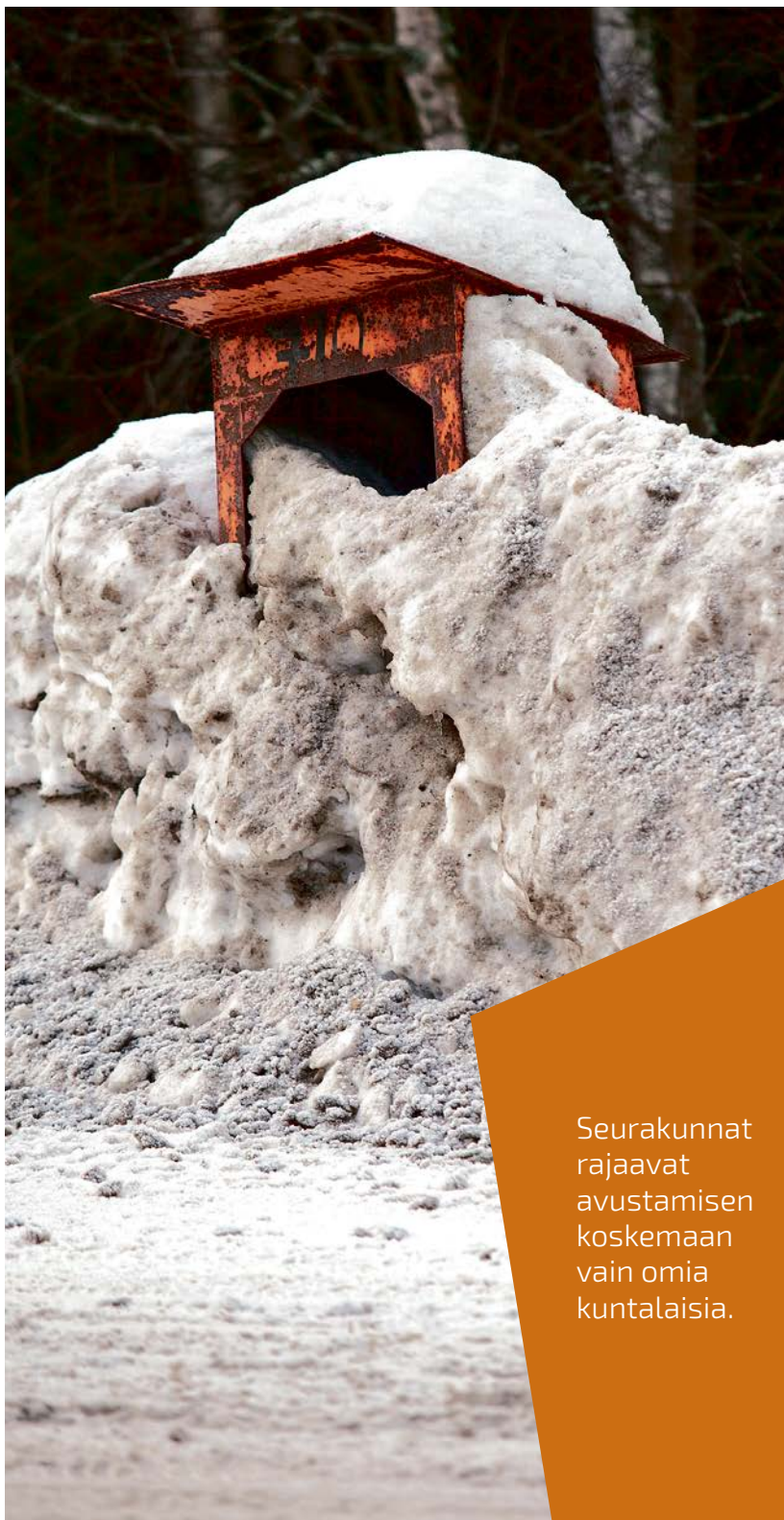
mat siirtolaiset ovat niitä vähäosaisia, joiden suojelua varten ihmisoi-keuslainsäädäntö on olemassa.

Suurin riski ihmisarvoiselle kohte-
lulle on korkean elintason sokeutta-
ma suhtautuminen perustarpeita
tarvitsevia ihmisiä kohtaan. Heitä
syyllistetään tunkeutumisesta suo-
malaisen hyvinvoinnin nauttijoiksi.
Talouslähtöinen ajattelu on kasvatta-
nut itselle kuuluvien saavutettujen
etujen ja elintason puolustamista. Ei
koeta olevan varaa auttaa paperitto-
mia, yö tai kaksi ja vähän ruokaa, ei
enempää.

Monet seurakunnat ovat rajanneet
taloudellisen avustamisen koske-
maan vain kuntalaisia. Monet myös
linjaavat avustamista oman kuntansa
mukaan, koska diakoniamääräraho-
ja on vähän. Oman seurakunnan
moninaisista tarpeista on huolehdit-
tava ensin. Kirkko ja seurakunnat
ovat myös oman vaurautensa ja kor-
kean elintasonsa sokaisemia.

Mikä on ihmisarvoisen elämän
vähimmäistaso? Oikeuskansleri on
lausunut asiasta näin: ”Ihmisarvoi-
sen elämän’ turva on jotakin enem-
män kuin biologiselle olemassaololle
välttämättömien edellytysten turvaa-
mista.” Miten kristillinen kirkko sen
määritteli? Miten seurakunta huo-
lehtii ihmisten ihmisarvoisesta koh-
telusta omalla alueellaan?

Marja-Liisa Laihia
asiantuntija
Kirkkohallitus

Marjut Hentunen

Seurakunnat
rajaavat
avustamisen
koskemaan
vain omia
kuntalaisia.

Olenko olemassa – tulenko näkyväksi?

Lasten oikeuksien julistus ja sopimus määrittävät ja velvoittavat yhteiskuntaamme toimimaan niin, että lasten erityisasema toteutuu ja tulee näkyväksi päivittäisissä toimissamme.

Yhdymme noihin periaatteisiin paperilla, mutta kun tarkastelemme yhteisöme henkistä tilaa, joudumme kysymysten eteen. Kuinka väsynyt yhteiskunta ja sen väsyneet yksilöt jaksavat oman elämänsä ja omien haasteidensa keskellä nähdä tärkeänä nämä periaatteet? Jaksammeko antaa mahdollisuuden tulla kuulluksi, ohjaako päätöksiämme kaikkien lasten ja nuorten etu, onko yhteisöme oikeasti yhteisöllinen vai yritämmekö vain selviytyä parhaalla mahdollisella tavalla?

Kiusaaminen elää ja voi hyvin! On käsittämätöntä, että maassa, jossa tasa-arvo on ollut tärkeää ja jossa olemme olleet suunnannäyttäjinä maailmassa, kiusaaminen voi rehoittaa ongelmana, jota ei saada kitkettyä pois. Mielestäni tämä liittyy keskeisesti ajatukseen juuri näkyväksi tulemisesta. Joku rakentelee sosiaalista statustaan toisen kustannuksella, ajattelematta toisen kärsimystä. Elämä eletään tässä ja nyt, saan palkinnon itselleni omasta vahvistumisestani toista kiusaamalla.

Esille, vaikka väkisin

Kiusaamisessa on tärkeää tukea uhria, mutta jos sitä halutaan kitkeä, tulisi löytää entistä parempia toimia

Nuorten maailmassa on päästävä esille.

kiusaajien kanssa työskentelemiseen. Löytää heille elämään asioita, joilla tulla näkyviksi hyväksytyllä tavalla, löytää tapoja omien vahvuuksien etsimiseen ja mielekkääseen elämään, jossa turhaumaa, vaikka koulunkäyntiin liittyvää, ei pureta oppilastovereihin. On vanha totuus, että vankilassa istuvat ja päihderiippuvaiset ovat suurin osin rikkinäisiä ihmisiä, jotka eivät koskaan ole tulleet hyväksytyiksi. Ainoa tapa olla osa yhteiskuntaa ja huutaa siten rakkautta ja hyväksyntää, sitä arvostusta ja itsetunnon rakentamista toisten kautta, on toimia rikkomalla omaa ja yhteistä.

Nuorten maailmassa on jotenkin päästävä esille, tultava nähdyksi tavalla tai toisella ollakseen olemassa. Se, kuinka suosittu olet, on totista kilpailua paikasta tässä yhteiskunnassa. Nuoret vertailevat, kuka ”feimi” on moikannut minua tänään tai tietää, kuka mä oon. Se luo omanarvontuntoa ja itseluottamusta. Entä sitten, kun et pystykään kilpailemaan näin? Sinulla ei ole paljoa esiteltävää eikä kiinnostavia juttuja kerrottava-

na. Miten tulet näkyväksi? Osa nuorista on valmis tekemään mitä vain. Osa nuorista taas jää kotiin, ehkä koneelle, jonka kautta yhteys vertaisiin on löydettävissä, vaikka anonyymisti. Voi silti olla, että toisten yksinäiseksi määrittelemällä nuorella on aivan valtavat sosiaaliset verkostot ympäri maapalloa, joissa hän elää sosiaalista ja merkityksellistä elämää aktiivisemmin kuin arvostelijansa.

Kuinka rakentaa jotain hyvää?

Suomalaisuuteen on juurtunut pinttyneitä käsityksiä. Yksi niistä on miesten ja poikien puhumattomuus. Siitä muistuttaminen vain vahvistaa ja opettaa nuorille tätä toimintamallia. Kun ilmapiiri ja tilanne ovat oikeita, kohtaaminen ja kuunteleminen aitoa, nuoren omilla ehdoilla toteutuu, nuoret puhuvat kyllä. Kysymys on, luommeko näitä tilanteita, näemmekö niitä mahdollisuuksia arjessa?

Positiivinen pedagogiikka lähtee ajatuksesta ja toiminnasta, jossa keskiössä on luonteenvahvuuksien ja myönteisten tunteiden tunnistaminen ja hyödyntäminen. Nykyaikaisessa joukkueurheilussakin menestyvä joukkue on rakennettu vahvuuksia hyödyntämällä. Koululla ja muulla

kasvatustyöllä on mahdollisuus luoda ilmapiiri, jossa keuhataan ja kannustetaan toimimaan persoonallisella otteella ja vahvuuksilla yhteiseksi hyväksi. Kuinka saisimme yhteiskunnan käyttöön sen johtajuuden ja innovatiivisuuden, joka asuu oppilaissa, joille perinteisempi koulunkäynti lukemisineen ei olekaan se tapa vahvistua ja rakentaa itse-tuntoa, vaan heidän vahvuutensa on jotain muuta. Jos esimerkiksi emme puhuisikaan kotiinsa syrjäytyneistä nuorista, jotka vain pelaavat, vaan huikeasta kasvupotentiaalista valtavilla pelimarkkinoilla. Suuntaisimme koulutusalojamme niin, että myös nämä nuoret saadaan valjastettua tulevaisuuden yritysjohtajiksi ja työllistäjiksi. Hyvä itsetunto rakentuu myönteisillä kokemuksilla itsestään, jonka toiset ihmiset vahvistavat. Meidän tehtävämme on olla noita ”toisia ihmisiä”.

Tunteita tuntemalla

Mestari-kisälli-järjestelmää elvytetään pakon edessä ympäri maailmaa. Olemme usealla paikkakunnalla osana erityisnuorisotyön toimintaa rakentaneet Moottoripajatoimintaa tukemaan tätä tarvetta. Pajalla nuoret saavat oppia monella tavalla moottoriajoneuvoja rakentaessa ja kunnostaessa sekä harjoitella tunnetaitoja ajoharjoittelupäivissä. On eri asia puhua toiminnallisen nuoren kanssa vaikka pelosta, kun tämä istuu ensimmäistä kertaa ralliauton rattiin.

Myönteisten tunteiden vahvistamiselle on joka hetki paikkansa. Puhuisimmeko toisistamme vain hyvää? Mitä se voisi antaa yhteis-

Freeimages

kuntamme ilmapiirille? Antaisimmeko onnistumisen kokemuksille mahdollisuuksia ja muistaisimmeko lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen olevan kesken? Heitä tulee silti kuunnella arvostaen, kunnioittaen ja heiltä oppien. Aikuinen antakoon nuorelle tilaa toteuttaa itseään, niin tämä ei toteuta kehitystehtäväänsä itsenäiseksi yksilöksi kasvamisestaan väkisin ja väärin.

Voimakas hoivan ja hellyyden tarve

Hoivan ja hellyyden tarve niin saajana kuin antajanakin on yllättävän voimakas. Itselläni on työssäni hyviä kokemuksia sen vahvuudesta eläinavusteisen toiminnan kautta. Erityistä tukea tarvitsevien nuorte-

ni kanssa olemme käyneet hevos-talleilla opettelemassa kohtaamista ja vuorovaikutusta sekä itseluottamuksen vahvistamista eläinten kanssa toimimalla. Liikuttavimpia hetkiä työssäni ovat olleet ne, kun ilman hoivaa ja hyväksyntää eläneet nuoret ovat hevosta harjattuaan saaneet hevoselta vastavuoroista hellyyttä sen silitellessä turvallaan pitkin nuoren selkää.

On tärkeää tehdä yhdessä. Seurakunta on haluttu yhteistyökumppani. Kävisimmeko läpi omat toimintomme? Palvelevatko ne niitä perheitä, lapsia ja nuoria, jotka halusivat tulla näkyviksi?

Ville Forstedt

erityisnuorisotyönohjaaja
Lahden seurakuntayhtymä

Sanasta miestä, sarvesta härkää

Mitä pitäisi ajatella USA:n uudesta presidentistä? Hän ainakin toimii valtansa ensipäivinä juuri niin kuin vaalikampanjassaan lupasi. Puheet eivät olleet vaalipuheita, ne olivat totta. Heillä, jotka kauhistuivat **Donald Trumpin** viestiä, ei nyt ole hyvä olo, ei missään päin maailmaa. Monet ovat aidosti peloissaan. Maailmamme tulevaisuus on nyt entistäkin suuremman hämärän peittämä. Ei ole samantekevää, kuka johtaa maailman mahtavinta valtiota ja miten hän jopa poikkeuksellista valtaansa käyttää. Sen ehdimme havaita Trumpin presidenttiyden ensimmäisellä viikolla.

Trumpissa on aitoa narsistista nöyryyttäjää. USA:n hyvästä tahdosta syvästi riippuvaisen Meksikon rajalle tarvitaan muuri ja pakolaisille sulkku. Muurimaiseman ilon saa Trumpin mukaan maksaa luonnollisesti Meksiko. Jopa Berliinin ylipormestari on vedonnut Trumpiin, jotta tämä luopuisi moisesta. Berliiniläisillä on tunnetusti kokemusta muurien siunauksellisesta vaikutuksesta. Ja kukapa aikanaan haastoi **Mihail Gorbatšovia** sanoilla: ”Tear down this wall”, ”Repikää alas tämä muuri”? Sanoja oli Trumpin esikuvakseen mainitsema **Ronald Reagan**. Ilmeisesti presidentti Trump on ymmärtänyt idolinsa väärin. Euroopan konkreettisin haava eli Berliinin muuri oli lisäksi pätkä verrattuna Trumpin raja-aitaan, jonka pituudeksi tulee yli 3000 kilometriä.

Trumpin ensimmäinen vuosi presidenttinä liittää hänet **Martti Lutheriin**. Reformaation juhluvuoden avausta vietettiin loppusyksystä 2016 ikään kuin etuajassa eri puolilla maailmaa. Paljon kaunista ja ylevää on veli Mar-

tista jo ehditty lausua. Vielä enemmän tulemme kuulemaan, se on selvä.

Tuomo Mannermaan Kaksi rakkautta oli minulle aikanaan ravisteleva lukukokemus. Kokoisekseen huikaiseva teos, jonka Luther-sitaatit olivat ja ovat minulle yhtä totta, yhtä kirkasta ja koskettavaa kuin Vuorisaarna: ”Sillä rakkaus ei etsi hyötyä tai hyvää, vaan se antaa ja tekee hyötyä ja hyvää. Sen vuoksi rakkaus on toimivin ja mahtavin köyhiä, puutteellisia, pahoja, syntisiä, narreja, sairaita ja vihollisia kohtaan. Sillä heidän keskuudessaan rakkaus löytää kaikki kädet täyteen sietämistä, kärsimistä, kantamista, palvelemista ja hyvän tekemistä, kaikkina aikoina kyllyiksi ja kaikki paikat täynnä.” Se on kaunista, koska se on totta.

Mutta onko Luther-kuvamme turhankin kaunis? Sitäkin on pakko pohtia, kun valmistumme reformaation juhlimiseen. Äskeinen armon ja rakkauden mies voi laukoa suustaan myös mitä selkeintä vihapuhetta erityisesti juutalaisia vastaan. Kirjasessaan ”Juutalaisista ja heidän valheistaan” Luther päätyy pohtimaan, mitä kristittyjen pitäisi tehdä ”tämän hyljätyn ja kirotn juutalaisen kansan kanssa”. Lutherin ohjeet ovat hyvin konkreettiset: ”Ensimmäinenkin on heidän synagogansa ja koulunsa poltettava, ja jos ne eivät pala, peitettävä ja täytettävä maalla, niin ettei kukaan ihminen enää koskaan voi nähdä niistä kiveäkään.” Lisäksi Luther neuvoa tuhoamaan juutalaisten talot ja kodit sekä sijoittamaan heidät ”talliin, kuten mustalaiset, jotta he tietävät, etteivät he ole herroja meidän

Onko Luther-
kuvamme
turhankin
kaunis?

Markus Henttonen

maassamme...”. Sävy ja sisältö tekevät Lutherista Trumpin velipuolen – toki sillä erolla, että Trumpille muslimit korvaavat Lutherin juutalaiset.

Luther ei väsy todistamaan, miten juutalaiset – siis ikään kuin aikansa ”elintasopakolaiset” – elävät, lihovat, laiskottelevat, nauttivat ja ”viettävät hyvää elämää meidän talossamme”, ”meidän kustannuksellamme meille naureskellen ja meitä hyväksi käyttäen”. Lopulta Luther kehottaa ajamaan juutalaiset maasta.

Vihapuhujat, uusnatsit ja äärioikeistolaiset saattaisivat kelpuuttaa Lutherin jopa oppi-isäkseen. Natsiteologit kelpuuttivatkin. Suomessa Lutherin pimeästä puolesta on keskusteltu kovin vähän. Siksi hänen ”kirjeensä”, jonka hän osoitti kristityille, on juhluvuonnaikin haaste kristilliselle kirkolle myös Suomessa, aivan erityisesti kirkolle, joka kutsuu itseään luterilaiseksi. Se on välttämätön osa reformaation lähtökohtien, perinnön ja kirkon itseymmärryksen hahmottamista – haluamme tai emme. Lutherin ja Trumpin juhluvuotena on hyvä muistaa, miten ristiriitainen ja sokea ihminen, jokainen ihminen on. Sanat ovat usein tekoja.

Kai Henttonen

Ihmisarvoinen asuminen

– asunnottomuus Lahdessa

Meillä elää edelleen Suomessa asunnottomia ihmisiä.

Tämä tarkoittaa esimerkiksi kadulla elämistä, kavereiden ja sukulaisten luona majoittumista tai yöpymistä asunnottomille suunnatuissa päivystysmajoituspaikoissa. Myös vankiloissa, päihdehuollon laitoksissa ja psykiatrisissa sairaaloissa elää ihmisiä, joilla ei ole tietoa asuinpaikasta laitosjakson jälkeen.

Asumisen rahoitus -ja kehittämiskeskuksen (ARA) vuosittain tekemän kuntakohtaisen asuntomarkkinaselvityksen mukaan yksinäisiä asunnottomia oli Lahdessa vuonna 2016 kyselyajankohtana yhteensä 51 henkilöä. Näistä pitkäaikaisasunnottomia oli 22. Alle 25-vuotiaiden nuorten osuus oli 25 henkilöä ja heistä pitkäaikaisasunnottomia oli 7. Asunnottomien määrä on ollut Lahdessa laskusuunnassa.

Asunnottomien asumisenpalveluiden asumisen tuki

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymässä Lahdessa on kehitetty pitkään asunnottomille suunnattuja asumispalveluita. Kaupunki on ollut mukana pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmissä ja parhail-

laan asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn liittyvässä Asunnottomuuden ehkäisemisen kuntastrategiat -hankkeessa (2016–2019).

Lahdessa on tarjolla asunnottomille erilaisia asumispalveluita: päivystysmajoitusta, tilapäistä asumista ja tuetua asumista. Kaikkia edellisiä yhdistää se, että niihin sisältyy asunnon lisäksi aina myös asumisen tuki ja ohjaus. Tämän tarkoituksena on edistää sitä, että asunnottomaksi joutuneet ihmiset saisivat elämän syrjästä jälleen kiinni, heidän asumisen ja arjen taitonsa vahvistuisivat ja mahdollisuudet itsenäisempään asumiseen helpottuisivat. Asunnottomien asumispalveluissa on yhteensä 19 työntekijää. Henkilökunnalla on kokemusta ja näkemystä heikoimmassa asemassa olevien ihmisten auttamisesta ja asunnottomien kanssa työskentelystä.

Päivystysmajoitus ja tilapäinen asuminen ovat ns. matalimman kynnyksen asumispalvelua. Ne on suunnattu asunnottomille, joilla on vahvaa tuen tarvetta sekä arjen taidoissa että asumisen onnistumisessa. Monella on akuutti päihdeongelma, velkaantumista ja elämänhallinnan haasteita.

Tuettua asumista kaupungilla on tarjolla kolmessa asumisyksikössä ja lisäksi välivuokrattuja hajasijoitettuja tukiasuntoja ympäri kaupunkia. Tuettua asumista asutaan vuokraopimuksella. Kaikki asumisyksiköt ovat profiloituneet eri tavoin; kahden asumisyksiköistä asutetaan

asunnottomina vankilasta vapautuvia ihmisiä, yhdessä asumisyksiköistä on tarjolla päihdeetöntä tuettua asumista, yksi asumisyksiköistä keskittyy ikääntyneiden tukeen.

Mitä on ihmisarvoinen asuminen?

Tammikuussa 2017 Apilakadun asumisyksikössä asuvien asiakkaiden kanssa käytiin asukaskokouksissa keskustelua ihmisarvoisesta asumisesta. Teemana ihmisarvoinen asuminen tuntui asiakkaiden mielestä vieraalta ja vaikealtakin lähestyttävältä. Mukana keskusteluissa oli asumispalveluiden omia vertaisohjaajia, jotka ovat kokeneet asunnottomuuden, asuneet asumisyksiköissämme ja päässeet asumisen polulla pitkälle. Keskustelu lähti liikkeelle siitä, että asunto ja koti ovat ihmisarvon lähtökohtia.

Asiakkaat ja vertaisohjaajat nostivat esille sen, että asumisyksiköissä asumisesta tekee ihmisarvoisen se, että henkilöstö suhtautuu asiakkaisiin kunnioittavasti ja tasapuolisesti. Se, että ystävillä ja läheisillä on mahdollisuus vierailu yksiköissä, nähtiin myös tärkeänä. Monet miettivät myös asunnon kokoa, siisteyttä, lämpöä ja niiden mukanaan tuomia merkityksiä.

Turvallisuuskäsitelmä koettiin erittäin tärkeäksi. Sitä vahvistivat rauhalliset naapurit, naapuruston tunteminen ja henkilöstön läsnäolo.

Oma koti on
ihmisarvon
lähtökohta.

Asiakkaat nostivat esille vapaan liik-
kumisen mahdollisuuden, yksikön,
jossa ei ole liian tiukkoja sääntöjä ja
rajoituksia tai liiallista kontrollointia.
Ihmisarvoiseen asumiseen liitettiin
myös se, että pystyy huolehtimaan
itsestään ja saa maksaa itse oman
vuokransa.

Kohtaamista ja kuntouttavaa työtettä

Työtä tehdään kuntouttavalla työtet-
teellä. Työntekijät eivät tee asioita
asiakkaiden puolesta tai ohitse vaan
motivoiden ja ohjaten asiakasta itse
ottamaan asioistaan vastuuta. Kai-
kessa korostuu kohtaaminen. Monet
asiakkaista ovat saaneet asumisen
tuella elämänsä ja asiansa järjestyk-
seen ja siirtyneet eteenpäin asumi-
sen polulla. Monet ovat kokeneet
tullessa nähdyksi ja kuulluksi, osa
on saanut tarvitsemiansa tukipalve-
luita ja lähtenyt esim. päihdehoi-
toon. Osalle kiinnittyminen tarjot-
tuihin asumispalveluihin ja yhteisiin
pelisääntöihin on vaikeaa. Näiden
ns. vaikeasti asutettavien ”pyöröovi-
asiakkaiden” kohdalla ihmisarvoi-
nen motivointityö ja toiveikkuuden
säilyttäminen jatkuvat.

Mea Hannila-Niemelä

palveluesimies, Päijät-Hämeen
hyvinvointikuntayhtymä
Asunnottomien asumispalvelut /
asumisen tuki

Monet asukkaista käyvät
miehellään yhteisillä kävelyil-
lä ja osallistuvat muuhunkin
päivätoimintaan.

Pako painajaisesta
Kiitos tuestasi!
♥ VAPAMENTISTYÖ
terapiaa
Piina on ohi nyt. Pääsin m-
joisesta eroon tulokemisen v-
siksi haluan tehdä vapaa-
työtä ja pidän itsestäni
terapiassa avulla

Asiakkaan
ajatuksia kun-
toutumisesta

Huoneet ovat aika karut, mutta antavat paikan, missä nukkua.

Ensisuoja palvelee apua tarvitsevia

Jyväskylän Katulähetys ry:n ylläpitämän ensisuojo toiminnan juuret ovat vuonna 1952 aloitetussa Veljeskodin yömajatoiminnassa. Alkuun toimintaa hoidettiin vapaaehtoisvoimin ja sittemmin palkatulla henkilökunnalla. Vuodesta 1983 palvelu on tuotettu Jyväskylän kaupungille yksityisenä sosiaalipalveluna ostopalvelusopimuksen pohjalta.

Menneet vuosikymmenet ja vaihtuneet toimitilat eivät ole muuttaneet ensisuojo toimintamme tavoitteita. Yhdistyksemme toiminnan ja arvojen pohjana on Raamattuun perustuva kristillinen ihmiskäsitys, johon kuuluu jokaisen ihmisen arvostaminen ja kunnioittaminen Jumalan luomana yksilönä. Jokaisen elämällä on ainutlaatuinen tarkoitus, ja ensisuojan toiminta lähtee halusta palvella apua tarvitsevaa lähimmäistä.

Matalan kynnyksen palveluja

Ensisuojan matala kynnyksen mahdollistaa palvelun saamisen kellon ympäri myös päihtyneenä. Toimintamme tavoittaa eri-ikäisiä asunnottomia miehiä ja naisia, joilla on ongelmia saada asuntoa aikaisempien asumisen ongelmien takia. Yleensä ihminen on joutunut tähän tilanteeseen päihteisiin, mielenterveyteen ja talouden hoitoon liittyvien haasteiden myötä. Ensisuoja pystyy tarjoamaan yöpymismahdollisuuden myös heille, joiden päihtymys estää heiltä pääsyn omaan päihteettömään asuntoon tuetussa tai palveluasumisessa, sekä vaihtoehtoisen sijoituspaikan poliisin säilöön ottamille henkilöille.

Yöpymis-, peseytymis- ja pyykinpesumahdollisuuksien lisäksi tarjolla on myös asiakaslähtöistä tukea fyysisellä, psyykkisellä, hengellisellä ja sosiaalisella elämän alueella

Kenenkään ei tarvitse muuttua saadakseen tukea.

sekä ohjausta elämän muutokseen, omatoimisuuteen, päihneiden käytön hallintaan sekä vastuuseen omista valinnoistaan.

Vuonna 2016 ensisuojaassa kertyi noin 2000 yöpymisvuorokautta. Yöpyjistä 67 oli asunnottomia jyvaskyläläisiä; neljä henkilöä vuoden jokaisena päivänä. Heistä 37:lle järjestyi mahdollisuus muuttaa itsenäiseen tai tuettuun asuntoon. 19 ensisuojaan tulleen henkilön terveydentila vaati ensihoitopalvelua ja heistä 15 siirrettiin suoraan terveydenhuollon päivytykseen. 21 ensisuojaassa yöpynyttä ohjautui ensisuojaasta päihdepäivystykseen ja aloitti päihdekuntoutusjakson. Poliisi toimitti 63 kertaa säilöön otetun henkilön ensisuojaan vaihtoehtona putkassa vietetylle yölle.

Apua tarvitsevan tasavertainen kohtaaminen

Ensisuojan työntekijöillä on vankka kokemus ja ammattitaito erilaisten ihmisten kohtaamisessa. Tärkein tehtävämme on kohdata jokainen aktiivisena, arvokkaana ja tasavertaisena elämäntilanteesta riippumatta. Kun kohtaamisesta välittyy huomioiminen, arvostaminen sekä kokemus siitä, että jokainen meistä on yhtä arvo-

kas myös silloin kun ei mene niin hyvin, syntyy luottamusta, joka mahdollistaa tuen vastaanottamisen. Kenenkään ei tarvitse muuttua saadakseen tarvitsemaansa tukea. Uskomme, että monet ongelmat ratkeavat paremmin hyviä asioita vahvistamalla kuin jo tiedossa oleviin ongelmiin keskittymällä.

Ensisuoja tarjoaa myös laadukasta, asiantuntevaa ja asiakaskeskeistä palveluohjausta. Sairaanhoidajan ja ohjaajien työpanos sekä hyvä yhteistyö sidosryhmien kanssa tuottavat tulosta ohjatessamme ihmisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, päihdekuntoutukseen sekä itsenäiseen, tuettuun tai palveluasumiseen. Työmme on tavoitteellista, ja jokaisen ihmisen kanssa laaditaan palvelusuunnitelma, jonka pohjalta hän saa tarvitsemansa tuen. Avustamme asunnon hakemisessa ja asumisen mahdollistavien sekä arkea tukevien palveluiden järjestämisessä. Ohjaamme voimavarapohjaisesti ihmisiä omatoimisuuteen aktivoimalla heitä yhteiseen toimintaan ja kuntouttavaan työtoimintaan. Tuemme heidän osallisuuttaan ja vastuun ottamista omaa elämää koskevissa päätöksissä.

Kohtaamme työssämme monenlaisia haasteita. Arjen asioiden hoita-

misessa tukea tarvitsevien, päihdeongelmista kärsivien ihmisten ohella erilaisten hoitamattomien mielenterveysongelmien kanssa kamppailevien sekä suoraan psykiatrisen osastohoidon jaksoilta ensisuojaan kotiutettavien asunnottomien määrä on lisääntynyt. Ikääntymisen myötä toimintakyvyltään heikentyneiden asunnottomien asuttamiseen tarvittavien kotipalveluiden tai palveluasumisen tarve on lisääntynyt ja niiden järjestäminen päihdeongelmallisille on haastavaa. Myös maksamattomat velat, menetetyt luottotiedot ja ulosotot vaikeuttavat edelleen asunnon saamista.

Ensisuojatoiminnan tarjoamia palveluita tarvitsevien määrä ei näytä olevan laskussa. Yhteiskuntamme tulee jatkossakin huolehtia siitä, että apua on saatavilla helposti juuri silloin, kun sitä tarvitaan. Vaikka suunnitellut uudistukset korostavatkin ihmisen omaa vastuuta ja vapautta, niin aina tulee olemaan suuri joukko ihmisiä, joita valinnanvapaus ei tule saattamaan tarvitsemansa avun piiriin.

Ville-Veikko Lampinen
kehittämispäällikkö
Jyväskylän Katulähetys ry

Mahdollisimman pitkään ja turvallisesti omassa kodissa

Ihmiset haluavat asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja turvallisesti, mutta ikääntymisen myötä asumisemme tarpeet voivat kuitenkin muuttua. Meillä on käynnissä mittava väestörakenteen muutos, Suomi ikääntyy melkoisella vauhdilla. Kunkin henkilön yksilölliset tarpeet ja elämäntilanne vaikuttavat kuitenkin merkittävästi siihen, mikä on hänelle sopiva asumisratkaisu. Keskeistä on asumisen tarpeiden muutosten ennakoiminen riittävän ajoissa ja näihin tarpeisiin varautuminen.

Tarve esteettömille asunnoille kasvaa

Tarvitsemme pian miljoona esteetöntä asuntoa. Nyt esteettömiä asuntoja on vain kolmannes siitä. Arvion taustalla on väestön ikärakenteen nopea muutos. Vuonna 2030 maassamme on jo noin 1,5 miljoonaa yli 65-vuotiasta asukasta. Valtion asuntopolitiikalla pyritään varmistamaan, että ikääntyneet voivat asua turvallisesti kodeissaan. Valtion keinona on esimerkiksi avustaa asuntokannan korjaamista ja palveluasuntojen tuottamista sekä parantaa tämän väestö-

ryhmän asumista kehittämistoiminnan kautta.

Ympäristöministeriön koordinoimassa Ikääntyneiden asumisen kehittämishjelmassa 2013–2017 olemme panostaneet voimakkaasti mm. siihen, että hissi saataisiin yhä useampaan hissittömään kerrostaloon. Asunto-osakeyhtiöt voivat saada hissien rakentamiseen valtion avustusta. Rakentamisen yhteydessä on hyvä lisäksi varmistaa, että myös kulku hissille on esteetön.

Mahdollisuudet ikääntyneiden asumisen parantamiseen ovat myös pitkälle ikääntyneillä itsellään, sillä pää-

osa heistä asuu omistusasunnossa ja vastaa siten oman asumisensa parantamisesta. Meidän olisikin hyvä katsoa ennakoivasti omaa ja lähipiirimme asuinympäristöä. Onko koti turvallinen ja esteetön vielä silloinkin, kun ikä karttuu ja kunto heikkenee?

Kodin toimivuutta voi parantaa pienemminkin keinoin. Esimerkiksi Vanhustyön keskusliiton tarjoamat, asiakkaalle maksuttomat korjausneuvontapalvelut auttavat pohtimaan ratkaisuja, joilla kodista tehdään entistä turvallisempi. Oman kodin muutostöihin on mahdollista saada myös valtiolta taloudellista tukea

ikäntyneiden ja vammaisten asuntojen korjausavustuksesta. Lisätietoa avustuksesta voi tiedustella Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:sta.

Asumisen vaihtoehtoja ja yhteisöllisyyttä

Keskustelu ikääntyneiden asumisen vaihtoehtoista käy vilkkaana. Esteettömyydestä, turvallisuudesta ja yhteisöllisyydestä keskustellaan ja ratkaisuja pohditaan. Olemme käynnistäneet selvityksen ikääntyneiden asumisen uustuotantotarpeista, ratkaisuisista ja rahoituksesta. Tämän selvityksen ensisijainen tarkoitus on kartoittaa, millaisia ratkaisuja ikääntyneiden asumiseen kaivataan nykyisten rinnalle. Painopisteenä on selvittää, missä tarvitaan valtion tukemia asuminenratkaisuja ja millaisin rahoitusmuodoin ja -ehdoin ne voidaan toteuttaa.

Hyvinvointia voidaan lisätä rakentamalla ympäristöä, joka mahdollistaa hyvän arjen kaikissa elämän vaiheissa. Ihmisten kohtaaminen oman kodin ulkopuolella voi vähentää yksinäisyyttä ja auttaa ylläpitämään ikääntyneen toimintakykyä. Ikääntyneet kansalaiset voivat tavata toisiaan ja osallistua harrastustoimintaan esimerkiksi asuinalueen kohtaus- ja toimintapaikalla. Taloyhtiöiden ja asuinalueiden yhteistilojen käytössä on myös kehitettävää. Taloyhtiöiden kerhotiloissa voitaisiin järjestää tapahtumia ja kerhoja ja tukea sitä kautta kotona asumista ja yhteisöllisyyttä, koska paljon ihmisiä ja vanhuksia asuu yksin. Myös seurakunnat ovat tervetulleita tähän toimintaan mukaan tarjoamalla esimerkiksi seurakunnan tiloja käyttöön.

Uskon, että asumisen perustarpeet ovat meillä kaikilla iästä riippumatta samankaltaisia: merkityksellinen elämä ja oman elämän ja sen piirin hallinta. Asuinoloilla, asuinympäristöllä ja sosiaalisilla suhteilla on tärkeä rooli kaikenikäisten kansalaisten hyvinvoinnissa.

Sari Hosionaho

ohjelmapäällikkö, FT
Ikääntyneiden
asumisen
kehittämishjelma
2013–2017
Ympäristö-
ministeriö

Marijut Hentunen

Yhteinen keittiö

– uusi toimintakulttuuri osallisuuden vahvistamiseksi

Kirkko on toteuttamassa hallituksen Edistetään terveyttä ja hyvinvointia -kärkihanketta Yhteinen keittiö -hankkeella. Hanke on alkanut tämän vuoden alussa ja tavoitteena on, että vuoden 2018 lopussa Suomessa olisi kaksi Yhteistä keittiötä joka maakunnassa. Hankkeen toteuttamisessa on mukana useita valtakunnallisia toimijoita kuten Martat, Helsingin Diakonissalaitos, Maaja kotitalousnaiset ja Ehyt.

Yhteinen keittiö on kaikille avoin matalan kynnyksen paikka, jonka avulla edistetään osallisuutta ja vähennetään yksinäisyyttä. Tarkoituksena on luoda uusi toimintakulttuuri, joka perustuu yhdessä tekemiseen. So-

siaalitoimen odotetaan olevan aktiivisesti mukana muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Seurakunta voi olla verkoston luoja ja matalan kynnyksen paikan mahdollistaja.

Hanke alkaa pilottipaikkakunnilla Tampere, Lahti, Porvoo, Seinäjoki ja Vihti. Pilottien pohjalta syksystä 2017 alkaen juurrutetaan uusia Yhteisiä keittiötä kaikkiin maakuntiin.

Jaana Alasentie (evl.fi) toimii hankkeessa projektipäällikkönä Kirkkohallituksessa. Jos kiinnostuit hankkeesta, ota yhteyttä Jaanaan jo nyt keväällä, niin suunnittelu lähtee hyvissä ajoin käyntiin.

Arvokas elämä ja elämän päätös

Filosofi Frank Martelan mukaan arvokkaan elämän perusta on elämä, jonka voi kokea merkityksellisenä ja arvokkaana ja jota eläessään ihminen voi hyvin. Kokemus arvokkaasta ja merkityksellisestä elämästä syntyy silloin, kun ihminen kokee autonomiaa, eli hän kokee pystyvänsä itse tekemään keskeiset valintansa omaksi kokemiensa arvojen ja päämäärien pohjalta. Arvokkuuden kokemiseen liittyvät myös kokemukset omasta kyvykkyydestä, läheisyydestä.

Vanhuspalvelulaki tuli voimaan vuonna 2013. Vanhuspalvelulain tavoitteena on varmistaa, että iäkkäät ihmiset saavat yksilöllistä, tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa yhdenvertaisesti koko maassa laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen avulla. Millä tavalla ikääntyneen kohdalla toteutuvat autonomisuus ja itsemääräämisoikeus? Onko hänellä mahdollisuus päättää esimerkiksi omaan saattohoitoon ja kuolemaan liittyvistä asioistaan?

Elämän päätös

Kansalaisaloite eutanasiaa koskevasta laista käsitellään eduskunnassa keväällä. Lakialoitteen mukaan eutanasia olisi mahdollinen silloin, kun potilaalla on sietämättömiä fyysisiä ja/tai psyykkisiä oireita, kipuja ja kärsimyksiä, joita ei voida hyväntahtoisesti saatto- tai palliativisen hoidon avulla ja lääketieteen keinoin olen-

naisesti lievittää. Potilas sairastaa parantumatonta, kuolemaan johtavaa tautia ja kuolema toteutuu lähitulevaisuudessa ilman eutanasiaakin. Potilaan tilan on oltava lääketieteellisesti arvioiden toivoton, ilman toivoa paranemisesta. Lisäksi potilaan tulee olla oikeustoimikelpoinen, täysi-ikäinen ja kognitiivisesti kompetentti, hän ei saa kärsiä arvostelukykyä heikentävästä psykiatrisesta sairaudesta. Eutanasia-pyyntö tulee olla harkittu ja toistuva.

Eutanasia haastaa ihmiskuvamme

Eutanasian yhteydessä käymme keskustelua arvokkaasta elämästä ja kuolemasta. Eutanasia haastaa ihmiskuvamme, moraalikäsitteemme ja arvomme. Joudumme pohtimaan, millaiset eettiset arvot ohjaavat toimintaamme ja mikä on ihmisen oikeus päättää elinpäivistä. Eutanasian

hyväksyminen muuttaisi suhtautumistamme vanhenemiseen ja kuolemaan. Olisiko se vapautus kuolemaan liittyvistä peloista ja ahdistuksesta vai todiste siitä, että tiettyssä iässä elämä ei enää ole arvokasta eikä elämisen arvoista? Lisäisikö se toivoa vai toivottomuutta? Onko ihmisellä oikeus vanhuudessa olla tarvitseva ja sairas, väsynyt ja heikko, vai kuuluuko hänen olla huolissaan huoltosuhteesta ja kuolla pois mahdollisimman nopeasti?

Eutanasian hyväksymiseen liittyy pelkoja väärinkäytöksistä. On olemassa vaara, että eutanasiaa käytettäisiin sen sallimisen jälkeen tilanteissa, joissa se ei ole potilaan vakaa tahto. Kyseenalaisia olisivat esimerkiksi tilanteet, joissa potilas on pysyvästi sellaisessa tilassa, ettei pysty ilmaisemaan omaa tahtoaan. Potilas saattaisi myös pyytää eutanasiaa ympäristön paineesta vain siksi, että tuntee olevansa vaivaksi omaisilleen.

Marjut Hentunen

Hyvä kuolema, yhteisvastuuhanke

Yhteisvastuukeräyksen varoin rahoitetun saattohoitohankkeen tilaisuuksiin osallistui noin 8 000 ammattihenkilöä. Vuonna 2016 järjestettiin kuusi alueseminaaria eri sairaanhoitopiireissä, koulutuksia terveydenhuollon henkilökunnalle, 11 hiippakunnallista koulutusta. Lisäksi valmisteltiin Duodecimin kanssa saattohoidon verkkokurssi. Vuonna 2017 jatkuu saattohoidon kouluttajakoulutus. Yhteistyössä Lääkäriliiton ja Duodecimin kanssa järjestetään lääkäreiden etiikkapäivät ja Superliiton kanssa toteutetaan lähihoitajakoulutusta. Yhteisvastuuhanke on innostanut terveydenhuollon työntekijöitä kehittämään saattohoito-osaamistaan ja luomaan hyvän saattohoidon hoitokäytänteitä omassa työpaikassaan. Yhteisvastuuhanke on lisännyt tietoisuutta kuolevan ihmisen kokonaisvaltaisesta saattohoidosta ja vahvistanut moniammatillista yhteistyötä. Hankkeen aikana on käynnistynyt eri puolilla Suomea vapaaehtoisten koulutuksia, joita on toteutettu seurakuntien ja terveydenhuollon yhteistyönä.

Tämä on todellinen riski vanhuspotilailla. Eutanasiaa voitaisiin käyttää väärin myös taloudellisin perustein. Mihin siis tulevaisuudessa suunnamme terveydenhuollon resurssit – saattohoidon vai eutanasian kehittämiseen?

Tehdäänkö kuolevan hyväksi kaikki mahdollinen?

Kuolemaan liittyy aina kärsimystä. Kärsimyksen mittaaminen on vaikeaa, sillä kokemus kärsimyksestä ja kivusta on henkilökohtainen. Kuolemaan sisältyy usein fyysistä kipua, luopumiseen ja eksistentiaalisen ahdistuksen liittyvää kipua. Kivunhoito on lääkehoitoa, mutta muun kärsimyksen hoidossa tarvitaan toisen ihmisen tukea ja läsnäoloa. Eutanasia haastaa ammattietiikan. Se toisi todennäköisesti ristiriitoja lääkäreiden ja hoitohenkilökunnan

työhön. Heitä velvoittaa lähimmäisen palveleminen ihmisyyttä ja elämää kunnioittaen.

Oman näkökulmansa eutanasiaan tuo vakaumus, jonka mukaan syntymä ja kuolema ovat Jumalan käsissä ja elämä itsessään on pyhä. Kristillisen dogmatiikan näkökulmasta toisen ihmisen elämän riistäminen on väärin. Toisaalta vaade lähimmäisen rakastamisesta pakottaa kysymään, millä tavalla osoitamme lähimmäisen rakkautta kuolevalle, kivuista kärsivälle potilaalle. Kärsimys sinänsä ei jalosta ketään. Kärsimys tekee katkeraksi ja on toisinaan sietämätöntä. Auttajan kokemuksena toisen lähellä oleminen ja sietämättömän kärsimyksen sietäminen toisen rinnalla on vaikeaa.

Virpi Sipola

johtava sielunhoidon asiantuntija
Kirkkohallitus

Ihmisarvoa tuetaan

Kuvat Johanna Sointula

Ihmisarvoinen elämä vaarantuu herkästi silloin, kun pienillä tuloilla kitkuttelevaa ihmistä kohtaa joku odottamaton kriisi.

Jos ihminen elää ääri rajoillaan, voi vastoinkäymisen kuormitus olla liikaa, sanoo Pihlavan seurakunnan diakoniatyöstä vastaava **Jenni Tuomi**.

Meri-Porin seurakuntaan kuuluvassa Pihlavan lähiössä on asukkaita vähän vajaa 7 000. Tuomi on toiminut reilu puoli vuotta viransijaisena ja kertoo tapaavansa työssään niin vanhuksia, työikäisiä kuin lapsiperheitäkin. Pihlavassa on suhteellisen paljon pienituloisia ihmisiä, kuten pitkäaikaistyöttömiä ja ikäihmisiä.

Pitkittänyt työttömyys saa aikaan köyhyyttä, joka uhkaa ihmisarvon toteutumista. Periaatteessa Suomessa on hyvät edellytykset saavuttaa ihmisarvoinen elämä, mutta sosiaaliturvamme ei ole kattava ja se luo väliinputoajia.

Esimerkkinä Jenni mainitsee, miten toimeentulohakemuksessa ei huomioida asunnon todellisia asumiskustannuksia.

Pihlavassa on avoin vastaanotto kahtena päivänä viikossa. Mahdollista on myös sopia tapaamisaika muuhun ajankohtaan. Jenni käy säännöllisesti tapaamassa ihmisiä laitoksissa sekä kotikäynneillä.

Lapsen kasvuun tukea

– Diakoniatyö voi auttaa ihmistä avustusten kautta, mutta myös ohjaa-

Jenni Tuomi kertoo, että diakoniassa osataan ohjata ja neuvoa eteenpäin.

Diakoniatyö on nopea reagoimaan.

malla ja neuvomalla eteenpäin. Työssäni olen voinut myös huojentaa yksinäisten vanhusten elämäntilannetta.

Sijaisuutensa aikana Jennillä on ollut pari isompaa avustusta hoidettavana. Tukikummiensa kautta hän sai hankittua yksinhuoltajan kahdelle lapselle urheiluharrastukseen tarvittavat välineet. Toisessa tapauksessa autettiin Turun hiippakunnan diakoniarahaston kautta työtöntä yksinhuoltajaa asumiskustannusten tasamisessa.

Ihmisten elämän kriiseissä ja ongelmissa diakoniatyö pitää ihmisen puolta ja reagoi yllättäviinkin tilanteisiin nopeasti.

– Työpäivän suunnitelmat voivat muuttua hetkessä, kun uusia asioita tulee esiin. Diakoniatyössä on monia mahdollisuuksia edesauttaa ihmisarvoisen elämän toteutumista, Jenni sanoo.

Tiiminä eteenpäin

Pomarkku on noin 2 000 asukkaan kunta, jonka väestörakenne painottuu ikäihmisiin. Väestökehitys on ollut siellä jo pitkään negatiivinen. Seurakunnan verotulot ovatkin viime vuosina huomattavasti pienentyneet. Taloudellisen tilanteen vuoksi seurakunnassa monet työntekijät toimivat vajailla viroilla.

– Halusin muuttaa virkani 80-prosenttiseksi. Se mahdollisti sen, että lastenhojaaja on voinut jatkaa ja minun ei tarvinnut siirtyä osittain lapsi-

työhön, kertoo diakoniatyöntekijä **Hanna-Leena Piittala**.

Hän on toiminut virassaan runsaat neljä vuotta, ja sinä aikana muutokset ovat seuranneet toisiaan. Pieni työyhteisö on kuitenkin löytänyt yhteishengen ja tehnyt tiimityötä.

Hanna-Leena kehuu myös diakoniatoimikuntaa ja vapaaehtoisia.

– He tekevät todella paljon hommia. Välillä minua ihan nolottaa, kun saan työntekijänä palkan ja he eivät saa mitään. Mutta tiedän heidän kokevan vapaaehtoistyön hyvin antoisana!

Luovia ratkaisuja

Hanna-Leena on priorisoinut työtään ja lähtenyt liikkeelle diakoniatyön ytimestä – kohtaamisesta. Hän käy kodeissa ja laitoksissa, kohtaa ihmisiä hartaushetkissä, kerhoissa, vastaanotollaan, ja myös ruokapussin jakelussa.

Keskiviikkoamuisin kirkkoheranviraston tiloissa kokoontuu diakoniatyön askarteluryhmä, jonne saavat kaikki tulla mukaan.

– Ryhmällä ei ole mitään taiteellisia tavoitteita. Pääasia on olla yhdessä ja toteuttaa itseään. Ryhmässä tapaa muita, välillä jutellaan, ja toisinaan touhu on ihan hulvatonta! Huovutamme usein sydämiä ja myymme niitä myyjäisissä, mutta tulonhankinta ei ole toimintamme ytimessä.

Diakoniatyöllä ei ole enää taloudellista avustamista. Tarvittaessa ohjataan sosiaalitoimeen, jonka kanssa yhteistyö on toiminut hyvin.

Hanna-Leena Piittala nauttii vetämiensä ryhmien hyvästä hengestä.

– Joka viikko jaan ruokapusseja, joihin ostan ruokatarpeet lähikaupasta. Ruokapussin sisällön kokoa hakijan toiveita kuunnellen. Jakeluissa käy viikoittain 4-10 ihmistä ja sen piirissä on keskimäärin 30 eri taloutta.

– Elämäntilanteita on monenlaisia. Jotkut ovat pudonneet pienille tuloille ja elämä on päivittäistä taistelua. Ajattelen, että ihmisarvoista elämää tukee se, kun laitan hyvän ruokapussin.

Hanna-Leena on aikaisemmin ollut perheensä kanssa siirtolaistyössä Ruotsissa ja lähetystyössä Keniassa maasai-heimon parissa. Hän katselee ihmisarvoista elämää myös näiden kokemustensa kautta.

– Täällä Pomarkussa ei ole asunnottomia, kaikilla on koti ja kukaan ei kuole nälkään. Suren sairaita, joiden elämäntilanteen sairaus voi romahduttaa kokonaan. Myös yksinäisyys eristää ihmisiä. Diakoniatyö voi kuitenkin antaa henkistä ja hengellistä tukea, keskustelua ja sielunhoitoa.

Johanna Sointula

Jokaisella ikäpolvella on jotain annettavaa toisilleen

Diakonia Ammattikorkeakoulusta juuri valmistuneet sosionomi-diakoniopiskelijät Mervi Kekäle ja Jaana Vaittinen halusivat kehittää opinnäytetyössään sukupolvi- ja työalarajat ylittävää toimintaa. Opinnäytetyö toteutettiin Parikkalan seurakunnassa, ja sen tavoitteena oli lisätä eri-ikäisten seurakuntalaisten yhteistoimintaa ja osallisuutta sekä seurakunnan työalojen yhteistoimintaa.

Muuttuva toimintaympäristö haastaa toimintatapoja

Seurakuntarakenteiden muuttuessa ja pienten seurakuntien liittyessä suurempiin kokonaisuuksiin tarvitaan uudenlaista toimintakulttuuria ja resurssien käyttöä. On tärkeää taa-

ta myös kauempana keskustasta asuville seurakuntalaisille mahdollisuuksia osallistumiseen ja osallisuuteen. Opinnäytetyöntekijöiden omat kokemukset työskentelystä kasvatus- ja lähetystyössä seurakunnissa, joissa on toteutettu seurakuntaliitoksia, toimivat alkusysäyksenä opinnäytetyölle. Opinnäytetyöntekijät myös totesi-

vat, ettei perinteinen ikäkausijattelun perustuva työalajaottelu mahdollista parhaalla mahdollisella tavalla yhteisöllisyyttä ja kanssakäymistä eri-ikäisten ihmisten kesken.

Kehittämispainotteisella opinnäytetyöllä pyrittiin rohkaisemaan eri-ikäisiä seurakuntalaisia toimimaan ja olemaan yhdessä sekä lisäämään eri toimijoiden ja seurakunnan työalojen välistä yhteistoimintaa Parikkalan seurakunnassa. Tavoitteena oli myös luoda toimintamalli sukupolvi- ja työalarajat ylittävän tapahtuman järjestämiseen pienissä maa-seutuseurakunnissa.

Koko kylän yhteinen tapahtuma

Keväällä 2016 Parikkalan Uukuniemen kylällä järjestettiin kaikenikäisille suunnattu Yhdessä Uukuniemellä -tapahtuma. Tapahtuma suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä alueella toimivien järjestöjen ja seurakunnan eri työalojen työntekijöiden kanssa. Parikymmentä vapaaehtoista vastuunkantajaa eri järjestöistä oli seu-

Kuvat: Parikkalan seurakunta/Johanna Rönkkönen

Yhdessä Uukuniemellä -tapahtumaan osallistui eri-ikäisiä kuntalaisia.

rakunnan työntekijöiden kanssa toteuttamassa onnistunutta tapahtumaa, joka keräsi paikalle runsaasti eri-ikäisiä kyläläisiä.

Kolmituntinen tapahtuma alkoi maksuttomalla keittolounaalla, jonka jälkeen vietettiin yhteinen kirkkohetki. Tapahtuma jatkui toimintapisteillä, joilla osallistujat saivat muun muassa opetella karjalanpiirakoiden leipomista tai rasvapalon sammuttamista, askarrella, tutustua paloauttoon, osallistua tietovisaan tai juoda nokipannukahvia.

Tapahtumassa kirjallisesti kerätyn osallistujapalautteen mukaan ihmiset haluavat osallistua toimintaan, jossa on mukana eri-ikäisiä. Saadun palautteen perusteella sekä osallistujat että tapahtumassa vastuutehtävissä olleet vapaaehtoiset ja seurakunnan työntekijät pitivät tapahtumaa onnistuneena. He myös toivoivat, että samankaltaisia tapahtumia järjestettäisiin tulevaisuudessakin.

Seurakunnan työntekijän rooli tulevaisuudessa – mahdollistaja, tukija ja innostaja?

Työntekijäresurssien pienentyessä tarvitaan seurakunnissa entistä enemmän vapaaehtoistoimijoita. Vapaaehtoistoiminta ja -toimijat edellyttävät organisointia ja tukemista. Onko seurakunnan työntekijöiden rooli tulevaisuudessa entistä enemmän toimia mahdollistajana, tukijana ja innostajana? Voisivatko seurakunnan työntekijät irrottautua työntekijäkeskeisyydestä ja toimia enemmän sosiokulttuurisen innostajan roolissa? Sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan suuntaus, jonka juuret löytyvät brasilialaisen **Paolo**

Myös nokipannukahvi maistui tapahtumaan osallistuneille. Ihmiset toivoivat vastaavaa toimintaa tulevaisuudessakin.

Freiren vapautuksen kasvatustieteestä. Sosiokulttuurisen innostamisen avainkäsitteenä on tiedostaminen. Kun seurakunnissa ja seurakuntalaisten keskuudessa tiedostetaan, että työntekijän rooli on toimia ennen kaikkea innostajana ja mahdollistajana, avautuu varmasti uusia mahdollisuuksia seurakuntalaisten aktiiviseen osallistumiseen ja osallisuuteen.

Seurakuntalaisten osallisuutta on painotettu monissa kirkon strategioissa. Siitä huolimatta kirkon työntekijöillä on paljon opittavaa, että seurakuntalaiset kyettäisiin näkemään tasapuolisina kumppaneina ja aktiivisina toimijoina. Seurakuntalaisten aito osallisuus edellyttää ennen muuta, että seurakuntalaisilla on mahdollisuus olla mukana seurakunnan yhteisöllisyyden rakentamisessa.

Resurssien vähetessä tarvitaan yhteistyötä ja kumppanuutta sekä seurakunnan työalojen kesken että eri toimijoiden välillä. Seurakunnan

työntekijöiden on tärkeä verkostoitua paitsi virallisten organisaatioiden myös paikallisten yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Verkostoituminen lisää itse kunkin toimijan voimavaroja sekä yhteisöllisyyttä. Yhdessä saamme aikaan enemmän!

Mervi Kekäle

Kiteen seurakunnan nuorisotyönohjaaja-lähetys sihteeri, sosionomi (AMK), diakoni

Jaana Vaittinen

Parikkalan seurakunnan perhetyönohjaaja, sosionomi (AMK), diakoni

Opinnäytetyö Jokaisella ikäpolvella on jotain annettavaa toisilleen – sukupolvi- ja työalarajat ylittävää toimintaa Parikkalan seurakunnassa on luettavissa osoitteessa: <http://www.theseus.fi/handle/10024/119076>

Päihteidenkäyttäjien läheisten tukeminen

Suomessa on noin 500 000 päihderiippuvaista. Läheisiä on tähän lukuun nähden moninkertainen määrä. Päihdeongelma koskettaa huomattavaa kansalaisten joukkoa. Päihdeongelmaan liittyy käytön kieltäminen, salailu ja sairautentunnettomuus. Hyvätkin lopettamisyrietykset epäonnistuvat usein siksi, että päihderiippuvainen ei pysty luomaan uusia, muutosta tukevia sosiaalisia suhteita. Päihdeongelmista puhutaan koko perheen sairautena.

Päihteitä käyttävien vanhempien vaikeutena on epälooginen lasten kasvattaminen, jolloin lapsen on sopeuduttava ristiriitaisiin käyttäytymismalleihin. Vanhemmassa on ikään kuin kaksi hahmoa, päihtynyt ja selvä.

Lapsuutensa päihdeongelmaisten vanhempien kanssa eläneiden lasten

ongelmia ovat heikko itsetunto, masentuneisuus ja epäluottamus. Vaikeus luottaa johtuu petetyistä vanhempien lupauksista lapsuudessa. Vanhempien päihteidenkäytön haitat saattavat seurata lasten elämässä pitkään. Lapsen mukautumista päihdeperheessä vallitseviin olosuhteisiin ja vahingollisiin kohteluihin on pidetty

uhkana hänen kehitykselleen ja koulussa menestymiselleen. Päihteitä käyttävien vanhempien kanssa kasvaneella lapsella on moninkertainen riski tulla itse päihteitä käyttäväksi tai altistua sairauksille.

Päihdeongelmaisen nuoren vanhemmat ovat erityisessä suhteessa lapseensa. Tämä suhde näyttää ole-

van tuen saamisen kannalta kaikkein unohdetuin läheissuhde. Vanhempien huoli ja avun tarve ovat jääneet palveluissa vähälle huomiolle. Se voi johtua siitä, ettei vanhempien huolta osata tilastoida. Vanhemmat jäävät ilman tukea silloin, kun lapsi ei ole hoidon piirissä. Nuori saattaa kieltäytyä ottamasta apua vastaan – siitäkin huolimatta, että kielteiset seuraukset ovat henkeä uhkaavia. Vanhempien on vaikeaa hyväksyä, ettei lapsi koe tarvitsevansa apua, vaikka sitä hänelle tarjottaisiinkin. Lapsen kuolema pelottaa.

Epäterveestä ihmissidonnaisuudesta käytetään toipumistyössä käsitettä läheisiippuvuus. Se on ilmiö, jossa ihminen on pakonomaisen riippuvainen läheisestä. Tähän riippuvuuteen liittyy emotionaalista riippuvuutta, jossa on yhtäläisyyksiä muiden riippuvuuksien kanssa.

Riippuvainen ihminen keskittyy vain itsensä ulkopuolelle. Tervehtymisen kannalta tärkeää olisi, että läheinen näkisi omat tarpeensa ja vahvistaisi hyvinvointiaan.

Perheiden tukeminen

Päihdeongelmista kärsivien perheiden tukeminen on maassamme huomattavan vähäistä ongelman laajuuteen nähden. Läheistyö on pienenevien päihdetyöhön asetettujen resurssien myötä niukkaa. Päihderiippuvuudessa on kyse ylisukupolvisesta jatkumosta, joka voidaan katkaista vain, jos vaikutetaan koko perhesysteemiin. Systemi alkaa elää päihdekäytöksen ehdoilla, roolijaot perheissä vääristyvät, kun muut jäsenet alkavat omalla toiminnallaan tasapainottaa päihdeiden käytöstä aiheutuvaa toimimattomuutta.

Sininauhaliiton Perheklubi-hanke on perheiden vertaistukiryhmä, jossa tarjotaan tukea samassa ryhmässä sekä päihdeidenkäyttäjälle että hänen läheisilleen. Klubiin osallistutaan oman itsensä tähden, ei muuttamaan toisia. Klubin jäsenet muodostavat ikään kuin oman perheen, jossa on mahdollisuus puhua luottamuksellisesti.

Kun perheklubissa lähin sosiaalinen verkosto on mukana, kyky parempaan viestintään ja ongelmanratkaisuun kasvaa perheessä. Perheklubissa on

Vaikeinta avunsaanti on päihdeongelmaisen nuoren vanhemmille.

mahdollisuus pohtia suhteita läheisiinsä ja oppia ymmärtämään, miten päihdeidenkäyttö vaikuttaa heihin. Eräs klubin jäsen kertoi, ettei enää moiti päihdeiden käyttäjää samalla tavalla kuin ennen. Hän oppi elämään omaa, ei päihdeikäyttävän elämää.

Omainen voi keskittyä omaan elämäänsä

Ihmissuhteiden tervehtymisessä ihmiset tunnistavat läheistensä päihdeidenkäytön seurauksesta johtuvaa surua, pettymyksiä, pelkoa ja menetyksiä. Millainen suhde päihdeidenkäyttäjällä on päihdeisiin tai läheisellä päihdeitä käyttävään? Onko suhde kontrolloiva? Pyrkiikö läheinen täyttämään päihdeitä käyttävän tarpeita hyvinvointinsa kustannuksella? Mitä käyttäjä ajattelee läheisensä kokemuksista?

Kaikessa ihmissuhdetyössä haavoittuneisuus tuo ihmisenä olemisen tuntua elämään. Tärkeää on keskittyä omaan elämään, ei siihen, miten toinen tulisi autetuksi. Vaikeuksia ei tarvitse hävetä.

Tarja Hiltunen

Sininauhaliiton läheistyön kehittäjä

Trembacz, B. 2009.

Vokset op med alkoholproblemer. Barndom og voksenaliv

Vammaisen ihmisen

Jo syntymästä lähtien joillakin meillä ihmisistä on niin sanotusti huonommat kortit kuin toisilla. Yksijalkaisena elämä on haasteellisempaa kuin kaksijalkaisena, katsoi asiaa miltä kantilta tahansa. Asiaa ei edesauta yhteiskunta, joka on rakennettu ja joka toimii huonosti vammaisuuden ja sairauden todellisuuden itseensä sisäistäen.

Jumalan luomistyöstä ja vammaisuudesta

Kirkossa on erinomaista se, että näemme kaikki ihmiset samanarvoisina ja arvokkaina. Ajattelemme, että jokainen ihminen on Jumalan luoma arvokas ja hyvä. Riskinä tässä kuitenkin se, että emme anna tilaa Jumalan luomistyön kyseenalaistamiselle. Kerrotaan omasta sairauttomasta ja vammattomasta kontekstista että hei, sinä olet hyvä ja arvokas Jumalan luoma. Tämä on sinänsä hienoa ja oikein, mutta helposti ohittaa vammaisuuden todellisuuden. Luoko Jumala kärsimystä? Tekeekö savenvalaja huonoja ruukuja?

Jumala luo kärsimystä! Saako sitä sanoa ääneen? Onko tilaa tuskalle, kärsimykselle ja aidolle kivulle? Onko

luomistyötä mahdollista ja lupa kyseenalaistaa kaiken hyväksynnän keskellä? Jos ei ole, ei ole myöskään riittävän laajasti tilaa sille ja sen esille tuomiselle, mitä kärsimystä vammaisuus voi aiheuttaa. Kärsimystä on henkilön itsensä ja hänen läheistensä elämässä. Rajoitteet rasittavat ihmisiä, ja vammasta voi seurata ihan konkreettisesti kivun kanssa elämistä. Toisaalta kärsimystä on myös suhteessa ympäröivään todellisuuteen, joka omalla esteettömyydellään korostaa osattomuutta ja vaille jäämistä.

Vammaisten kokema syrjintä Suomessa

Uusi yhdenvertaisuuslaki on ollut voimassa Suomessa vajaat kaksi vuotta. Yhdenvertaisuusvaltuutetulle on tehty toiseksi eniten kanteluja

syrjintäperusteisista lähtökohdista vammaisuuden perusteella. Kanteluiden ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistossa tehdyn selvityksen pohjalta voidaan sanoa, että vammaisten ihmisten yhdenvertaiseen osallistumiseen ja asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa on vielä paljon matkaa. Vammaiset kokevat suomalaisessa yhteiskunnassa syrjintää mittavasti. Merkilläpantavaa on, ettei syrjinnästä tehdä useinkaan edes ilmoitusta, koska ei uskota sen johtavan mihinkään.

Sama tilanne on kirkossa. Hyvästä tahdosta ja kovasta yrityksestä huolimatta toimintamme ei ole edelleenkaan saavutettavaa kaikilta osin. Saavutettavuus ei ole niin sisäänrakennettua kuin sen soisi olevan. Osin kysymys on vilpittömästi tiedon puutteesta. Osin asiaan vaikut-

ihmisarvo

tavat asenteet. Myöskään vammaiset ihmiset eivät tuo helposti saavutettavuuteen liittyviä epäkohtia esille. Kirkkoon jätetään tulematta, jos on ollut kokemus siitä, että kirkkoon on ollut hankala päästä. Muutoksen aikaansaamista tukevat osaltaan kuitenkin yhdenvertaisuuslaki ja Suomessakin tänä vuonna ratifioitu yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. YK:n vammaissopimuksen ratifiointi vaikuttaa pitkällä aikavälillä sekä yhteiskunnassa että kirkossa. Kirkolla on vastuu noudattaa sopimusta, vaikka ei sen virallinen osapuoli olekaan.

Asennekasvatusta myös kirkkoon

Asenneilmapiirin parantamiseksi tarvitaan ihmis- ja perusoikeuskasvatusta myös kirkossa. Esteettömyyden vaatimukset luodaan lainsäädännöllä, mutta toteutuksesta vastaavat julkisen sektorin ohella yksityiset toimijat. Fyysisen ympäristön ohella pitää huomioida myös viestintä ja pal-

velujen saavutettavuus. Ollakseen uskottava kaikkien kristittyjen yhteisö kirkon tulee olla saavutettava.

Paljon valistusta tarvitaan myös sen sisäistämiseksi, että vammaisilla ihmisillä on yhtäläiset oikeudet käydä koulua, tehdä työtä ja nauttia elämästä. Kirkon tulee etsiä uusia malleja ja keinoja saada vammaiset ihmiset enenevässä määrin mukaan työelämään ja työhön kirkossa. Mahdollisuus työssäkäyntiin vahvistaa jokaisen itsetuntoa, itsenäisyyttä ja elämän laatua sekä osallisuutta yhteiskunnassa.

Vammaisuus ja ihmisoikeuskysymykset eivät ole mihinkään työalaan sidonnaisia. Ollaksemme uskottavia meidän täytyy taata yhdenvertaisuus. Tähän tarvittaisiin havahtumista, säpäliä. Usein on niin, etteivät ihmiset tiedä tai ole tulleet ajatelleeksi. Tämä on suurin este saavutettavuuden toteutumiselle.

Katri Suhonen
asiantuntija
Kirkkohallitus

Luoko Jumala kärsimystä?

Freeimages

Näkövam itsemurha

Näkövammaa aiheuttavat sairaudet yleistyvät henkilön ikääntyessä. Tämän vuoksi arveltiin, että näkövammaisuus kasvaa väestön ikääntyessä. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan päinvastoin näkövammaisten määrä Suomessa on kääntynyt laskuun. Tämän osoittavat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL tutkimukset.

Syitä suotuisaan kehitykseen on useita. Yleisimmän näkövammaa aiheuttajan, verkkokalvon keskeisen osan rappeutumisen (AMD) hoito on kehittynyt, kun vuosikymmen sitten otettiin käyttöön silmän sisäiset lääkkeet. Näillä voidaan hidastaa ja jopa pysäyttää taudin näköä heikentävä kehitys. Myös diabeteksen hoidossa on edistytty, samoin sen aiheuttaman diabeettisen retinopatian hoidossa. Hyvin harva enää sokeutuu diabeteksen johdosta. Glaukooma on kolmas yleinen näköä uhkaava tekijä. Mitä varhemmin se todetaan, sitä paremmin pystytään estämään taudin eteneminen.

Avuttomuus arjessa masentaa

Kuitenkin yhä useammin näkövammaisten kanssa työtä tekevät henkilöt kohtaavat lisääntyntä avun tarvetta. On liian paljon yksinäisiä heikkonä-

maisten avun tarve kasvaa, riski koholla

köisiä vanhuksia, jotka ovat vailla riittävää kontaktia muihin ihmisiin. Tämä avuttomuus elämän arjessa aiheuttaa epätoivoa, riittämättömyden tunnetta, toivottomuutta ja masennusta. Työikäisten näkövammaiset ovat vaikeampiasteisia kuin ikääntyneiden. Heistä vain viidennes on täysiaikaisessa työssä, joten elintaso ja elämisen laatu jäävät matalalle. Vertailu naapureihin ja ikätovereihin synnyttää riittämättömyyttä. Kaikki eivät saa riittävästi opetusta liikkumistaidossa, tarvittavien apuvälineiden käytössä ja päivittäistoiminnoista suoriutumista.

Tästä ahdingosta ja sen synnyttämistä paineista kertoo hyvin erään seurakunnan työntekijän kokemus näkövammaisen asiakkaansa kanssa käydystä keskustelusta.

”Se oli perjantai-ilta kun kuulin työpuhelimeni soivan laukussani. Sielä minulle soitti tuttu asiakkaani. Mieshenkilö, joka oli menettänyt näkönsä neljä vuotta aiemmin. Mies kertoi ottaneensa lääkkeitä muuttaman purkillisen. Hän ei tiennyt kysyttäessä tarkkaan mitä kaikkea oli ottanut, sillä hän ei sitä nähnyt. Mies pyysi, että puhuisin hänen kanssaan puhelimesta hänen viimeiset hetkensä ennen kuolemaa”, kertoo eräs kirkon diakoniatyöntekijä työtilanteestaan muutaman vuoden takaa. *”Totesin miehelle, että puhelu mieheltä minulle oli hätähuuto. Kerroin, että joudun nyt lopettamaan puhelun ja soittamaan miehelle apua.”*

Mies suuttui ja nimitti diakonia-

työntekijää petturiksi, vedoten vaito-olovelvollisuuteen. Diakoniatyöntekijä teki kuitenkin niin kuin hänen virkansa edellytti ja hälytti ambulanssin. Mies sai apua ja pääsi hoidon piiriin. Lopulta myös yhteys miehen ja diakoniatyöntekijän välillä palautui luottamukselliseksi.

Kohonnut itsemurhariski

Viimeisin todiste tästä näkövammaisena elämisen ahdingosta on saatu Näkövammaisten liiton ja THL:n yhdessä hoitaman näkövammarekisterin Oulun ja Tampereen yliopistojen kanssa yhteistyössä toteutetun näkövammaisten itsetuhokäyttäytymistä koskeneen tutkimuksen tuloksista.

Näkövammaisilla on muuhun väestöön verrattuna kolmanneksella kohonnut riski itsemurhaan. Erikoisesti sokeilla, työikäisillä miehillä riski on korkea. Toisena riskiryhmänä erottuvat heikkonäköiset vanhukset. Väestötasolla itsemurhia esiintyy eniten keväällä. Näkövammaisilla tämä ilmiö on vielä korostuneempi. Luonnon herääminen, muiden ihmisten kesän, loman ja sen mukanaan tuomien nautintojen odotuksen kontrasti oman elämän ankeuteen ja näköalattomuuteen, yksitoikkoiseen arjesta ja päivittäistoiminnoista suoriutumiseen johtaa liian usein tällaiseen lopulliseen ratkaisuun.

Kirstytyneessä taloudellisessa tilanteessa lähipalveluja on ajettu alas. Jär-

jestelmä on pirstoutunut, vähäiä palveluita tuottavat monet tahot, eikä turvallista ja luotettavaa hoitosuhdetta enää synny. Suuri enemmistö heikkonäköisistä vanhuksista on leskiä, ja he elävät yksin. Sukulais- ja ystävöverkostot ovat monilla huteria. Jokaisessa 21 keskussairaalapiirissä on näkövammaisten kuntoutusohjaaja, Näkövammaisten liitolla on vähennystenkin jälkeen vielä 11 alueellista näkövammaisten oikeuksienvalliojaa, osana kirkon diakoniatyötä eri puolilla Suomea työskentelee erityisesti näkövammaistyössä 10 työntekijää. Lisäksi on erilaisia vapaaehtoisuuteen perustuvia ystävä- ja muita palveluita. Tämä ei alkuunkaan riitä 50 000 näkövammaisen tarpeisiin. Hyvin harva pääsee henkilökohtaisen palvelun piiriin.

Itsemurha on äärimmäinen keino päästä pois ahdingosta ja saada kärsimykset loppumaan. Riittävä tuki ja henkilökohtainen läsnäolo varmasti antaisivat vanhukselle uutta uskoa oman elämänsä merkityksestä. Kunnollisilla apuvälineillä voisi vielä katsoa lasten ja lastenlasten kuvia ja kokea olevansa arvokas ja merkityksellinen osa sukupolvien ketjua.

Matti Ojamo

tutkimuspäällikkö,
Näkövammaisten liitto

Katri Suhonen

vammaisuuden ja
saavutettavuuden asiantuntija
Kirkkohallitus

Sukupuolivähemmistöillekin ihmisarvoista kohtelua

Sukupuolivähemmistöt voivat olla monelle outo ja ongelmallinenkin asia.

Heidän ihmisarvonsakaan ei ole vielä täysin toteutunut.

Empatia ja arvostaminen ovat avainasemassa näidenkin ihmisten kohtaamisessa.

Sukupuolivähemmistöjä ei pidä sekoittaa seksuaalivähemmistöihin. Sukupuolivähemmistöihin kuuluu esimerkiksi transsukupuolisia, muunsukupuolisia sekä intersukupuolisia. Sukupuolivähemmistöön kuuluva voi olla esimerkiksi hetero-, homo- tai biseksuaalisesti suuntautunut.

Tamperelainen **Leena Lampela** on Sateenkaariyhdistys Malkus ry:n varapuheenjohtaja. Yhdistys on Setan jäsenjärjestö. Hän on myös seurakunta-aktiivi muun muassa kotipaikkakuntansa Sateenkaarimessussa sekä Tuomasmessussa.

– Toimin jo 1990-luvulla Vagabondin, sittemmin Pirkanmaan Setan puhelinpäivystäjänä. Sinne soittivat myös transihmiset. Ja myös hengellisen Malkus-ryhmän kautta olen päässyt kohtaamaan nuoriakin muunsukupuolisia. Olen voinut kulkea heidän rinnallaan tukea antaen.

Lampelan mukaan tietoa sukupuolisuuden eri variaatioista on nykyään

saatavilla paljon. Se ei kuitenkaan vielä yksin riitä.

– Asia täytyy omaksua myös tunnetasolla. Ajatus siitä, että jonkun sukupuoli ei olekaan se, millaisena hänet näen, on niin iso. Se voi ravisuttaa jopa ajattelun perusrakenteita.

Elävä elämä edellä

Leena Lampela toteaa, että ihmiset määrittelevät toisen sukupuolen aika automaattisesti. Kun kävelemme kadulla, niin hahmotamme vastaantulijan olevan nainen tai mies.

– Mikäli emme tätä määrittelyä pysty tekemään, niin voimme hämmentyä. Mutta olisiko mahdollista elää niin, että tällä asialla ei enää olisikaan merkitystä?

Vuosikymmenien mittaan on alettu tajuta, että miehillä ja naisilla on paljon samaa. Erot ovatkin pitkälti yksilöiden välisiä.

– Ehkä seuraavaksi voisimme ymmärtää sen, että ihmisen sukupuoli voikin olla jotain muuta kuin nainen tai mies.

Lampela on huomannut, että muutokset alkavat ensin tapahtua elävässä elämässä. Virallisten normien maailma onkin aivan eri asia.

– Suomessa erilaisissa lomakkeissa on sukupuolen vaihtoehtoina vain mies ja nainen. Kun taas muun muassa Australiassa on nykyisin virallisesti mahdollista valita kolmas vaihtoehto: määrittelemätön sukupuoli.

Asettaudu toisen ihmisen asemaan

Asiakaspalvelutilanne muunsukupuolisen kanssa voi kokemattomalle olla haasteellinen kokemus. Terve maalaisjärki on siinä kuitenkin isoksi avuksi.

– Ensimmäinen asia on se, mitä nimeä käytetään. Ihmisellä on joka tapauksessa useita etunimiä, ja on aivan luontevaa kysyä: ”Millä nimellä haluaisit itseäsi kutsuttavan?”

Lampela sanoo, että myös yllätyksiä voi tulla. Virallisissa papereissa saattaa lukea Matti - ja henkilö haluaakin tulla kutsutuksi Maijaksi.

– Tällainen vaatii työntekijältä ajateltavan muutosta. Tärkeintä on se, ettei ala kauhistella. Asia noteerataan ja siirrytään eteenpäin.

Kolme käsitettä on sukupuolivähemmistöön kuuluvan kohtaamisessa hyvä pitää mielessä.

– Kyseessä on huomaamis-, osaa-

**Onko
sukupuolella
merkitystä?**

Joskus on toimittava omaa vakaumustaan vastaan.

Leena Lampelan mukaan sukupuolisuutta koskevan tiedon lisäksi tarvitaan myös asian omaksuminen tunnetasolla.

mis- ja arvostamiskysymys. Ja auttaa paljon, jos empatiallasi kykenet asettamaan itsesi toisen asemaan.

Ihmisarvoisen kohtelun puolesta

Todella ikävänä Leena Lampela pitää aggressiivista puhetta esimerkiksi transihmisiä kohtaan. Sitäkin edelleen esiintyy.

– Vahvasta ja varmasta vakaumuksesta käsin ihminen ei aina tajua, mitä hänen sanansa saattavat toiselle aiheuttaa. Ei ole ymmärrystä siitä, että minun näkemykseni asiasta ei välttämättä olekaan se toisen ihmisen totuus.

Leenaa mietityttää erityisesti nuor-

ten vähemmistöihin kuuluvien asema.

– Toivoisin yhtä asiaa. Että heidän ei tarvitsisi käydä läpi hyvin vaikeaa tietä, jotta he pääsisivät siksi, jollaiseksi heidät on luotu.

Päämäärä on lopultakin aika selkeä. Se, että ihminen uskaltaisi tuoda oman itsensä esiin.

– Ja että hän uskaltaa pyytää – ja vaatia – itselleen ihmisarvoista kohtelua.

Lisäksi eikä tilalle

Lampela tiedostaa hyvin sen, että esimerkiksi työpaikalla jokaisella on oikeus elää uskonnollisen ja muun vakaumuksensa mukaisesti.

– Ymmärrän sen, että monet kirkon

työntekijätkin ovat ahdistuneita maailman muuttuessa. Uusia vaatimuksia tulee koko ajan. Ja välillä voi tulla eteen tilanne, jolloin työssä on toimittava omaa vakaumustaan vastaan.

Vallalla on ajattelutapa, jonka mukaan kaikki uudenlaiset asiat aiheuttavat jyrkän muutoksen. Nyt ei saa-kaan enää toimia niin kuin aikaisemmin. Muuten minua kohtaa joku sanktio.

– Entäpä jos asia nähtäisiinkin toisin? Kaiken entisen lisäksi saimmekin vielä jotakin uutta. Näkyville voi tulla myös jotain sellaista hyvää, jota aikaisemmin emme ole lainkaan havainneet, Lampela huomauttaa.

Vesa Keinonen

Vapaus uskoa ja harjoittaa uskoaan on perusoikeus, jota vankeusrangaistukseen ei saa rikkoa. YK ja Euroopan neuvosto (EN) ovat laatineet tätä koskevat ohjeet. Suomi on ratifoinut nämä ohjeistukset. YK ja EN huomioivat sekä positiivisen (oikeuteen uskoa ja harjoittaa uskoaan), että negatiivisen uskonnonvapauden (vapaus välttää uskonnollisesta toiminnasta).

Uskonnonvapaus ja vankeus

Suomessa noudatetaan periaatteessa kansainvälisiä ohjeistuksia, entä käytännössä? Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten ratkaisemissa tapauksissa, joissa jonkun maan vanki oli valittanut kohtelustaan, uskuntoon liittyvät tapaukset eivät ole harvinaisia. Suomessa asiat ovat varsin hyvin, ja tätä osoittaa myös tekemäni vankitutkimus: Reilu kolmannes miesvangeista ja reilu neljännes naisista arvioi henkilökunnan suhtautuvan myönteisesti vankien uskonnollisuuteen ja uskonnonharjoittamiseen. Vajaa kolmannes naisista ja viidennes miehistä arvioi suhtautumisen neutraaliksi. Alle 10 % arvioi suhtautumisen kielteiseksi.

Uskonollisuuden alueella koetut satunnaisetkin loukkaukset voidaan kokea silti hyvin vakavina. Ne kajoavat syvälle yksityisyyteen. Uskonnonvapauden kunnioitus edellyttää riittävää tietoa uskonnoista ja ihmisarvon kunnioitukseen perustuvaa asennetta. Uskontoa koskeva yleisivistys on vähentynyt, ja samaan aikaan uskontojen kirjo lisääntyy. Tämä tulisi tiedostaa rikosseuramusalan koulutuksessa. Seurakuntien edustajien on myös tarvittaessa selvennettävä hengellisen toiminnan lähtökohtia ja olennaisia piirteitä toimiessaan vankiloissa. Yli uskonkuntien rajojen meidän tulee puolustaa jokaisen oikeutta uskoon ja sen

harjoittamiseen. Tässä tulisi sekä uskontojen että uskonottomuuden edustajien asettua yhteiseen rintaan. Uskonnon ja uskonottomuuden vastakkainasettelu on vahingollista sekä positiiviselle että negatiiviselle uskonnonvapaudelle.

Toteutuuko uskonnonvapauden henki?

Luther erotti toisistaan lain kaksi muotoa, kirjoitetun ja elävän lain. Lutherin mukaan lakikirjoihin talletettu kirjoitettu laki on tarpeen välttämättömä mielivaltaisilta tuomioilta. Sillä on kuitenkin vaarana muodostua jäykäksi lain kirjaimen noudattamiseksi, jolloin laki ei täytä suojelutehtäväänsä, vaan suurimpia vääryyksiä tehdään lain varjolla. Siksi tarvitaan elävää lakia, joka merkitsee tilanneharkintaa, oikeuden ja kohtuuden tavoittelua kaikkien osapuolten kannalta. Mitä se edellyttää vankiloissa?

Ensiksi, uskonollisuuden autonomian kunnioittamista. Vankien tutkimushaastatteluja lainaten: ”Uskonnon alueelle ei vankilan käsi saa ylettyä.” Itsemääräämisoikeus kuuluu uskonnonvapauteen. Toiseksi, rikkomaton luottamus suhteessa uskonnon edustajiin. Rippisalaisuus on korvaamattoman arvokas. Se ei ole suurten rikossalaisuuksien paljastamista sielunhoidossa. Vaan sitä, että uskonnon alueella ollaan tavallaan kolmannessa ulottuvuudessa: ei van-

Freemages

YK:n Vankeinhoidon vähimmäissäännöt (1955/2015, alkuperäistekstistä lyhennettynä):

Kaikkia on kohdeltava tasaver-
teisesti uskontoon, poliittiseen
tai muuhun mielipiteeseen kat-
somatta. On kunnioitettava van-
gin ja hänen edustamansa ryh-
män uskonnollisia ja moraalisia
vakaumuksia. Jos laitoksessa on
riittävä määrä samaan uskonto-
kuntaan kuuluvia vankeja, tulee
sinne nimetä tai hyväksyä tähän
uskontokuntaan kuuluva pätevä
edustaja. Jos vankien määrä on
riittävän suuri ja jos olosuhteet
sallivat, pitäisi sielunhoitaja pal-
kata kokopäivätoimiseksi. Sie-
lunhoitajaksi hyväksytyt tulee
saada pitää säännöllisiä juma-
lanpalveluksia, ja sopivina aikoi-
na on hänen sallittava vierailta
yksin omaan uskontokuntaansa
kuuluvien vankien luona sielun-
hoidollisissa asioissa. Keneltä-
kään vangilta ei saa kieltää pää-
syä uskontokuntansa pätevän
edustajan luo. Jos toisaalta joku
vanki kieltäytyy vastaanotta-
masta minkään uskontokunnan
edustajia, pitää hänen asennet-
taan kunnioittaa. Niin pitkälle
kuin käytännössä on mahdolis-
ta, tulee jokaiselle vangille antaa
mahdollisuus tyydyttää uskon-
nollisia tarpeitaan osallistumalla
laitoksessa järjestettäviin juma-
lanpalveluksiin sekä pitämällä
hallussaan uskontokuntansa
hartaus- ja oppikirjoja.

kien eikä vankilan ulottuvuudessa
vaan luottamuksen suojaamalla ”py-
hällä maalla”.

Kolmanneksi, ei riitä passiivisesti
sallia uskonto vankiloissa. Viran-
omaisten tulee mahdollistaa uskon-
nonharjoittaminen järjestämällä sii-
hen riittävät mahdollisuudet. Yh-
deksän kymmenestä naisvangista ja
neljä viidestä miehestä pitää tutki-
mukseni mukaan mahdollisuutta
hengellisiin tilaisuuksiin, henkilö-
kohtaiseen sielunhoitoon ja uskon-
nolliseen ryhmätoimintaan vähin-
tään melko tärkeänä. Suurin osa
(reilu puolet miehistä ja n. kaksi kol-
masosaa naisista) pitää näitä mah-
dollisuuksia hyvin tärkeänä tai vält-
tämättömänä. Neljä viidestä suoma-
laisesta suhtautuu puolestaan myön-
teisesti kysymykseen vankilapappien
länäolosta vankiloissa.

Vakaumus on luovuttamaton oikeus

Uskonnonvapauden toteuttamiseen
vankiloissa on siten vahva perusta
niin vankien kuin kansan keskuudes-
sa. Uskonnonvapaus edellyttää us-
konnon sallimista julkisen vallan ti-
lassa. Uskonnonollinen neutraalisuus on
vankilatoiminnassa harhainen lähtö-
kohta. Julkisen vallan tulee tukea sekä
uskonnollisen että uskonnotoman
vakaumuksen mukaista toimintaa
vankiloissa ja nähdä se yhtenä ihmi-
sen luovuttamattomista tarpeista. Us-
konnon ja vakaumuksen kautta ihmi-
nen ilmaisee ja kokee todeksi sitä, mi-
tä hän ihmisenä syvimmiltään on.

Sami Puumala

asiantuntija
Kirkkohallitus

Tuleeko köyhä oikeasti kuulluksi?

Tampereen hiippakunnan piispa Matti Repo kutsui tammikuussa vaikuttajia keskustelemaan köyhyydestä ja sen yhteydestä asumiseen. Köyhyyskuulemisessa puheenvuoroja käyttivät muun muassa köyhyyttä oman kokemuksensa kautta tuntevat sekä ilmiön asiantuntijat. Paikalla oli myös Tampereen kaupungin ja seurakuntien päättäjiä.

– Halusimme antaa äänen erityisesti heille, joilla on suoraa kokemusta köyhyydestä ja sen vaikutuksesta asumiseen. Muille taas tarjoutui mahdollisuus kuunnella ja rakentaa yhteistyötä ongelmien korjaamiseksi, **Matti Repo** toteaa.

Usein päättäjien oma kokemusmaailma on kaukana köyhien todellisuudesta. Kokemustiedon ja tarinoiden kautta tehdään näkyväksi asioita, joihin pelkkä tutkimus tai päätöksenteko eivät ylety.

– Köyhille puolestaan omien kokemusten kertominen saattaa olla pelottavaa, mutta onnistuessaan tilanne voi olla myös hyvin merkityksellistä näkyväksi tulemista, Tampereen hiippakunnan asiantuntija **Hanne von Weissenberg** pohtii.

Kun vaikeudet kasaantuivat

Köyhyyskuulemisen aluksi ääneen pääsi kaksi kokemusasiantuntijaa. **Tarjan** elämä oli mennyt raiteiltaan monen tekijän yhteisvaikutuksesta.

– Kymmenkunta vuotta sitten äitini sairastui vakavasti ja minun piti

muuttaa. Sen takia jouduin karenssiin ja talous meni sekaisin.

Lopulta Tarja sairastui vakavaan masennukseen ja hänen toimintakykynsä romahti.

– Siinä tilanteessa yksikään viranomainen ei pystynyt auttamaan minua.

Markku puolestaan ajautui jo nuorena päihteiden ja rikosten pariin. Seurasi useita vankilatuomioita.

– Vankilassa haaveilin aina muutoksesta, mutta vapautumisen jälkeen sama meno jatkui.

Muutos Markun elämässä tapahtui vuonna 2002. Nykyään hän auttaa vankilataustaisia vertaistuen pohjalta.

– Tiedän, että monilla vankilassa olijalla on halu muuttua, mutta heillä ei ole mitään kiinneohtaa portin ulkopuolella. Oma asuntokin olisi hyvin tärkeä asia, jotta elämä kohenisi.

Systemi shokissa

Kokemuspuheenvuorot toivat Tampereen yliopiston sosiaali- ja terveyspolitiikan professori **Juho Saaren** mieleen sosiaalipolitiikkaamme keskeisen ongelman.

– Järjestelmämme toimii aika hyvin niin kauan kuin toimintakyky on kunnossa ja ongelmia on vain yksi. Mutta siinä vaiheessa kun ongelmia onkin kaksi tai useampia, niin systemi saa tavallaan shokin.

Saaren mukaan ihmisen toimintakyvyn heikkeneminen näyttättyy neljänä asiana.

– Ensimmäinen niistä on tilanteeseen sopeutuminen. Mitä pitempään siinä olet, sitä vaikeampi on lähteä eteenpäin. Toinen taas on kimmoisuus eli resilienssi. Kun saat riittävän monta kertaa turpiisi, et jaksa enää toimia valtavirran edellyttämällä tavalla.

Jatkuva niukkuudessa eläminen puolestaan syö ihmistä. Kaikki aika menee silloin asioiden hoitamiseen eikä uusia ratkaisuja jaksa pohtia.

– Viimeisenä ovat riippuvuudet, jotka kulkevat käsi kädessä köyhyyden kanssa.

Auttaminen ei saa nöyryyttää

ViaDia ry:n vankilatyön yhdyshenkilö **Pekka Matilaisen** mukaan kokemusasiantuntijoiden kuvaamaa tilan-

Eri tahojen pitäisi käyttää resurssejaan yhteistyössä, ei kilpailen.

Vesa Keinonen

Köhyyskuulemisessa oli paikalla myös paljon päättäjiä. Näkökulmaansa asiaan esittämässä Pirkanmaan maakuntajohtaja Esa Halme.

netta voisi ehkäistä nykyistä laajemmilla ja kokonaisvaltaisilla palveluilla.

Matilainen otti esimerkiksi vapautuvan huumeongelmaisen vangin. Hänen vapautumisensa valmisteluun tulisi ottaa mukaan kaikki tahot, joihin vapautuvalla on asiakkuus.

– Tällöin erilaiset tukimuodot linkitetään yhteen. Myös tieto asiakkuuksista olisi tukitahoille avointa ja se voitaisiin ottaa huomioon jo tuen tarpeita kartoitettaessa.

Perustarpeita varten pitäisi luoda auttamismalleja, joissa ei ole ehtoja, eikä tarvitsisi varata aikojakaan.

– Odottaminen ja pyytäminen hän on nöyryyttävää.

Palveluja ei aina edes haeta. Pelkkä

hakeminenkin on raskasta ihmiselle, jonka jaksaminen on jo muutenkin vaakalaudalla.

Oikeutetut, mutta käyttämättömät sosiaalipalvelut ovatkin Matilaisen mukaan yhteiskunnalle huomattava kuluerä.

– Silloin ennaltaehkäisevät toimet jäävät käyttämättä, ja rikkoutuneiden asioiden korjaaminen on kohtuuttoman kallista. Ikäviä asioita on jo tapahtunut.

Resurssit tehokkaaseen käyttöön

Tampereen seurakuntayhtymän diakonian ja yhteiskuntavastuun johtaja

Ilkka Hjerppe oli tyytyväinen köhyyskeskustelun antiin.

– Kokemusasiantuntijoiden kuuleminen oli ja on tärkeää. Todellisuus avautuu aivan toisella tavalla näiden kertomusten kautta kuin tilastoista.

Hjerppen mukaan toimijoiden yhteistyö on olennaisen tärkeää köyhyyden vähentämiseksi. Myös eri tahojen päällekkäisestä – joskus jopa kilpailevasta – auttamistyöstä tulisi päästä eroon.

– Kun resurssit niukkenevat, olisi ensiarvoisen tärkeää käyttää niitä tehokkaasti ja taloudellisesti. Yhdessä toimien tämä voisi olla mahdollista.

Vesa Keinonen

Vapaaehtoiset auttavat talousongelmissa

– Helsingkiläishanke saanut paljon hyvää palautetta

Itä-Helsingin seurakunnat ja Huopalahden rovastikunta ovat kehittäneet diakonian taloudelliseen auttamiseen vapaaehtoistoimintaa. Tällä hetkellä sekä Itä- että Länsi-Helsingissä toimii vapaaehtoisista koostuva Raha-asiain neuvontarinki. Vapaaehtoisia on yhteensä noin 70.

– Nämä tehtävänsä hyvin sitoutuneet ja motivoituneet vapaaehtoiset ovat neuvonnassa korvaamattomia. Heiltä ei edellytetty talousasioissa ammatillista osaamista vaan tavallinen oman talouden hallinta riitti. Monilla on kuitenkin myös ammatillista talousosaamista tai arvokasta omakoh- taista kokemusta raha-vaikeuksista, diakonian talousneuvonnan projekti- työntekijä **Soile Niemi** kertoo.

Seurakunnat kouluttivat vapaaeh-

toiset yhdessä Takuusäätiön sekä Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Tarkoituksena on auttaa asiakkaita selvittämään oma tilanteensa, luoda toivoa ja kannustaa heitä hoitamaan jatkossa omat talousasiansa.

– Toisinaan vapaaehtoisille on hel- pompi puhua kuin diakoniatyöntekijälle tai omille läheisilleen. Kun ongelmallinen asia on uskallettu sanoa ensin jollekin ulkopuolisem- malle ääneen, siitä on uskallettu ker- toa myös läheisille. Kynnys tulla ta- loustilannetta koskevaan tapaami- seen on kuitenkin usein korkea. Ai- na ihmiset eivät ole valmiita sitä ylit- tämään.

Niemen mukaan rahaan liittyvät vaikeudet koetaan usein häpeällisiksi.

– Kasvava avaamattomien laskujen pino ahdistaa. Tällöin auttaa, kun joku kertoo, mistä kannattaa aloittaa ja on konkreettisesti vierellä rohkaise- massa. Jo se helpottaa oloa, kun hah- mottaa tarkemmin oman tilanteensa ja tietää, mitä seuraavaksi tulee ta- pahtumaan. Pahimmat pelot eivät

välttämättä toteudukaan, vaan asiat voivat ratketa tuen avulla. Hankalis- takin tilanteista voi selvitä.

Niemen mukaan Itä-Helsingin seurakuntien alueella asukkaiden so- sioekonominen asema on monin paikoin heikompi kuin Helsingissä keskimäärin.

– Noin kolmasosa lapsiperheistä on yksinhuoltajaperheitä, alueella on runsaasti maahanmuuttajia ja toi- meentulotukea saavia on enemmän kuin muualla Helsingissä. Taloudelli- nen avustaminen ja siihen liittyvä selvittelytyö ovat täällä merkittävä osa diakoniatyötä. Useat diakonia- työntekijät ovat kokeneet, että ihmis- ten tilanteet ovat monimutkaistuneet ja ne vaativat aikaisempaa enemmän paneutumista ja selvittelyä.

Raha-asioista puhuminen saatava arkipäiväisemmäksi

Itä-Helsingin diakonian talousneu- vontaprojekti alkoi maaliskuussa 2015. Ensimmäisessä kerätyttiin ih-

misten talousasioihin liittyvää materiaalia, josta on hyötyä sekä asiakkaille että työntekijöille erilaisissa käytännön kysymyksissä. Käytännön neuvontatyötä on annettu tammi-kuusta 2016 lähtien.

Tapaaminen vapaaehtoisen kanssa on järjestynyt yleensä noin viikossa. Vapaaehtoiset tapaavat asiakkaita pareittain.

– Asiakkaiden neuvonnan aikana ja heti sen jälkeen antama palaute on ollut erittäin hyvää. Neuvonnan pidemmän ajan vaikutuksien arviointi on juuri alkamassa.

Itä-Helsingissä on jo tehty Bikva-haastattelututkimus, johon osallistui niin asiakkaita kuin diakonia-työntekijöitä. Siinä diakonian eräänä vahvuutena nähtiin mahdollisuus tulla kokonaisvaltaisesti kohdatuksi ja kuulluksi.

– Ihmiset kaipaavat oman talouden haasteissa myös konkreettista tietoa, ohjausta, neuvontaa ja eteenpäin auttamista. Pelkkä verkosta löytyvä tieto ei riitä. Niin asiakkaat kuin diakonia-työntekijät kokivat, että osto-osoituksen antaminen ilman taloustilanteeseen liittyvää muuta ohjausta ja tukea ei ole erityisen tuloksellista työtä. Tässä asiassa dia-

koniatyössä on ollut sekä resurssipulaa että liian vähän valmiuksia.

Niemen mukaan raha-asioista puhuminen olisi saatava arkipäiväisemmäksi.

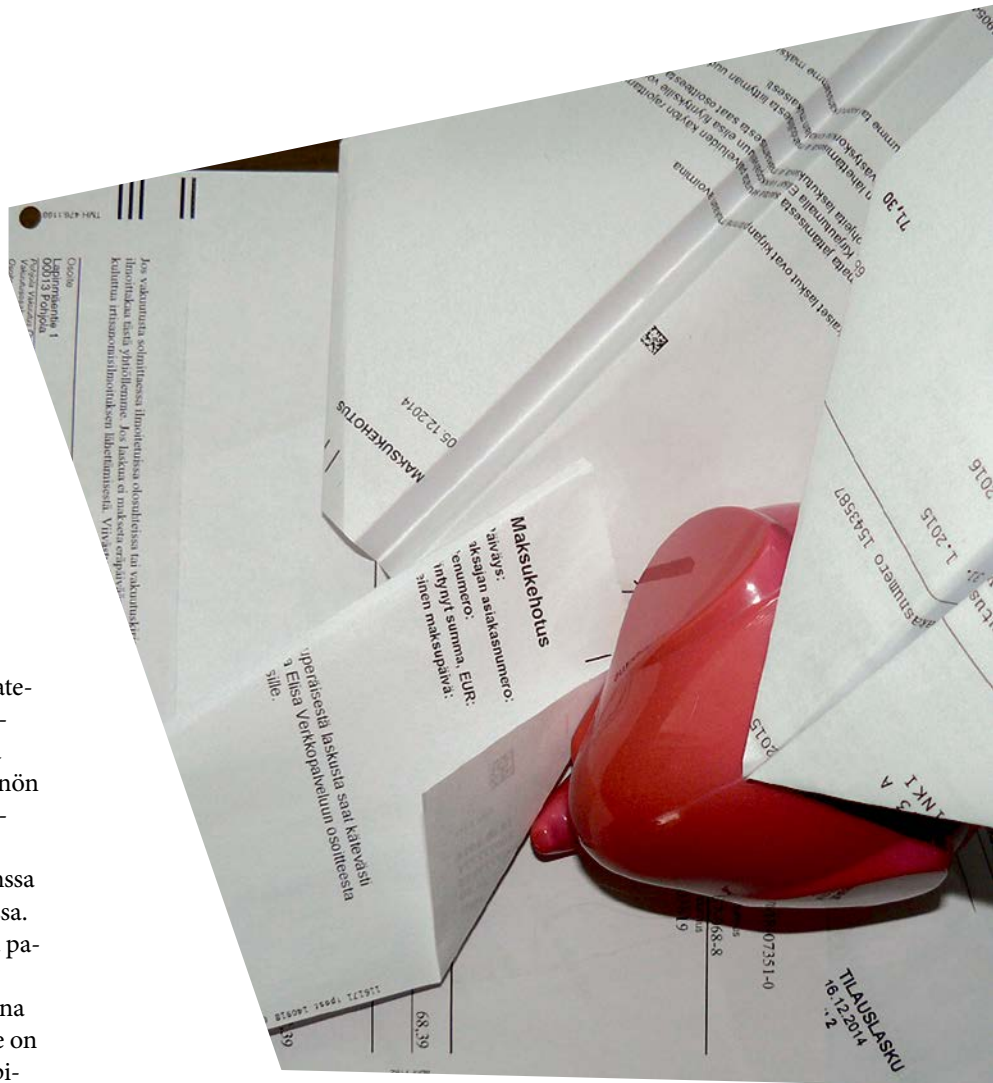
– Tällä hetkellä ihmiset lähtevät usein hakemaan apua todella myöhään. Tarvetta olisi myös kertoa erilaisista palveluista, joilla rahahuolten painamaa ihmistä voidaan auttaa. Bikvassa nousi esiin myös, että diakonia on edelleen varsin tuntematon niin asiakkaille, yhteistyökumppaneille kuin muillekin sidosryhmille. Ja palveluita saisi olla kyllä enemmänkin tarjolla.

Niemi kertoo, että raha-asiain neu-

vontaringistä on kirjoitettu jo kuvausta, joka on luettavissa Sakastista: Seurakuntatyö ->diakonia/köyhyyskysymykset / avustamisen malleja.

– Kaikki seurakunnat voivat halutessaan hyödyntää sitä omaa toimintaa kehittäessään. Kehitämme itsekin neuvontatoimintaamme vapaaehtoisilta, työntekijöiltä ja asiakkailta saamiemme ideoiden ja tarpeiden mukaan. Samalla päivitämme netistä löytyvää kuvausta. Minuun saa mielellisesti ottaa yhteyttä myös henkilökohtaisesti, jos joku haluaa lisätietoa toiminnastamme, lupaa Soile Niemi.

Juhana Unkuri

Yritys-Suomi Talousapu

-neuvontapalvelusta yrittäjä saa apua

Diakoniatyöntekijät tapaavat paljon talousvaikeuksissa olevia mikroyrittäjiä.

Yrittäjän on tavallista vaikeampaa saada apua monestakin syystä. Usein toimeentulotuen

saaminen edellyttää yritystoiminnan lopettamista. Lopettaminen on kuitenkin raju toimenpide.

Lisäksi yritystoiminnasta on voinut tulla osa yrittäjän identiteettiä.

Yritys-Suomi Talousapu -neuvontapalvelussa tavoitteena on auttaa ja neuvoa talous- ja maksuvaikeuksissa olevia pk-yrityksiä ja yrittäjiä ja ehkäistä turhia konkurseja tarjoamalla alhaisen yhteydenottokynnyksen maksutonta neuvontapalvelua osana valtakunnallista puhelinpalvelua. Palvelussa voi asioida anonymisti ja keskustella luottamuksellisesti kokeneen asiantuntijan kanssa. Yritys-Suomi Talousapu -neuvontapalvelua vetää kehityspäällikkö **Jari Leskinen** Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksesta.

Asiantuntijat auttavat

Jari Leskinen kertoo, että Talousapu-neuvontapalvelu on osa julkisia Yritys-Suomi-palveluita, ja palvelusta vastaa Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus. Muita Yritys-Suomi-palveluita ovat yritys-suomi.fi-verkkopalvelu sekä Yri-

tys-Suomi-puhelinpalvelu, joista molemmista saa neuvoja ja apua yritystoiminnan eri vaiheisiin perustamisesta aina yritystoiminnan lopettamiseen.

Yritys-Suomi Talousapu -palvelu toimii numerossa 02950 24880 ja on avoinna arkisin (ma-pe) kello 9–16. Palvelua myös täydentää yritys-suomi.fi-verkkopalvelun maksuvaikeudet-osio, joka löytyy osoitteesta www.yritys-suomi.fi/yrityksen-maksuvaikeudet. Vuonna 2016 palveluun tuli kaikkia lähes 1900 yhteydenottoa.

Palvelussa neuvojina toimivat tehtävään kilpailutetut yrityksen kehittämisen, talouden ja liiketoiminnan terveyttämisen asiantuntijat, joilla kaikilla on pitkä kokemus pk-yritysten kanssa toimimisesta.

Yrittäjän kannattaa olla yhteydessä Yritys-Suomi Talousapu -palveluun silloin, kun:

- työt ja/tai myynti ovat merkittävästi vähentyneet

- yritykselle on kertynyt maksamattomia laskuja
- ei pysty enää maksamaan lainojen lyhennyksiä ja/tai niiden korkoja
- on kertynyt verovelkaa
- harkitsee yrityssaneerausta tai velkajärjestelyä
- haluaa keskustella yritystoimintansa tulevaisuudesta tai
- tuntee, ettei jaksa talousvaikeuksissa enää yksin.

Olennaista on myös ottaa yhteyttä ajoissa, jotta yrittäjän ongelmiin päästään etsimään ratkaisuja ennen kuin on jo liian myöhäistä. Oman haasteensa varsinkin pienillä paikkakunnilla tuo, että tieto ongelmista leviää nopeasti ja juorut vievät sitten viimeisetkin onnistumisen mahdollisuudet.

Mitä pienemmältä paikkakunnalta yrittäjä on, sitä varmemmin hän vaikeenee ongelmistaan. Häpeä epäonnistumisesta on usein suuri, sanoo Jari Leskinen.

Elinkeinotoiminnan monimutkainen velkajärjestely

Vuoden 2015 alussa yksityisille elinkeinon- ja ammatinharjoittajille (toiminimi-yrittäjät) avautui pääsy yksityishenkilön velkajärjestelylain piiriin tietyin edellytyksin. Ensinnä tulisi olla yhteydessä Yritys-Suomi Talouspalveluun, jossa tehdään puhelinhaastatteluna velkajärjestelyn yhtenä ehtona oleva elinkeinotoiminnan kannattavuuden ensiarvio. Myönteisen arvion saaneet yrittäjät ohjataan sitten ottamaan yhteyttä alueensa varsinaiseen Talous- ja velkaneuvontaan, joka selvittää velkajärjestelyn muut edellytykset ja esteet. Velkajärjestelyyn pääsevät kuitenkin vain ne, joiden elinkeinotoiminnan katsotaan olevan vielä elin-

kelpoista, toteaa Jari Leskinen.

Elinkeinotoiminnan velkajärjestelyyn pääsyyllä on myös muita edellytyksiä, kuten:

- hakijan on oltava yksityinen elinkeinon- tai ammatinharjoittaja
- elinkeinotoiminnan oltava melko pienimuotoista
- toiminnan on oltava riittävän kannattavaa tai se on saavissa riittävän kannattavaksi
- yrittäjä kykenee hoitamaan elinkeinotoiminnasta syntyvät uudet velat ja velvoitteet
- toimintaan ei tarvita olennaisesti uutta velkaa
- velkajärjestelyhakemuksen päättäminen ei ole perintätoimien estäminen.

Talousapu-palvelussa yrittäjä saa myös aina neuvoja ja ohjeita siitä,

kuinka elinkeinotoiminnan kannattavuutta on mahdollista ja myös suotavaa parantaa jo ennen mahdollisen velkajärjestelyn alkamista. Yksityishenkilön velkajärjestelyssä, kun kyseessä on elinkeinotoiminnan velkajärjestely, järjestellään aina myös yrittäjän yksityistalouden velat.

Yhtenä suurimmista haasteista yritysten talous- ja maksuvaikeuksissa on, että suurin osa yrittäjistä ottaa yhteyttä Talousapu-palveluun tai ylipäänsä lähtee etsimään apua aivan liian myöhään. Liikkeelle olisi lähdeittävä viimeistään silloin, laskut alkavat kasaautua ja yrittäjä joutuu valitsemaan, minkä laskun hoitaa ja mitkä jäävät odottamaan, painottaa Leskinen.

Tiina Saarela
asiantuntija
Kirkkohallitus

Uudistettu tutkinto on nimeltään Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen.

Kirkon alan yamk-tutkinto uudistuu

Diakonia-ammattikorkeakoulun ylempi tutkinto Diakonia ja kristillinen kasvatus uudistuu. Koulutusohjelman sisällöissä otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset, hakukelpoisuutta laajennetaan ja uusi nimi on Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen. Koulutus alkaa syksyllä 2017.

Kirkon alan ylempää AMK-koulutusta jo kymmenen vuotta

Diak on toteuttanut kirkon alan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa vuodesta 2007 lähtien. Tämän sosiaalialan koulutusohjelman nimi on ollut Diakonia ja kristillinen kasvatus.

Koulutuksen kohderyhmänä ovat olleet ne AMK-tutkinnon suorittaneet, joilla on kirkollinen kelpoisuus eli kirkon nuorisotyönohjaajat, varhaiskasvatuksen ohjaajat, diakonit ja diakonissat. Uusi koulutusryhmä on aloittanut joka toinen vuosi. Kymmenen vuoden aikana tämän ylempään kirkon alan tutkinnon on suorittanut yhteensä noin 80 opiskelijaa.

Kirkon toimintaympäristön muutokset haastavat koulutusta muuttamaan

Opetussuunnitelman perusrakenne on pysynyt kymmenen vuoden ajan suurin piirtein samana. Vuonna 2015 koulutusta uudistettiin siten,

että kolmasosa opintojaksoista tuli yhteisiksi kaikissa YAMK-tutkinnoissa. Tästä muutoksesta saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä, ja se on vahvistanut koulutusten monialaista luonnetta.

Kirkon alan ylempään koulutukseen profilia ja eriytyviä opintoja ei sen sijaan juurikaan ole uudistettu kuluksen kymmenen vuoden aikana. Viime aikoina toimintaympäristön muutokset ovat kuitenkin haastaneet kehittämään opetussuunnitelmaa myös tältä osin. Kirkon toimintatiedellytykset, työtavat ja ammatillisuus ovat murroksessa. Verkostomainen ja yhteisöllinen työote lisääntyy kirkossa ja yhteiskunnassa. Monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus ovat kasvussa. Nämä muutokset näkyvät ja tuntuvat suoraan kirkon diakonia- ja kasvatustyössä, mutta ovat monelta osin yhteisiä myös yhteiskunnan sosiaali-, terveys- ja kasvatusalojen työn kanssa.

Kaikilla näillä aloilla tarvitaan koko ajan uudistuvaa asiantuntijuutta ja kehittämisosaaamista. Siksi Diakin

kirkon alan YAMK-tutkinnon opetussuunnitelmaa on nyt muokattu vastaamaan paremmin näköpiirissä oleviin haasteisiin.

Koulutus mahdollinen myös ei-kirkollisten tutkintojen suorittaneille

Uuden opetussuunnitelman profiilissa on kolme periaatetta. Ensimmäinen on se, että koulutuksen fokus on edelleen diakoniassa ja kristillisessä kasvatuksessa ja sen keskeinen kohderyhmä ovat jatkossakin diakonit, diakonissat, kirkon nuorisotyönohjaajat ja kirkon varhaiskasvatuksen ohjaajat.

Toinen periaate on uusi: koulutusohjelma avataan nyt muillekin näiden alojen AMK-tutkintojen suorittaneille – siis sosionomeille, sairaanhoitajille, terveydenhoitajille ja yhteisöpedagogeille. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla kohdataan enenevässä määrin uskon ja uskontoihin sekä arvoihin ja etiikkaan liittyviä kysymyksiä, joiden äärellä alan ammattilaiset tarvit-

sevat syventävää osaamista.

Kolmas periaate liittyy kahteen edelliseen. Sekä kirkossa että yhteiskunnassa ammatillisuus ja asiantuntijuus toteutuvat yhä enemmän monialaisissa verkostoissa ja erilaisissa yhteisöissä. On luontevaa, että myös näiden asioiden oppiminen tapahtuu yhteisissä ryhmissä. Tästä Diakissa on jo paljon hyviä kokemuksia. Uuden koulutuksen nimi onkin Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen.

Koulutuksen keskeinen sisältö ja toteutus

Opetussuunnitelman toteutuksessa otetaan huomioon edellä mainitut toimintaympäristön muutoksesta nousevat haasteet ja koulutuksen profiilissa kuvatut periaatteet. Koulutus

on laajuudeltaan 90 opintopistettä, ja sen sisältö jakautuu kolmeen osaan: koulutusohjelmakohtaiset syventävät ammattiopinnot, Diakin ylempien tutkintojen yhteiset syventävät ammattiopinnot ja opinnäytetyö.

Koulutusohjelman eriytyvät opinnot keskittyvät diakonian ja kasvatuksen teologiaan, uskontolukutaitoon, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Ylempien tutkintojen yhteisten opintojaksojen sisältöinä ovat viestintä, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminta, johtaminen ja kehittäminen sekä etiikka. Opinnäytetyö (30 op) on tutkinnon laajin yksittäinen suoritus. Sen toteutuksessa muodostetaan työelämälähtöisiä ohjausryhmiä, jotka liittyvät tutkinnon keskeisiin teemoihin. Opinnäytetyötä tehdään koko opintojen ajan kolmella lukukaudella.

Tutkinto suoritetaan monimuoto-koulutuksena. Lähipäiviä on 2–4 kuukaudessa. Opintoja voi periaatteessa tehdä työn ohessa, mutta käytäntö on osoittanut, että ainakin osittainen opintovapaa helpottaa koulutukseen keskittymistä ja tutkinnon suorittamista.

Pekka Launonen

yliopettaja
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Koulutukseen haetaan korkeakoulujen yhteishaussa 15.3.–5.4.2017. Valintakokeet ovat 23.5.2017, ja koulutus alkaa 21.8.2017.

Lisätietoja:
www.diak.fi/yhteishaku.

Keitä ovat kirkon kokoomus

Pelataan puoluepeliä. Keksitään poliittisille puolueille vastineet kirkolliselta kentältä.

Kirkon Perussuomalaisia ovat herätyskristityt. Molempien päätarkoitus on vaikuttaa ihmisiin. Siksi puhutaan rohkeasti. Jyrkästi. Yksinkertaisesti.

Tähtäyspiste hillolotpassa. Ratkaisun tekemisessä vaalipäivänä.

Isänmaallinen Suomi nousuun -ylistyshumppa soi karismaattisen siiven kokouksissa. Kansanlähetyksen tuumaustunneilla jytkytetään soinilaista perussanomaa.

Halla-Aholaiset rajat kiinni -uhkailut kuuluvat vanhoillisten änkyröiden suusta. Me kyllä erotaan kirkosta (EU:sta), se kun ottaa helmaansa kaiken maailman rupusakin.

Vihreät parantelevat maailmaa puoluekartan vastakkaisella puolella. Sivistyneesti, moniarvoisesti ja suvaitsevasti.

Kirkon Vihreitä kutsutaan liberaaleiksi, johtajia liberaaliteologeiksi ja seuraajia vapaamielisiksi. Tulkaa kaikki, anything goes, kunhan ei ole mitään perinteistä.

Teologisena ohjelmana kulutuksen karsiminen. Pois vanhojen oppien

röykkiöt. Ne saastuttavat henkisen ilmatilan kuin polttomootorit konsanaan.

Kirkon Sosiaalidemokraattien ääni kuuluu saarnatuoleista. Veljet ja sisaret, toverit. Rakasta lähimmäistä ja auta heikointa. Tässä kristinuskon olemus.

Joskus tarina kompuroi kuin Antti Rinteen puhe. Mutta ei haittaa, loppuratkaisu kun tiedettiin jo etukäteen, solidaarisuus.

Firman Keskusta istuu kirkkosaleissa kuuntelemassa saarnoja. Tämä uskollinen perusseurakuntaväki.

Verkkipuolueensa tavoin hekin edistävät ja jarruttavat, elävät nykyajassa ja menneessä, voivat parhaiten maaseudulla, mutta pyrkivät myös kaupunkiin.

Joitakin uskonto kiinnostaa kevytversiona, toiset tilaisivat tuhdimman annoksen.

Kirkollinen Vasemmistoliitto ei kehtaa näyttäytyä jumalanpalveluksessa. Heitä kiinnostaa enemmän diakonien vastaanotto.

Kirkon kuuluu auttaa vähempiosaisia, eikä sillä muuta tehtävää olekaan. Tosi kirkko elää köyhissä ja vähäosaisissa.

Mutta voi, rikkaat kerettiläiset ovat kaapanneet vallan, julistaa vasemmisto paranoiassaan. Odottakaa vain, kohta nousemme kapinaan ja palautamme kirkon aarteen sinne minne se kuuluu; teiltä meille.

Kokoomuksen edustajat istuvat johtajien palleilla kirkossa ja yhteiskunnassa. Joskus valta näkyy, usein se piilotetaan.

Seurakuntien johtoryhmien ja toimikuntien ytimestä löytyy aina kirkollisen Kokoomuksen porukka. Verkostoitunut herrakerho päättää kabinetissaan asiat muiden puolesta. Valitsee tärkeisiin virkoihin, tekee kiinteistöstrategiat ja linjaa budjetit.

Me poikien kanssa katsottiin, että olisi paree tehdä näin. Muut sitten nyökyttelevät kiltisti, varmaan se niin on.

Samanlainen piiloKokoomus masinoini myös valtakunnallisella tasolla. Kasvot sille antavat kirkollisen sektorin sympaattiset hillityt Petteri Orpot, herätysliikejohtajat, piispat ja keskushallinnon virkamiehet.

Lopuksi. Kirkolliset kristillisdemokraatit ovat tietenkin vanhoillislestadiolaisia. Ainoa oikeiden kristittyjen porukka ja puolue.

Urakka on saatu valmiiksi

Antti Eskola: Vanhuus
Helpottava, huolestuttava,
kiinnostava.
Vastapaino 2016.

Eläkkeelle jääminen on vapautta jostakin, vapautta johonkin, kuvailee professori Antti Eskola kirjassaan Vanhuus. Itse hän odotti, että saisi eläkkeelle jäädessään kirjoittaa omalla kielellä ja oman mielen mukaisesti. Hän onkin ollut eläkkeellä ollessaan tuottelias kirjailija. Häneltä on ilmestynyt muun muassa Uskon tunnustelua (2000), Tiedän ja uskon (2003), Yksinkertainen usko (2006) ja Vaikka en niin kuin kirkko opettaa (2013), joissa hän mietiskelee uskonnollista uskoa. Vanhuus-kirjassa hän pohtii havaintojaan omasta vanheneemisestä ja suhteuttaa niitä ikääntymistä ja vanhuutta koskevaan tietoon ja tutkimukseen.

Merkitysten etsiminen

Kirja on rehellistä puhetta vanheneamisen tuomista fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista muutoksista. Kirja ei ole vain kokemusasiantuntijan puhetta, vaan riveistä huokuu kaikki se viisaus, jota työ professorina on Eskolalle antanut. Kirjaa lukiessa en voinut välttyä myöskään ajatukselta, että samalla hän käy läpi omaa prosessiaan vanhenemisessä. Eskola ehdottaa kiinnostunutta suhtautumista siihen, että ”elämä antaa ennakkovaroituksia ja että viisas mieluummin

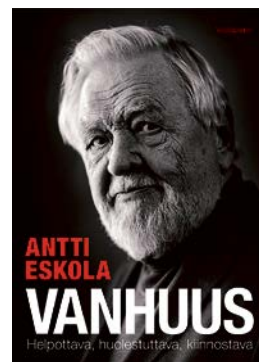
tutkii niiden merkityksiä kuin vajoaa murheeseen ja ahdistukseen”.

Eskola on kerännyt paksun pinon lehtileikkeitä, jotka kertovat vanhus-ten huonosta kohtelussa niin koti- hoidossa kuin laitoksissa. Eskolaa huolettavaa näitä lukiessa, mitä hänelle ja hänen ikäisilleen tapahtuu silloin, kun kunto rapistuu niin, ettei enää omin voimin pääse sängystä vessaan. Nyt Eskola tarvitsee apua vielä vähän ja saa sen läheisiltään. Mutta jos avun tarve kovasti kasvaa, kohtalaisesti veroja maksaneena hän haluaa päästä nimenomaan julkiseen hoitopaikkaan, jossa hän toivoo saavansa ihmisarvoista kohtelua.

Elämän loppuun valmistautuminen

Antti Eskolan lapsenlapsi totesi eräisissä hautajaisissa, että kuoleminen on ihan tavallista. Kirjan loppuosaa käsittelee kuolemaa ja sen merkitystä Eskolalle. Hän suunnittelee myös hautajaisiaan – ja kehottaa muitakin tekemään niin, koska ”niiden rohkea suunnittelu on mielenkiintoista ja voi lauhduttaa kuolemanpelkoa”. Hautajaisten suunnittelu ja oman kuoleman miettiminen voivat syventää omaa ajattelua ja vähentää kuolemanpelkoa. Toiveet omista hautajaisista kannattaa kertoa lähiomaisille ja pyytää heitä aikanaan noudattamaan niitä ja siten kunnioittamaan edesmennyttä. Eskola päättää kirjansa Hamletin tavoin, ”the rest is silence”.

Irene Nummela

Oikaisu

Diakonia4/16-lehdessä oli sivuilla 52–53 ViaDia ry:n toiminnanjohtaja Kristian Vilkmanin haastattelu. Harmillisesti kuvatekstiin oli jäänyt väärä nimi. Toimitus pahoittelee.

Peukutusten takana

Sosiaalinen media on retusoimista. Kuvakulmilla ja sanavalinnoilla rajataan, peitetään ja korostetaan. Joskus unohtuu, ettei korjailtu kuva ole aito. Vaikka tyyneyttä henkivä ”meidän ihana arki” -päivitys luo mielikuvan seesteisestä kodista, se ei ole (koko) totuus. IRL*-todellisuus on some-todellisuutta laajempi ja nuhjuisempi. Siihen mahtuvat myös vaatekasat, kissankarvainen pöytäliina, koko yön kuorsannut puoliso ja omat silmäpussit.

Some-todellisuuden unelmaleikki voi kääntyä pakottavaksi painajaiseksi. On löydettävä jokaisesta hetkestä uusi kuvakulma, heitettävä kuin ohimennen hauska letkautus tai kantaaottava ja ajankohtainen pohdinta. On osallistuttava, seurattava, tykättävä ja tultava tykätyksi, ihastuttava, vihastuttava, jaettava. Aina. Koko ajan. Joka paikassa.

Miksi? Mitä tapahtuisi, jos lakkaisin jatkuvasti luomasta some-todellisuutta ja some-itseäni? Mitä näkisin, mitä kuulisin ja ennen muuta mitä tuntisin, jos kukaan ei kertoisikaan minulle, mitä juuri nyt täytyy pöyristellä tai peukuttaa? Mitä minä olisin itselleni ja muille ilman selfie-ilmettä, statuspäivityksiä ja hashtageja, ilman medianäkyvyyttä?

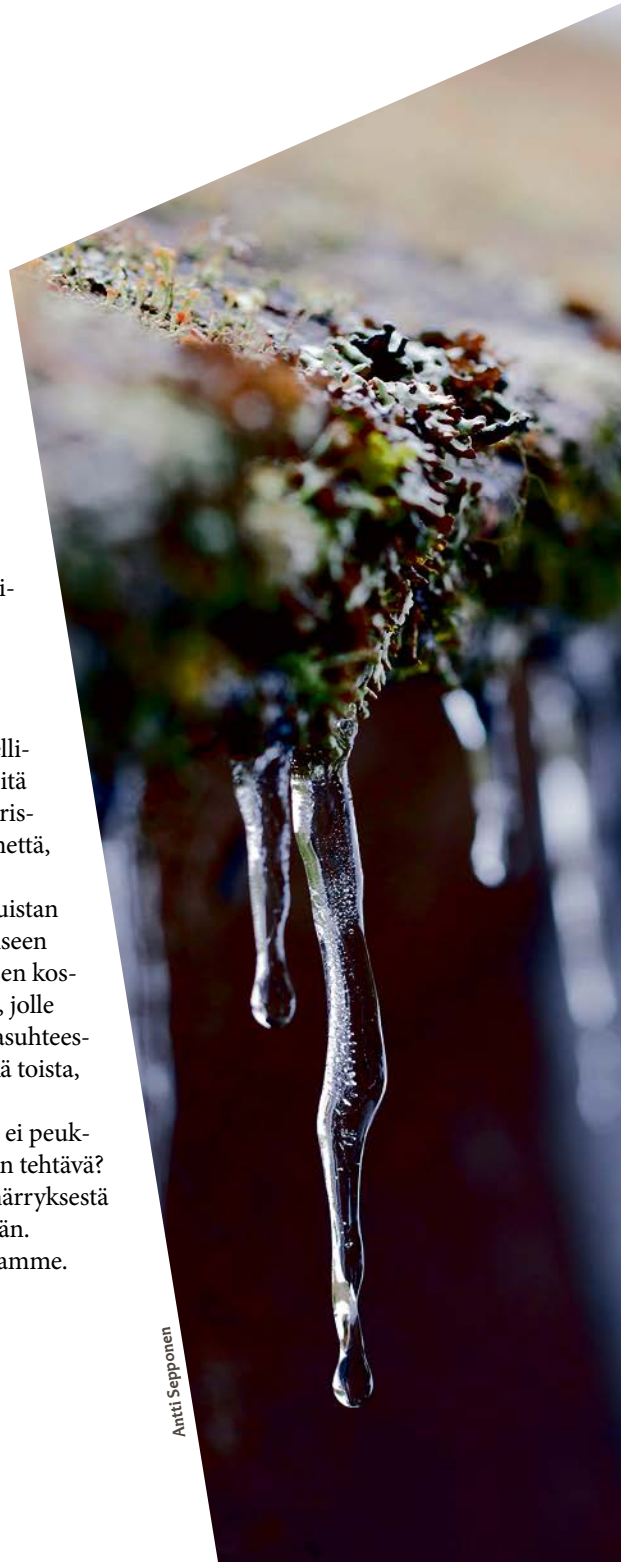
Sosiaalinen media voi olla hauska ja hyödyllinen väline, kunhan muistan katsoa niin itseeni kuin toiseenkin some-identiteetin taakse. Siis ihmiseen asti. Sinnekin, minne peukut tai ”hyvä pöhinä” eivät yllä. Ihan perille en koskaan näe, ihminen kun on lopulta pohjaa myöten auki vain Jumalalle, jolle ”kaikki mikä on luotu, on avointa ja alastonta” (Hepr. 4:13). Se jumalasuhteessa onkin sekä pelottavinta että helpottavinta: En itse kerro itseäni enkä toista, vaan olemassaolomme lepää Jumalan varassa.

Uskonko, että arvoni on ankuroitu iankaikkisiin käsiin, joiden ote ei peukujen puutteessa kirpoa? Ymmärrätkö, että 24/7-reagointi on Jumalan tehtävä? Entä ymmärrätkö olevani ihminen? Ei ole yhdentekevää, mistä ymmärryksestä käsin ponnistan, sillä sen mukaista ihmiskuvaa ja arvomaailmaa välitän.

Herra, kirkasta kasvosi meille, on niin kovin työlästä kirkastaa omiamme. Ole meille armollinen.

*In Real Life

Hanna-Kaisa Hartala

Antti Sepponen